SKRAĆENI

TEFSIR AMME - DŽUZA

Muhammed Nesib er - Rifa'i

Sarajevo 2001 - 1422. G.H.

Naslov originala	TEFSIRUL - MUHTESAR LI DŽUZ AMME
Naslov prijevoda	SKRAĆENI TEFSIR AMME - DŽUZA
Autor	Muhammed Nesib er - Rifa'i
S arapskog preveo	Hasan Popara
Šerijatski recenzent	Muhamed Mehanović
Likovno - tehnički urednik	Nedžad Kazić
Lektor	Senahid Halilović
Lektor i korektor	Sabina Deljković, Omer Resulović
DTP	Naser Ehnech Seran
Štampa	"OKO - Sarajevo
Tiraž:	30 000 KNJIGA BROJ 15
Treće izdanje	BESPLATNI PRIMJERAK
Izdavač	*Sva prava štampanja i izdavanja zadržava Visoki saudijski komitet za pomoć BiH i Kulturni centar "Kralja Fahda" u Sarajevu*

ŠTAMPANO POD POKROVITELJSTVOM ČUVARA "DVA HRAMA"
KRALJA FAHDA BIN ABDUL-AZIZA AL-SAUDA, KRALJEVINE SAUDIJSKE ARABIJE

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

UDK 297.18 (0.072)

er - RIFA'I, Muhammad Nesib
Skraćeni tefsir amme - džuza / Muhammed Nesib er - Rifa'i; (s arapskog preveo Hasan Popara. - 3. izd. - Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, 1998. - 152 str.; 21 cm. - Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini; knj. 20)
Prijevod djela: Tefsirul - muhtesar li džuz amme.

ISBN 9958 - 880 - 09 - 1
COBISS - ID 510214

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

PREDGOVOR

Hvala Allahu koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna. Hvala Allahu koji je one koji vjeruju iz tmina na svjetlo izveo i na pravi put ih uputio: ***"I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite idruge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova." (El - En'am, 153)*** Uzvišeni Allah također veli: ***"Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?'" (Ez - Zumer, 9).*** Uzvišeni također veli: ***"Zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova i u svjetlo koje objavljujemo." (Et - Tegabun, 8)***

Neka je Allahov blagoslov na Učitelja koji upućuje najboljoj uputi: ***"Reci: 'Meni je, doista, jasno ko je Gospodar moj'" (El - En'am, 57)***, našeg Vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve selleme.

Najuzvišenija znanost je spoznaja Allaha, a ona nas vodi spoznaji načina ispovijedanja vjere Njemu. Što se više širi vjerska znanost smutnje je sve manje, a neznanje sve slabije. U tradiciji se pominje: "Vrijednost alima (znalca) u odnosu na abida - pobožnjaka je kao vrijednost punog mjeseca u odnosu na ostale zvijezde." Jer, najvredniji je, najuzvišeniji i najdostojniji da bude primjen onaj ibadet koji je usklađen i podudaran s časnm šerijatom. A cilj i svrha egzistencije činjenje je ibadeta Allahu: ***"Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju." (Ez - Zarijat, 56)***

Visoki saudijski komitet raduje i čini mu čast da, po preporuci njegove visosti predsjednika Visokog saudijskog komiteta, princa Selmana b. Abdulaziza, guvernera provinicije Rijad, ponudi ovu biblioteku sastavljenu od najvrednijih kniga potrebnih muslimanu posebno u ovom vremenu. Akcenat smo stavili na moralne vrijednosti, učvršćenje vjerovanja, temelje islama, kompaktnost društva i njegovu etiku, te uspostavljanje spona s prvom generacijom, najodabranijom i najčestitijom zajednicom

ashaba, koji su najbolje razumijevali i primjenjivali islam, nastojeći valorizirati naš iman, naša djela i razmišljanje u svjetlu njihovog odnosa, povezujući dunjaluk sa ahiretom, život s onim što slijedi poslije smrti. A to je istina koju nije moguće zanemariti, pogotovo uzimajući u obzir činjenicu da smo izgubili hiljade naše braće u bosanskoj tragediji. Kuda bi nas to onda vodilo?

U okrilju časnog tefsira, plemenitog hadisa i čiste islamske misli, živimo s ovom odabranom skupinom knjiga iz serije "Biblioteka bosanske porodice", koju nudimo odraslom i malom, mušku i žensku. Svako od njih mo'e zeti iz njih shodno obimu znanja koje mu je Allah dao,oboružavajući se spoznajom i nalazeći pravi put pomoću Allahova svjetla.

"Ostavio sam vas na čistoj stazi po kojoj je isto ići noću kao i danju, s nje skreće samo onaj ko je propao"- veli Poslanik, a.s. "Ostavio sam vam dvije stvari koje, ako ih se budete pridržavali, nećete zalutati nikada: Allahovu knjigu i moj sunnet" - veli Poslanik, a.s., također.

Molim Allaha da ovo znanje bude od koristi, da ga učini blagoslovljenim i trajnim dobrim djelom i da nagradi svakog ko je učestvovao u izlasku na vidjelo ove biblioteke, prevođenju djela, pripremanju za štampanje, distribuciji, kao i onog ko se njome okoristi, najboljom nagradom. On čuje dove i odaziva se.

Direktor Regionalnog ureda
Visokog saudijskog komiteta za Evropu

Naser b. Abdurrahman es - Saeed

78 EN - NEBE' / VIJEST OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 40 AJETA

بسم الله الرحمن الرحيم
عم يتساءلون (١) عن النبإ العظيم (٢) الذي هم فيه مختلفون (٣) كلا
سيعلمون (٤) ثم كلا سيعلمون (٥) ألم نجعل الأرض مهادا (٦)
والجبال أوتادا (٧) وخلقناكم أزواجا (٨) وجعلنا نومكم سباتا (٩)
وجعلنا الليل لباسا (١٠) وجعلنا النهار معاشا (١١) وبنينا فوقكم
سبعا شدادا (١٢) وجعلنا سراجا وهاجا (١٣) وأنزلنا من المعصرات
ماء ثجاجا (١٤) لنخرج به حبا ونباتا (١٥) وجنات ألفافا (١٦)

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"O čemu oni jedni druge pitaju?" /1/ "O Vijesti velikoj", /2/ "o kojoj oni različita mišljenja imaju." /3/ "Tako ne treba, oni će saznati sigurno!" /4/ "I još jednom, tako ne treba, oni će saznati sigurno!" /5/ "Zar Zemlju posteljom nismo učinili", /6/ "i planine stupovima", /7/ "i vas kao parove stvorili", /8/ "i vaš san smirajem učinili", /9/ "i noć odjećom učinili", /10/ "i dan za privređivanje odredili", /11/ "i iznad vas sedam silnih sazidali", /12/ "i svjetiljku plamteću postavili?" /13/ "I Mi iz oblaka vodu obilnu spuštamo" /14/ "da njome žito i bilje izvedemo", /15/ "i bašče guste." /16/

Idolopoklonicima Uzvišeni osporava njihovo raspitivanje o Kijametskom danu, tj. "Velikoj vijesti",

الذي هم فيه مختلفون ***"o kojoj oni različita mišljenja imaju"***, tj. neki ljudi vjeruju, a neki i ne vjeruju u Kijametski dan. On, zatim, onima koji poriču Kijametski dan prijeteći kaže:

كلا سيعلمون ***"Tako ne treba, oni će saznati sigurno!"***

ثم كلا سيعلمون ***"I još jednom, tako ne treba, oni će saznati sigurno!"*** Ovo je opomena i žestoka prijetnja, koja će se sigurno ostvariti. Slavljeni i Uzvišeni, zatim, počinje opisivati Svoju veličanstvenu moć u stvaranju najrazličitijih stvari i pojava koje govore o Njegovoj moći da čini što hoće, pa kaže:

ألم نجعل الأرض مهادا ***"Zar Zemlju posteljom nismo učinili"***, tj. zaravnjenom, pogodnom za njihov život i mirnom za stvorenja,

والجبال أوتادا ***"I planine klinovima"***, tj. postavio je planine kao klinove na kojima ju je učvrstio kako sa stanovnicima na sebi ne bi podrhtavala. Zatim, Uzvišeni kaže: وخلقناكم أزواجا "...***i vas kao parove stvorili***", tj. muško i žensko, od kojih svako uživa u suprotnom spolu i na taj

* Objavljena nakon sure "Stepeni."

se način razmnožavate. U tom smislu On, na drugom mjestu, kaže:

ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة

"...I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost ..." (30: 21)

وجعلنا نومكم سباتا ***"...I vaš san smirajem učinili"***, tj. prekidom kretanja, kako biste se odmorili od svakodnevnih aktivnosti i trke za životnim potrebama.

وجعلنا الليل لباسا ***"...I noć odjećom učinili"***, tj. počinkom i smirajem.

وجعلنا النهار معاشا ***"...I dan za privređivanje odredili"***, tj. učinili ga svijetlim i vidljivim da bi ljudi u njemu stjecali životne potrebe i mogli odlaziti i vraćati se.

وبنينا فوقكم سبعا شدادا ***"...I iznad vas sedam slinih sazidali"***, tj. sedam nebesa sa svim njihovim prostranstvima, savršenstvom i ukrasima u vidu zvijezda, planeta i drugih nebeskih tijela. Zato Uzvišeni kaže: **وجعلنا سراجا وهاجا** ***"...I svjetiljku plamteću postavili"***, tj. Sunce koje obasjava cijeli svijet.

وأنزلنا من المعصرات ماء ثجاجا ***"Mi iz oblaka vodu obilnu spuštamo"***, tj. iz oblaka nadojenih kišom koji samo što ju nisu ispustili. Izraz **معصر** / "mu'sir" koristi se i za ženu koja samo što nije dobila menstruaciju. Ovaj izraz koristi se i za vjetrove koji donose kišu. Ipak je očito da se ovdje misli na oblake koji ispuštaju kišu. U tom smislu Uzvišeni, na drugom mjestu, kaže:

الله الذى يرسل الرياح فتثير سحاباً فيبسطه فى السماء كيف يشاء ويجعله كسفاً فترى الودق يخرج من خلاله

"Allah je Taj Koji vjetrove šalje, pa oni oblake tjeraju, i On ih po nebu, kako On hoće, rasprostire i na komade dijeli, pa ti vidiš kišu kako iz njih pada." (30:48)

مـاء ثجاجا ***"...vodu obilnu"***, tj. koja u vidu kiše neprekidno lije. Riječ **ثج** /"sedždžun" upotrijebljena je i u hadisu u kome stoji: "Najbolji hadž je onaj sa bukom i prolijevanjem", tj. prolijevanjem krvi kurbanskih deva.

لنخرج به حبا ونباتا ، وجنات ألفافا ***"...da njome žito i bilje izvedemo, i bašče guste"***, tj. da pomoću ove obilne, ugodne, korisne i blagoslovljene vode raste: **حبا** ***"žito"***, koje se sprema za ljude i stoku, **ونباتا** "***bilje***", tj. zelen koja se jede svježa, i **وجنـات** "***bašče***", tj. vrtovi s najraznovrsnijim plodovima, bojama, ukusima i mirisima; **ألفافا** "***guste***", tj. isprepletenih krošanja.

إِنَّ يَوْمَ ٱلْفَصْلِ
كَانَ مِيقَٰتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ ٱلسَّمَآءُ
فَكَانَتْ أَبْوَٰبًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ ٱلْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ
مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِّلطَّٰغِينَ مَـَٔابًا ﴿٢٢﴾ لَّٰبِثِينَ فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا
بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا۟
لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْنَٰهُ
كِتَٰبًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا۟ فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

"Dan sudnji je, zaista, već određen", /17/ "Dan kada će se u rog puhnuti, pa ćete vi, sve skupina po skupina, dolaziti", /18/ "i nebo će se otvoriti i mnogo kapija imati", /19/ "i planine će se zdrobiti i privićenje će biti." /20/ "Džehennem će zasjeda biti" /21/ "nasilnicima mjesto povratka", /22/ "u kome će zauvijek ostati", /23/ "u njemu svježine neće osjetiti, ni pića okusiti", /24/ "osim vrele vode i kapljevine", /25/ "kazne prikladne." /26/ "Zaista se oni nisu nadali polaganju računa" /27/ "i potpuno lažnim su smatrali Naše Znake", /28/ "a Mi smo sve pobrojali i zapisali", /29/ "pa kušajte, Mi ćemo vam povećati samo kaznu!"/30/

Uzvišeni saopćava da je Sudnji dan, tj. Kijametski dan unaprijed tačno određen, da se ne može ni odgoditi ni ubrzati i da tačno vrijeme njegovog dolaska zna samo Allah, dž.š. Uzvišeni kaže:

وما نؤخره إلا لأجل معدود ***"A Mi ga odgađamo samo na neko vrijeme." (11: 104)***

يوم ينفخ في الصور فتأتون أفواجا ***"Dan kada će se u rog puhnuti, pa ćete vi, sve skupina po skupina, dolaziti."*** Mudžahid kaže da to znači: grupa po grupa, a Ibn-Džerir da će svaki narod doći sa svojim poslanikom.

وفتحت السماء فكانت أبواب ***"...i nebo će se otvoriti i mnogo kapija imati"***, tj. puteva i staza za silazak meleka.

وسيرت الجبال فكانت سرابا ***"...i planine će se zdrobiti i privićenje će biti"***, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب

"Ti vidiš planine i misliš da su nepomične, a one se pomiču kao što se pomiču oblaci",

وتكون الجبال كالعهن المنفوش ***"a planine budu kao vuna, iščupana."*** On ovdje kaže:

فكانت سرابا ***"...i privićenje će biti"***, tj. onome ko ih bude gledao učinit će se da su nešto, a zapravo neće biti ništa. Nakon toga planine će potpuno nestati i neće biti nikakva traga od njih, kako kaže Uzvišeni:

ويسألونك عن الجبال فقل ينسفها ربى نسفا

"A pitaju te o planinama, pa ti reci: 'Gospodar moj će ih u prah pretvoriti i zasuti.'" (20:105)

إن جهنم كانت مرصادا ***"Džehennem će zasjeda biti"***, tj. pripremljena zasjeda,

للطاغين ***"nasilnicima"***, tj. neposlušnim odmetnicima koji se suprotstavljaju poslanicima. مآبا ***"...mjesto povratka"***, tj. boravište i mjesto gdje će se vratiti. Sufjan es-Sevri kaže: "Iznad njega su tri mosta."

لابثين فيها أحقابا ***"...u kome će zauvijek ostati"***, tj. vječno boraviti. Riječ أحقاب /"ahkabun" je oblik množine od riječi "Hukubun", koja znači vremensko razdoblje o čijoj dužini

postoje različita mišljenja. Ali ibn Ebu-Talib pitao je Hilala el-Hidžrija: "Koliko vi računate dužinu "hukub", a po objavljenoj Allahovoj knjizi (Tevratu)?" Ovaj je odgovorio: "Računamo ga osamnaest godina, od kojih svaka godina ima dvanaest mjeseci, svaki mjesec trideset dana, a svaki dan hiljadu godina." Ibn Ebi-Hatim od Ebu-Umame prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u vezi sa riječima Uzvišenoga:

لابثين فيها أحقابا ***"u kome će zauvijek ostati"*** rekao: "hukubun" je mjesec, trideset dana, a godina dvanaest mjeseci. U godini je tri stotine šezdeset dana, od kojih je svaki dug hiljadu godina po vašem računanju. "hukubun" je trideset miliona godina." Ovaj hadis je munker, jer su i od El-Kasima, a i Dža'fer ibn ez-Zubejra, koji od njega prenosi hadis, proglašeni kao odbačeni (metruk). Ispravno je shvatanje da ovom vremenskom razdoblju nema kraja, kako navode Katade i Er-Rebi' ibn Enes. Taj period može se jedino računati kao vječni boravak u Vatri.[1]

لايذوقون فيها بردا ولا شرابا

"...u njemu svježine neće osjetiti, ni pića okusiti", tj. u Džehennemu neće moći naći nikakvog osvježenja za svoja srca niti kakva ugodna pića da utole žeđ. Zato Uzvišeni kaže:

إلا حميما وغساقا ***"osim vrele vode i kapljevine."*** Riječ: الحميم /"el-hamim" znači: krajnje ključalu vodu i vrelu tečnost, a الغساق /"el-gassak": kapljevinu od gnoja, znoja, suza i rana džehenemlija, kojoj se zbog hladnoće i smrada neće moći prići. O ovoj kapljevini opširnije smo govorili u poglavlju "Sad" i ovdje nije potrebno da to opet ponavljamo. Neka nas Allah, Svojom milošću i plemenitošću, sačuva od nje![2] Riječi Uzvišenog:

جزاء وفاقا ***"kazne prikladne"*** znače: Evo kakve su kazne dopali prikladno svojim nevaljalim djelima koja su činili na ovom svijetu. Uzvišeni zatim kaže:

إنهم كانوا لا يرجون حسابا ***"Zaista se oni nisu nadali polaganju računa"***, tj. nisu vjerovali da postoji drugi svijet, na kome će polagati račun i za svoja djela biti nagrađeni ili kažnjeni.

وكذبوا بآياتنا كذاب ***"I potpuno lažnim su smatrali Naše Znake"***, tj. poricali su Allahove dokaze i Njegove

---

[1] Vremensko razdoblje izraženo ovdje riječju: "ahkabun" ne može se opisati niti izraziti brojevima. Njime se aludira na to da će nasilnici, nevjernici, koji poriču Allahove dokaze i Sudnji dan, u džehenemskoj vatri vječno ostati. To je opis vječnog boravka džehenemlija u Vatri, gdje neće moći ni umrijeti ni živjeti, nego će ostati zauvijek u vječnoj patnji, kojoj nema kraja ni prestanka: "kad im se kože ispeku zamijenit ćemo im ih drugim kožama, da osjete pravu patnju." (En-Nisa,56)

[2] El-Gassak, o kojem je bilo govora u komentaru sure "Sad", gledajući ukupno njegovo značenje ne odstupa od onoga što je rečeno ovdje, tj. čija se hladnoća i smrad neće moći podnijeti.

upute ljudima, koje je objavljivao Svojim poslanicima, neka je Allahov blagoslov i spas na našeg Vjerovjesnika i sve Njegove poslanike kojima su se oni protivili i u laž ih ugonili.

وكل شيء أحصيناه كتاب *"...a Mi smo sve pobrojali i zapisali"*, tj. Mi unaprijed znamo djela svih ljudi, Mi smo ih zapisali i prema njima ćemo ih, onako kako zaslužuju, kazniti ili nagraditi.

فذوقوا فلن نزيدكم إلا عذبا *"...pa kušajte, Mi ćemo vam povećati samo kaznu"*, tj. kazna će im se stalno povećavati.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَآئِقَ
وَأَعْنَٰبًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا
وَلَا كِذَّٰبًا ﴿٣٥﴾ جَزَآءً مِّن رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

"Zaista bogobojaznima mjesto spasa (i izbavljenja) pripada": /31/ "bašče i vinogradi", /32/ "i djevice mlade, godina istih", /33/ "i pehari puni." /34/ "Tamo prazne besjede i neistinu neće slušati", /35/ "to im je nagrada od Gospodara tvoga, dar dovoljni." /36/

Kazujući o sretnicima i kakvu im je počast i trajno uživanje pripremio, Uzvišeni kaže: إن للمتقين مفازا *"Zaista bogobojaznima mjesto spasa (i izbavljenja) pripada."* Ibn-Abbas kaže: Mjesto za zabavu (veselje), jer je poslije ovoga rekao: حدائق *"bašče"*, tj. vrtove, وأعنابا ، وكواعب أترابا *"i vinogradi i djevice mlade, godina istih"*, tj. hurije zaobljenih i jedrih grudi, a ne opuštenih, jer su one mlade djevice, godina istih. وكأسا دهاقا *"...i pehari puni"*, tj. napunjeni jedan iza drugog.

لا يسمعون فيها لغوا ولا كذابا *"Tamo prazne besjede i neistinu neće slušati"*, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

لا لغو فيها ولا تأثيم *"u njima neće biti praznih besjeda ni pobuda na grijehe" (52:23)*, tj. u njima neće biti neumjesnog, beskorisnog ni lažnog govora, jer je to "Kuća spasa", a sve što je u njoj besprijekorno je čisto od bilo kakvih nedostataka.

جزاء من ربك عطاء حسابا *"To im je nagrada od Gospodara tvoga, dar dovoljni"*, tj. sve ovo što smo naveli nagrada je kojom ih je Allah, iz Svoje milosti i dobrote, nagradio. عطاء حسابا *"...dar dovoljni."* Riječ znači, tj. dovoljan. Tako se kaže "Allah mi je dovoljan."(حسبي الله)

رَّبِّ السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَٰنِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَٰٓئِكَةُ
صَفًّا لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ
الْحَقُّ فَمَن شَآءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَـَٔابًا ﴿٣٩﴾ إِنَّآ أَنذَرْنَٰكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَٰلَيْتَنِي كُنتُ تُرَٰبًا ﴿٤٠﴾

"Gospodara nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, Svemilosnoga, kome (od straha)

neće moći zboriti." /37/ "...na Dan kada Džibril i meleki budu u redove poredani, kada će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti, a istinu će reći." /38/ "To je istiniti dan, pa ko hoće, Povratak Gospodaru svome prihvatit će." /39/ Mi vas, zaista, kaznom bliskom opominjemo, na Dan u kome će čovjek djela ruku svojih vidjeti, a nevjernik uzviknuti: " Kamo sreće da sam prašina bio!" /40/

لا يملكون منه خطابا ***"...kome (od straha) neće moći zboriti"***, tj. niko bez Njegove dozvole neće moći početi govoriti, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

من ذا الذى يشفع عنده إلا بإذنه ***"Ko se može pred Njim zauzimati za nekog bez dopuštenja Njegova?" (2: 255)***

يوم يقوم الروح والملائكة صفا لا يتكلمون إلا من أذن له الرحمن وقال صوابا

"Na Dan kada Džibril i meleki budu u redove poredani, kada će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti." Komentatori Kur'ana različito tumače to šta se pod izrazom "er-Ruh" misli. Jedni kažu da se pod tim podrazumijevaju ljudske duše, drugi: ljudi, treći: stvorenja koja nisu ljudi ali su u ljudskom liku, četvrti: Džibril, a peti: Kur'an.[3] ***"Kada će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti."*** U sahih hadisu stoji: /572/ "Toga dana govorit će samo poslanici." وقال صوابا ***"...a istinu će reći"***, tj. pravo će govoriti.

ذلك اليوم الحق ***"To je istiniti dan"***, tj. koji će neminovno doći.

فمن شاء اتخذ إلى ربه مآبا ***"...pa ko hoće, povratak Gospodaru svome prihvatit će"***, tj. put i povratak Njemu prihvatit će.

إنا أنذرناكم عذابا قريبا ***"Mi vas, zaista, kaznom bliskom opominjemo."*** Tj. kazne na Sudnjem danu, a zbog toga što je ona neizbježna to je izraženo sa "bliska."

يوم ينظر المرء ما قدمت يداه ***"...na Dan u kome će čovjek djela ruku svojih vidjeti"***, tj. kada će mu sva njegova djela, dobra i loša, biti prikazana, kako Uzvišeni na drugom mjestu veli:

ينبأ الإنسان يومئذ بما قدم وأخر ***"toga dana čovjek će o onome što je pripremio, a što propustio, obaviješten biti." (75:13)***

ويقول الكافر يا ليتني كنت ترابا ***"...a nevjernik uzviknuti: 'Kamo sreće da sam prašina bio!'"*** U nekim predanjima koje prenosi Ebu-Hurejre, Abdullah ibn Amr i drugi, stoji da će to biti kada Allah bude sudio životinjama, kad će se čak i šukasta ovca osvetiti rogatoj, kojoj će, kad i to bude gotovo, reći: "Budi zemlja!", pa će postati

[3] Ja dajem prednost četvrtom mišljenju, da je to Džibril, a.s., jer je jedno od njegovih imena i "Er-Ruh", tim prije što je ovdje spomenut uz meleke. Allah, opet, najbolje zna!

zemlja. Tada će nevjernik poželjeti da i on bude zemlja i reći:
يا ليتني كنت ترابا ***"Kamo sreće da sam zemlja bio!"*** Ovakvo značenje navodi se u poznatom hadisu "O rogu" (Es-Sur).

Kraj skraćenog komentara poglavlja En-Nebe'/"Vijest".

79
EN-NAZI'AT/ONI KOJI ČUPAJU
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 46 AJETA

بسم الله الرحمن الرحيم
والنازعات غرقا ① والناشطات نشطا ② والسابحات سبحا ③
فالسابقات سبقا ④ فالمدبرات أمرا ⑤ يوم ترجف الراجفة ⑥
تتبعها الرادفة ⑦ قلوب يومئذ واجفة ⑧ أبصارها خاشعة ⑨
يقولون أءنا لمردودون في الحافرة ⑩ أءذا كنا عظاما نخرة ⑪
قالوا تلك إذا كرة خاسرة ⑫ فإنما هي زجرة واحدة ⑬ فإذا هم
بالساهرة ⑭

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Tako Mi onih koji čupaju grubo", /1/ "i onih koji vade blago", /2/ "i onih koji plove brzo" /3/ "pa duše u odredišta nose žurno" /4/ "i sređuju stvari s Allahovom dozvolom" /5/ "na Dan kada se Zemlja zvukom roga zatrese", /6/ "za kojim će slijediti slijedeći", /7/ "srca toga dana bit će uplašena", /8/ "a pogledi njihovi oboreni." /9/ "Govorit će: 'Zar ćemo, zaista, biti povraćeni u prvobitno stanje?'" /10/ "Zar kad truhle kosti postanemo?" /11/ "I još kažu: "E to je, dakle, štetan povratak" /12/ "A bit će to samo povik jedan", /13/ "a oni (već) na površini Zemlje." /14/

والنازعات غرقا ***"Tako Mi onih koji čupaju grubo"***, tj. tako Mi meleka koji čupaju duše nevjernika, ljudi koji će dopasti Vatre.

والناشطات نشطا ***"...i onih koji vade blago"***, tj. meleka koji vjernicima duše primaju nježno.

والسابحات سبحا ***"i onih koji plove brzo, pa duše u odredišta nose žurno i sređuju stvari s Allahovom dozvolom..."***, tj. meleka koji od neba do Zemlje, Allahovom dozvolom, provode Njegove naredbe.

يوم ترجف الراجفة ، تتبعها الرادفة ***"na Dan kada se Zemlja zvukom roga zatrese, za kojim će slijediti slijedeći"***, Ibn-Abbas kaže: "To su prvo i drugo puhanje u rog." Od Mudžahida se prenosi da je rekao: Pod riječima Uzvišenog

يوم ترجف الراجفة ***"...na Dan kada se Zemlja zvukom roga zatrese"***, misli se na prvo, a pod:

تتبعها الرادفة ***"za kojim će slijediti slijedeći"***, na drugo puhanje u rog. Ove riječi su slične riječima Uzvišenog: ***"I Zemlja i brda se dignu i odjednog udara zdrobe" (69:14)*** Et-Tirmizi i Ibn-Hatim navode hadis u kome stoji: /573/ "Allahov bi Poslanik, s.a.v.s., kad bi prošlo dvije trećine noći, ustao i govorio: O ljudi, spominjite

* Objavljena nakon sure "Vijest."

Allaha! Došao je potres, za kojim će slijediti slijedeći. Došla je smrt sa svim što u sebi nosi!" قلوب يومئذ واجفة " ***srca toga dana bit će uplašena."*** Riječ, واجفة znači, uplašena,

أبصارها خاشعة ***"a pogledi njihovi oboreni"***, tj. ponizni i bijedni od strahota koje će ugledati.

يقولون أئنا لمردودون في الحافرة ***"Zar ćemo, zaista, biti povraćeni u prvobitno stanje?"*** Pod ovim se misli na kurejšijske idolopoklonike i one koji, kao i oni, niječu proživljenje nakon što im se u grobovima raspadnu tijela i kosti.

قالوا تلك إذا كرة خاسرة ***"I još kažu: 'To je, dakle, štetan povratak!'"***, tj. Kurejševići su govorili: "Ako bi nas Allah nakon smrti proživio, sigurno bismo bili gubitnici." Allah Uzvišeni kaže:

فإنما هي زجرة واحدة ، فإذا هم بالساهرة

"A bit će to samo povik jedan, a oni (već) na površini Zemlje", tj. proživljenje, pa će svi, odjednom, ustati i stati pred Gospodara Uzvišenog, očekujući da će se desiti, kako Uzvišeni u drugom ajetu kaže:

وما أمرنا إلا واحدة كلمح البصر ***"...I naređenje Naše je samo kao jedna riječ, sve bude u tren oka." (54:50)*** فإذا هم بالساهرة ***"...a oni (već) na površini Zemlje..."***; "es-sahire" ima više značenja. Ovdje je ispravno značenje: površina Zemlje. U tom smislu Mudžahid kaže: "Bili su ispod Zemlje pa su izvedeni na nju", tj. na njenu površinu.

هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ مُوسَىٰٓ ١٥ إِذۡ نَادَىٰهُ رَبُّهُۥ بِٱلۡوَادِ ٱلۡمُقَدَّسِ
طُوًى ١٦ ٱذۡهَبۡ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ١٧ فَقُلۡ هَل لَّكَ إِلَىٰٓ أَن تَزَكَّىٰ
١٨ وَأَهۡدِيَكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخۡشَىٰ ١٩ فَأَرَىٰهُ ٱلۡأٓيَةَ ٱلۡكُبۡرَىٰ ٢٠ فَكَذَّبَ
وَعَصَىٰ ٢١ ثُمَّ أَدۡبَرَ يَسۡعَىٰ ٢٢ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ٢٣ فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ
ٱلۡأَعۡلَىٰ ٢٤ فَأَخَذَهُ ٱللَّهُ نَكَالَ ٱلۡأٓخِرَةِ وَٱلۡأُولَىٰٓ ٢٥ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَعِبۡرَةٗ لِّمَن يَخۡشَىٰٓ ٢٦

"Da li je doprla do tebe vijest o Musau", /15/ "kad ga je Gospodar njegov u svetoj dolini Tuva zovnuo." /15/ "Idi faraonu, on se, doista, osilio", /17/ "I reci: "Da li bi ti da se očistiš", /18/ "da te Gospodaru tvome uputim, pa da Ga se bojiš?" /19/ "I onda mu je najveće čudo pokazao", /20/ "ali je on porekao i nije poslušao", /21/ "već se okrenuo i potrudio" /22/ "i sabrao i povikao": /23/ "Ja sam gospodar vaš najveći!", on je rekao", /24/ "I Allah ga je, i na ovom, i na drugom svijetu kaznio." /25/ "To je pouka za onoga koji se bude Allaha bojao!"/26/

Uzvišeni kaže: هل أتاك حديث موسى ***"Da li je doprla do tebe vijest o Musau"***, tj. da li si čuo za Musaov slučaj, إذ ناداه ربه بالوادي المقدس طوى ***"kad ga je Gospodar njegov u svetoj dolini Tuva zovnuo."*** Tuva je, kako je ranije u poglavlju Ta-Ha rečeno, ime doline.

اذهب إلى فرعون إنه طغى ***"Idi Faraonu, on se, doista, osilio"***, tj. uzoholio, uobrazio i postao drzak.

فقل هل لك إلى أن تزكى ***"I reci: 'Da li bi ti da se očisti'"***, tj. da li bi se ti odazvao i krenuo putem na kome ćeš se očistiti? Da li bi se ti predao i pokorio (Allahu)?

وأهديك إلى ربك ***"...da te Gospodaru tvome uputim"***, tj. da te poučim kako ćeš Mu robovati فتخشى ***"pa da Ga se bojiš?"***, tj. pa da ti srce, nakon što je bilo surovo i daleko od svakog dobra, postane skrušeno.

فأراه الآية الكبرى ***"I onda mu je najveće čudo pokazao"***, tj. Musa mu je uz ovaj poziv pokazao snažan argument i jasan dokaz da je istina to što mu od Allaha donosi. فكذب وعصى ***"...ali je on porekao i nije poslušao"***, tj. srce mu je odbilo pa se, ni prividno ni u duši, nije povinovao Musau, iako upoznavanje s istinom ne znači nužno i vjerovanje u nju, jer je spoznaja stvar znanja, a vjerovanje stvar djelovanja srca, tj. predanost i pokornost istini.

ثم أدبر يسعى ***"već se okrenuo i potrudio"***, tj. u suprotstavljanju istini neistinom, time što je sakupio čarobnjake da se surotstave očevidnim čudima koje je pokazao Musa.

فحشر فنادى ***"...i sabrao i povikao"*** svome narodu:

فقال أنا ربكم الأعلى ***"Ja sam gospodar vaš najveći!"***, on je rekao. Ove riječi Faraon je izrekao četrdeset godina nakon tvrdnje svome narodu:

ما علمت لكم من آله غيرى ***"Ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene." (28:38)***

فأخذه الله نكال الآخرة والأولى ***"...i Allah ga je, i na ovom, i na drugom svijetu kaznio"***, tj. osvetio mu se, tako što ga je na ovom svijetu potopio i što će mu na budućem svijetu dati tešku kaznu.

إن في ذلك لعبرة لمن يخشى ***"Zaista u tome je pouka za onoga ko se boji"***, tj. ko prima pouke i ostavlja grijehe.

ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ
سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ
بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ
أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾

"A šta je teže: vas ili nebo stvoriti? On ga je sazdao", /27/ "svod njegov visoko digao i usavršio", /28/ "noći njegove mračnim, a dane svijetlim učinio", /29/ "Poslije toga je Zemlju zaoblio", /30/ "iz nje je vodu i pašnjake izveo", /31/ "i planine nepomičnim učinio", /32/ "na uživanje vama i stoci vašoj." /33/

Pobijajući one koji poriču proživljenje i ponovno stvaranje Allah Uzvišeni kaže:

أأنتم أشد خلقا أم السماء بناها ***"A šta je teže: vas ili nebo stvoriti?"***, tj.: o

ljudi, nebo je teže stvoriti nego vas. بناها ***"On ga je sazdao."*** Zatim to objašnjava riječima: رفع سمكها فسواها ***"svod njegov visoko digao i usavršio"***, tj. njegov svod učinio visokim, širokim i prostranim i okitio ga zvijezdama koje ga krase u tamnoj noći.

وأغطش ليلها وأخرج ضحاها ***"...noći njegove mračnim, a dane svijetlim učinio"***, tj. dao da noći budu mračne, a dani svijetli.

Riječi: والأرض بعد ذلك دحاها ***"Poslije toga je Zemlju zaoblio"***, objasnio je riječima:

أخرج منها ماءها ومرعاها ***"Iz nje je vodu i pašnjake izveo."*** U poglavlju "Objašnjenje" bilo je govora o tome kako je Zemlja stvorena prije neba, ali je zaobljena poslije stvaranja neba, u tom smislu što joj je Allah dao reljef i odredio njegove funkcije.

والجبال أرساها ***"...i planine nepomičnim učinio"***, tj. učvrstio ih tamo gdje su. Imam Ahmed od Enesa ibn Malika prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /574/ "Kada je Allah stvorio Zemlju ona se počela potresati, pa je stvorio planine i po njoj ih postavio te se smirila."

متاعا لكم ولأنعامكم ***"...na uživanje vama i stoci vašoj"***, tj. Allah je zaoblio Zemlju, pokazao njene riznice, dao da provriju izvori, poteku rijeke, rađaju usjevi i plodovi i učvrstio planine, kako bi njenim stanovnicima bila postojana. Sve ovo, kao i stoka potrebna za jelo i životinje za jahanje, dato je Njegovim stvorenjima na uživanje i korištenje, sve dok su na ovom svijetu i dok ne dođe kraj i određeni čas.

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٤﴾
يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَىٰ ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ﴿٣٦﴾
فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٣٩﴾
وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ
هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾ فِيمَ أَنتَ مِن
ذِكْرَاهَا ﴿٤٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾
كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

"A kad dođe nevolja najveća", /34/ "Dan kada se čovjek bude sjećao onoga što je radio", /35/ "i kad se Džehennem svakome ko vidi bude ukazao", /36/ "onda će onome koji je obijestan bio" /37/ "i život na ovom svijetu više volio" /38/ "Džehennem prebivalište postati sigurno." /39/ "A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio i dušu od prohtjeva uzdržao" /40/ "Džennet će boravište biti sigurno." /41/ "Pitaju te o Smaku svijeta: "Kada će se dogoditi?" /42/ Ti ne znaš, pa kako da o njemu zboriš /43/, o njemu samo Gospodar tvoj zna." /44/ "Tvoja opomena će koristiti samo onome koji Ga se bude bojao", /45/ "a njima će se učiniti, onoga Dana kada ga dožive, da su samo

jedno večer ili jedno jutro njezino ostali." /46/

Uzvišeni kaže:

فإذا جاءت الطامة الكبرى ***"A kad dođe nevolja najveća"***, tj. Kijametski dan.

يوم يتذكر الإنسان ما سعى ***"Dan kada se čovjek bude sjećao onoga što je radio"***, tj. toga Dana će se čovjek prisjećati svih svojih djela, dobrih i loših.

وبرزت الجحيم لمن يرى ***"...i kad se Džehennem svakome ko vidi bude ukazao"***, tj. ljudima će se pokazati i oni će ga svojim očima ugledati.

فأما من طغى ***"...onda će onome koji je obijestan bio"***, tj. koji se uzoholio i osilio, وآثر الحياة الدنيا ***"i život na ovom svijetu više volio"***, tj. davao mu prednost nad vjerom i onim svijetom,

فإن الجحيم هي المأوى ***"Džehennem prebivalište postati sigurno"***, tj. u Džehennem će dospjeti, gdje će mu hrana drvo zekkum, a piće ključala voda biti.

و أما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى

"A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio i dušu od prohtjeva uzdržao", tj. bojao se stajanja pred Njim i suzdržavao se prohtjeva, nagoneći svoju dušu na pokornost Gospodaru,

فإن الجنة هي المأوى ***"Džennet će boravište biti sigurno"***, tj. kraj i mjesto povratka.

Uzvišeni, zatim, kaže:

يسألونك عن الساعة أيان مرساها ، فيم أنت من ذكراها ، إلى ربك منتهاها

"Pitaju te o Smaku svijeta: 'Kada će se dogoditi?' Ti ne znaš, pa kako da o njemu zboriš, o njemu samo Gospodar tvoj zna", tj. o njemu ne znaš ni ti ni bilo ko drugi, do Uzvišeni Allah koji u drugom ajetu kaže: ولا تأتيكم إلا بغتة ***"Sasvim neočekivano će vam doći" (7:187).*** Riječi Uzvišenog: إلى ربك منتهاها ***"... o njemu samo Gospodar tvoj zna"*** slične su onima u drugom ajetu:

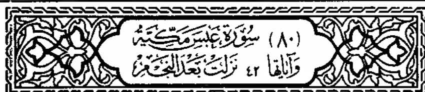
قل إنما علمها عند الله ***"Reci: 'To samo Allah zna.'" (7:187)***

إنما أنت منذر من يخشاها ***"Tvoja opomena će koristiti samo onome koji Ga se bude bojao"***, tj. Ja sam te poslao da opominješ ljude i da ih upozoriš na Allahovu kaznu i nesreću. Zato će onaj ko se Allaha bude bojao i tebe slijedio, ono što želi postići, a onaj ko ti se bude suprotstavljao i poricao te, propasti.

كأنهم يوم يرونها لم يلبثوا إلا عشية أو ضحاها

"...a njima će se učiniti, onoga Dana kada ga dožive, da su samo jedno veče ili jedno jutro njezino ostali", tj. kad budu ustajali iz grobova i upućivali se zborištu za suđenje, učinit će im se da su na ovom svijetu sasvim kratko boravili, kao da je to bilo samo jednu večer ili jedno jutro.

Kraj skraćenog komentara poglavlja En-Nazi'at, "Oni koji čupaju."

80 'ABESE / NAMRŠTIO SE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 42 AJETA

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ١ أَن جَآءَهُ ٱلۡأَعۡمَىٰ ٢ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ ٣
أَوۡ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكۡرَىٰٓ ٤ أَمَّا مَنِ ٱسۡتَغۡنَىٰ ٥ فَأَنتَ لَهُۥ
تَصَدَّىٰ ٦ وَمَا عَلَيۡكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ٧ وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسۡعَىٰ ٨
وَهُوَ يَخۡشَىٰ ٩ فَأَنتَ عَنۡهُ تَلَهَّىٰ ١٠ كَلَّآ إِنَّهَا تَذۡكِرَةٞ ١١ فَمَن
شَآءَ ذَكَرَهُۥ ١٢ فِي صُحُفٖ مُّكَرَّمَةٖ ١٣ مَّرۡفُوعَةٖ مُّطَهَّرَةِۭ ١٤ بِأَيۡدِي
سَفَرَةٖ ١٥ كِرَامِۭ بَرَرَةٖ ١٦

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"On se namrštio i okrenuo" /1/ "zato što je slijepac njemu prišao." /2/ "A šta ti znaš, možda će se on očistiti",/3/ "ili opomenuti, pa da mu Opomena koristi." /4/ A što se tiče onoga koji je bogat", /5/ " ti se njemu okrećeš", /6/ "a ti nisi odgovoran da se on ne očisti." /7/ "A što se tiče onoga koji ti je došao žureći", /8/ "a on se boji", /9/ "ti njega zanemaruješ." /10/ "Ne čini tako! Zbilja je to pouka", /11/ "pa ko hoće, opomenut će se (time)", /12/ "na listovima je cijenjenim" /13/ "uzvišenim, čistim", /14/ "u rukama izaslanika" /15/ "časnih, čestitih." /16/

Više komentatora Kur'ana navodi /575/ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednog dana razgovarao sa kurejšijskim prvacima, po verziji koju prenosi Enes, r.a., sa Ubejj ibn Halefom, a po drugoj, od Ibn-Abbasa, sa Utbetom ibn Rebiom, Ebu-Džehlom ibn Hišamom i El-Abbas ibn Abdul-Muttalibom. On im se često izlagao u želji da prime islam, pa mu je prišao slijepac po imenu Abdullah ibn Ummi-Mektum i počeo moliti Vjerovjesnika, s.a.v.s., da ga pouči nekom ajetu iz Kur'ana riječima: "O Allahov Poslaniče, pouči me nečemu čemu je tebe Allah poučio!" Na to se Allahov Poslanik, s.a.v.s., od njega okrenuo, namrštio se i nije mu se svidio njegov govor te se primakao drugima. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., s njima završio razgovor i počeo se vraćati kući, Allah ga je malo zaslijepio pa ga je obuzeo drijemež. Zatim je Allah Uzvišeni objavio: "On se namrštio i okrenuo zato što je slijepac njemu prišao. Ali šta ti znaš, možda će se on očistiti, ili opomenuti pa da mu opomena koristi."

Međutim, Poslanik, s.a.v.s., htio je da Abdullah ibn Ummi-Mektum samo malo sačeka dok on ne završi razgovor sa ovim ljudima, u želji da ih uputi.

عبس وتولى ، أن جاءه الأعمى ، وما يدريك لعله يزكى ، أو يذكر فتنفعه الذكرى

"On se namrštio i okrenuo zato što je slijepac njemu prišao.

* Objavljena nakon sure En - Nedžm.

A šta ti znaš, možda će se on očistiti", tj. da postigne duhovnu čistotu أو يذكر فتنفعه الذكرى ***"ili opomenuti pa da mu opomena koristi"***, tj. primit će pouku i klonut će se zabrana.

أما من استغنى ، فأنت له تصدى ***"A što se tiče onoga koji je bogat, ti se njemu okrećeš"***, tj. ti se bogatom, koji se oglušuje o tvoj poziv, obraćaš ne bi li ga uputio,

وما عليك ألا يزكى ***"a ti nisi odgovoran, da se on ne očisti"***, tj. ti nećeš odgovarati ako se on ne očisti.

وأما من جاءك يسعى ، وهو يخشى ***"A što se tiče onoga koji ti je došao žureći, a on se boji"***, tj. nastoji ti se približiti i tvojim savjetom uputiti,

فأنت عنه تلهى ***"ti njega zanemaruješ"***, tj. praviš se zauzetim. Zato je Allah Uzvišeni, nakon ovoga, Svome Poslaniku, s.a.v.s., naredio da nikoga ne izdvaja u opominjanju, već da u tome svi budu jednaki, a na Allahu je da uputi koga hoće na pravi put. Nakon ovoga. Vjerovjesnik, s.a.v.s. je ukazivao dužne počasti. Ibn Ummi Mektumu, a on je bio jedan od mujezina Allahovog Poslanika s.a.v.s., koji je govorio :/576/ "Bilal uči noćni ezan, pa jedite i pijte dok ne čujete ezan Ibn Ummi Mektuma!" Opće je poznato da mu je ime bilo Abdullah. Neki, pak, kažu Amr. Allah najbolje zna! كلا إنها تذكرة ***"Ne čini tako! Zbilja je to pouka"***, tj.ova sura, ili izjednačavanje ljudi, uglednih i neuglednih, u poučavanju vjeri.

في صحف مكرمة ، مرفوعة مطهرة ***"pa ko hoće opomenut će se." "...na listovima je cijenjenim, uzvišenim, čistim"***, tj. ovo poglavlje ili pouka, a i jedno i drugo tijesno su povezani, jer je cio Kur'an na listovima cijenjenim, uzvišenim i čistim. مرفوعة ***"Uzvišenim"***, tj. visoko cijenjenim, مطهرة ***"čistim"***, tj. nepodložnim oskrvnuću i bilo kakvom dodavanju ili oduzimanju.

بأيدي سفرة ***"...u rukama izaslanika"***, tj. meleka koji su izaslanici između Allaha Uzvišenog i Njegovih stvorenja. كرام بررة ***"...časnih, čestitih"***, tj. plemenite naravi i besprijekorno čistih i dobrih djela. Toga treba biti svjestan svaki učač Kur'ana i pokušavati da takav bude u svojim riječima i djelima. Ahmed od Aiše, r.a., bilježi da je rekla: "Onaj koji vješto uči Kur'an u društvu je meleka, časnih i čestitih izaslanika, a onome koji ga uči s naporom pripadaju dvije nagrade." Ovaj hadis bilježi više autora zbirki hadisa preko Katade.

قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾ مِنْ أَيِّ
شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾ مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ
أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ ﴿٢٢﴾ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾
فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا
الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَزَيْتُونًا
وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾ مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾

"Prokiet neka je čovjek! Koliko je samo on nezahvalan!" /17/ "Od čega ga On stvara?" /18/ "Od kapi sjemena ga stvara, pa mu određuje ono što hoće." /19/ "I pravi put mu dostupnim učini", /20/ "zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen", /21/ "I poslije će ga, kada On bude htio, oživiti." /22/ "Uistinu! On još nije ispunio ono što mu je On naredio!" /23/ "Neka čovjek pogleda u hranu svoju": /24/ "Mi obilnu kišu prolijevamo", /25/ "zatim zemlju pukoti -nama cijepamo" /26/ "i činimo da iz nje žito izrasta" /27/ "i grožđe i povrće", /28/ "i masline i palme" /29/ "i bašče guste", /30/ "i voće i trave", /31/ "na uživanje vama i stoci vašoj." /32/

Allah ukorava one ljude koji poriču proživljenje:

قتل الإنسان ما أكفره ***"Prokiet neka je čovjek! Koliko je samo on nezahvalan!"*** Dakle, On proklinje čovjeka, tj. onu vrstu ljudi koji bez ikakva osnova, jedino zato što su nevjernici i neznalice, uporno poriču proživljenje. ما أكفره ***"Koliko je samo on nezahvalan!"***, tj. koliko je on samo uporan u svome nevjerstvu.

Uzvišeni zatim opisuje kako je tog istog čovjeka stvorio od bezvrijedne tvari i da je to On kadar ponovo učiniti, pa kaže:

من أي شيء خلقه ، من نطفة خلقه فقدره

"Od čega ga On stvara? Od kapi sjemena ga stvara, pa mu određuje ono što hoće", tj. odredio mu je koliko će živjeti, kakva će mu nafaka biti i kakva djela će činiti, te hoće li biti od onih koji su sretni, ili nesretni.

ثم السبيل يسره ***"...i pravi put mu dostupnim učini"***, tj. olakšao mu je dolazak na Ovaj svijet i izlazak iz majčine utrobe. Mudžahid kaže da je ovo poput riječi Uzvišenog:

إنا هديناه السبيل إما شاكرا وإما كفورا ***"Mi mu na pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti." (76:3)***, tj. Mi smo mu pokazali, objasnili i učinili dostupnim šta i kako treba raditi. Ovakvog su mišljenja i El-Hasan i Ibn-Zejd i ono je, Allah najbolje zna, najispravnije.

ثم أماته فأقبره ***"...zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen"***, tj. nakon što ga stvori, On mu da smrt i da bude ukopan.

ثم إذا شاء أنشره ***"...i poslije će ga, kada On bude htio, oživiti"***, tj. proživit će ga nakon smrti. Za to postoje dva izraza i to: el-b'as i en-nušur. O proživljenju Uzvišeni na drugim mjestima kaže:

ومن آياته أن خلقكم من تراب ثم إذا أنتم بشر تنتشرون

"Jedan od dokaza Njegovih jeste to što vas od zemlje stvara, i odjednom vas, ljudi, svuda ima razasutih" (30: 20)

وانظر إلى العظام كيف ننشزها ثم نكسوها لحماً ***"...a pogledaj i kosti, vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo" (2:259)***. Ibn Ebi-Hatim, preko Ebu-Seida, od Vjerovjesnika, s.a.v.s., navodi da je rekao:/577/ "Zemlja će cijelo ljudsko tijelo rastočiti, sve osim repne kosti." Ovaj hadis navodi se u obje najpoznatije vjerodostojne zbirke, u verziji koju prenosi El-A'meš od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejrea koji glasi:
/578/ "Čovjek će sav istruhnuti, osim repne kosti od koje je stvoren i na koju će se sastaviti."

كلا لما يقض ما أمره ***"Uistinu! On još nije ispunio ono što mu je On naredio!"***, tj. Uzvišeni neće dati da se to desi sada, dok ne prođe određeni rok i dok se ne izrode i na Ovom svijetu ne pojave ljudi kojima je to On unaprijed propisao i odredio. Kad se to kod Allaha ispuni, On će proživiti stvorenja i ponovno ih stvoriti, kao što ih je stvorio prvi put.

U riječima Uzvišenog:

فلينظر الإنسان إلى طعامه ***"Neka čovjek pogleda u hranu svoju"*** ukazuje se na dvije stvari: blagodati kojima je čovjek obasut i da je oživljenje biljnog svijeta iz obamrle zemlje dokaz da će i tijela, nakon što su bila truhle kosti i rasuta zemlja, biti oživljena.

أنا صببنا الماء صبا ***"Mi obilnu kišu prolijevamo"***, tj. spustimo sa neba na Zemlju.

ثم شققنا الأرض شقا ***"...zatim zemlju pukotin-ama cijepamo"***, tj. zatim kišu na Zemlji zadržavamo i dajemo da se kroz svoje pukotine njome napaja i da je sjemenke upijaju, pa niču i izrastaju na Zemljinoj površini.

فأنبتنا فيها حبا ، وعنبا وقضبا ***"...i činimo da iz nje žito izrasta i grožđe i povrće"***, tj. razne vrste žitarica i grožđe. Riječ القضب znači povrće koje se jede svježe, ili djetelinu kojom se hrani stoka. Hasan el-Basri kaže: القضب "El-kadb" je stočna hrana. وزيتونا ***"...i masline"***, tj. voćka od čijih se plodova dobija ulje koje se koristi za rasvjetu i kao začin za jelo. ونخلا ***"...i palme"*** čiji se plodovi (hurme) jedu zeleni, nažutjeli, umekli i zreli, svježi i kuhani i od kojih se dobiva pekmez i začin (sirće).

وحدائق غلبا ***"...i bašče guste"***, tj. voćnjaci isprepletenih krošnji koje prave hlad za odmor.

وفاكهة وأبا ***"...i voće i trave"***. Pod izrazom فاكهة "voće" misli se na sve voćne plodove koje jedu ljudi, a pod izrazom وأبا/ "ebbun" na sve što raste na zemlji i koristi se kao stočna hrana i što ne jedu ljudi.

متاعا لكم ولأنعامكم ***"...na uživanje vama i stoci vašoj"***, tj. kao hranu za vas i vašu stoku na ovom svijetu sve do Sudnjeg dana.

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾
وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾
وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا
غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

"A kad dođe glas zaglušujući", /33/ "na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći" /34/ "i od majke svoje i od oca svoga" /35/ "i od druge svoje i sinova svojih", /36/ "toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti", /37/ "neka lica toga Dana bit će blistava", /38/ "nasmijana, radosna", /39/ "a na nekim licima toga Dana bit će prašina", /40/ "tama će ih prekrivati", /41/ "to će, zbilja, nevjernici, razvratnici biti." /42/

Ibn-Abbas kaže: " الصاخة jedno je od imena Sudnjeg dana čiju je veličinu Allah i na ovaj način istakao i na njega upozorio Svoje robove."

El-Begavi kaže: الصاخة "Povik (krik) je na Sudnjem danu."

يوم يفر المرء من أخيه ، وأمه وأبيه ، وصاحبته وبنيه

"...na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći, i od majke svoje, i od oca svoga, i od druge svoje i sinova svojih", tj. vidjet će ih, ali će od njih bježati i sklanjati se, jer će strah biti veliki, a izlaz neizvjestan. U vjerodostojnom (sahih) hadisu, o zauzimanju na Sudnjem danu (šefaatu), stoji da će svaki od odabranih poslanika, kad se od njih bude molilo da se kod Allaha za ljude zauzmu, reći: "Moj život! Moj život! Danas Te molim da spasiš samo mene." Čak će Isa, a.s., sin Merjemin, reći: "Danas Ga molim samo za sebe. Ne molim Ga ni za Merjem koja me je rodila."

لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه

"...toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti", tj. neće imati vremena da se brine za drugog. Ibn Ebi-Hatim navodi jedno predanje u kojem kaže da je Ibn-Abbas rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /579/ Na Sudnjem danu ćete nakon proživljenja biti okupljeni bosi, goli i neosunećeni.'" Ibn-Abbas zatim kaže: "Pa ga je njegova žena upitala: 'Allahov Poslaniče, zar ćemo jedni drugima gledati, ili vidjeti, stidna mjesta?' On je odgovorio:

لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه

'***...toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti***', ili je rekao: 'Toliko će se brinuti o sebi da neće imati kad gledati.'"

وجوه يومئذ مسفرة ، ضاحكة مستبشرة

"***...neka lica toga Dana bit će blistava, nasmijana, radosna***", tj. toga Dana bit će dvije vrste ljudi: kod jednih će lica biti blistava, tj. ozarena, ضاحكة مستبشرة ***"nasmijana, radosna"***, tj. unutarnje raspoloženje i radost u srcu pokazat će se i na njihovim nasmijanim i vedrim licima. Ovi će biti dženetlije.

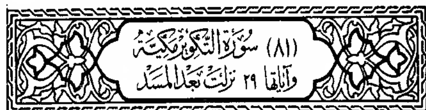
ووجوه يومئذ عليها غبرة ***"...a na nekim licima toga Dana bit će prašina"***, ترهقها قترة ***"tama će ih prekrivati"***. Riječ قترة znači, tama.

Ibn Ebi-Hatim, od Džafer ibn Muhammeda, prenosi da je čuo od svog oca, a ovaj od svog djeda, da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /580/'Nevjernici će se do usta gušiti u znoju, a onda će im lica zasipati prašina.' Zatim je rekao: 'O tome govore riječi Uzvišenog:

ووجوه يومئذ عليها غبرة ***'a na nekim licima toga Dana bit će prašina'***, أولئك هم الكفرة الفجرة ***'to će, zbilja, nevjernici - razvratnici biti'"***, tj. oni čija su srca vjerolomna, a djela razvratna, kako u drugom ajetu Uzvišeni kaže:

ولا يلدوا إلا فاجرا كفارا ***"...i samo će grješnike i nevjernike rađati!"***

Kraj skraćenog poglavlja 'Abese / "Namrštio se".

81 ET-TEKVIR / PRESTANAK SJAJA
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 29 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
إِذَا ٱلشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا ٱلنُّجُومُ ٱنكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا ٱلْجِبَالُ سُيِّرَتْ
﴿٣﴾ وَإِذَا ٱلْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَإِذَا ٱلْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَإِذَا ٱلْبِحَارُ
سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَإِذَا ٱلنُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾ وَإِذَا ٱلْمَوْءُۥدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾
بِأَىِّ ذَنۢبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا ٱلصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا ٱلسَّمَآءُ كُشِطَتْ
﴿١١﴾ وَإِذَا ٱلْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾ وَإِذَا ٱلْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kada se Sunce smota i izgubi sjaj", /1/ "i kada zvijezde popadaju", /2/ "i kada se planine pokrenu" /3/ "i kada steone kamile bez pastira ostanu" /4/ "i kada se divlje životinje saberu", /5/ "i kada se mora vatrom napune" /6/ "i kada se duše s tijelima spoje", /7/ "i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana" /8/ "zbog kakve krivice je umorena!" /9/ "i kada se listovi razdijele", /10/ "i kada se nebo ukloni" /11/ "i kada se Džehennem raspali" /12/ "i kada se Džennet približi", /13/ "svako će saznati ono što je pripremio." /14/

Imam Ahmed od Ibn-Omera prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:/581/ 'Ko želi vidjeti kako izgleda Sudnji dan, kao da ga očima gleda, neka prouči:

إذا الشمس كورت ***'Kada Sunce izgubi sjaj'***, إذا السماء انفطرت ***'Kada se nebo rascijepi'*** i إذا السماء انشقت ***'kada se nebo rascijepi!'"*** Ovaj hadis bilježi Et-Tirmizi.

إذا الشمس كورت ***"Kada Sunce smota i izgubi sjaj."*** Riječ التكوّر znači: saviti se, krajevi ili dijelovi nečega jedni prema drugima. Otuda se ona koristi u značenju "smotati turban" ili "skupiti haljine." Ovdje riječ كـوّرت znači: sastaviti, smotati i baciti, a kad se ovako uradi sa Suncem, ono će izgubiti sjaj. El-Buhari navodi hadis koji Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., u kome stoji: /582/ "Sunce i Mjesec na Sudnjem danu će izgubiti sjaj."

وإذا النجوم انكدرت ***"...i kada zvijezde popadaju"***, tj. kada popadaju i razaspu se, kako Uzvišeni u drugom ajetu kaže: وإذا الكواكب انتثرت ***"...i kada zvijezde popadaju." (82: 2)***

وإذا الجبال سيرت ***"...i kada se planine pokrenu"***, tj. kada nestanu tamo gdje su bile i u prašinu se pretvore, ostavljajući iza sebe zemlju ravnom ledinom.

---

* Objavljena nakon sure "El - Mesed."

وإذا عطلت *"...i kada steone kamile bez pastira ostanu"*, tj. kada ih njihovi vlasnici zapostave i kada ljudi ne budu imali vremena da o njima vode brigu, niti da se njima koriste, iako su prije toga bile nešto najvrednije što su mogli posjedovati. Ovo će biti usljed straha i užasa od nastupanja Sudnjeg dana. Pod izrazom العشار/ "el-i'šar" misli se na steone kamile u desetom mjesecu. Ni jedan od učenjaka ne navodi da se pod ovim izrazom podrazumijeva išta drugo. Allah najbolje zna!

وإذا الوحوش حشرت *"...i kada se divlje životinje saberu"*, tj. sakupe, kako Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

وما من دابة في الأرض ولا طائر يطير بجناحيه إلا أمم أمثالكم ما فرطنا في الكتاب من شيء ثم إلى ربهم يحشرون

"Sve životinje koje po Zemlji hode i sve ptice koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas - u Knjizi Mi nismo ništa izostavili - i sakupit će se poslije pred Gospodarom svojim." (6:38) Ibn-Abbas kaže: "Sve će se sakupiti, čak i mušice."

وإذا البحار سجرت *"...i kada se mora vatrom napune"*, tj. zapale.[4] Ibn-Džerir prenosi da je Ali ibn Ebi-Talib upitao nekog jevreja gdje je Džehennem pa mu je odgovorio: "U moru." Na to je on rekao: "Mislim da je samo istinu rekao."

Ibn-Abbas i više drugih rekli su da će Allah na mora[5] poslati vjetar sa zapada pa će ih zapaliti i pretvoriti u rasplamsalu buktinju. O ovome je bilo govora kod tumačenja ajeta

والبحر المسجور ***"...i mora napunjenog" (52:6).***

وإذا النفوس زوجت ***"i kada se duše s tijelima spare."*** Mudžahid kaže da će se ljudi sličnih osobina sastati. Za ovakvo mišljenje opredjeljuje se i Ibn-Džerir. Tačno je ono što se prenosi od Ibn- Abbasa da će se duše spariti sa tijelima.[5] Zato je Uzvišeni i rekao:

وإذا النفوس زوجت ***"...i kada se duše s tijelima spare."*** Ibn-Abbasovo mišljenje dijele i Ebu el-Alije, Ikrime i Seid ibn Džubejr eš-Ša'bi. El-Hasan el-Basri kaže: "Tj. kada se spare s tijelima."

وإذا الموءودة سئلت ، بأي ذنب قتلت

"...i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana zbog kakve krivice je umorena!" Pod riječi: الموؤودة /"el-mevudetu" misli se na djevojčicu koju su u predislamskom periodu (džahilijetu) živu sahranjivali u zemlju iz mržnje prema ženskoj djeci. Ovako živa sahranjena djevojčica na Sudnjem danu bit će upitana zbog kakvog je grijeha ubijena da bi se pripriječilo njenom ubici. Ako će, dakle, biti bitan onaj kome je nanesena nepravda, kako li će biti pitan onaj ko je nasilje činio? Ibn-Abbas kaže da riječ سئلت /"suilet" znači da će tražiti da se

---

[4] Allah, dž.š., u morima je stvorio zapaljivu materiju,putasij.

[5] I ja dajem prednost Ibn - Abbasovom mišljenju.

kazni onaj ko je prolio njenu krv. Abdurrezzak od Omera ibn el-Hattaba u vezi riječima Uzvišenog:

وإذا الموءودة سئلت *"...I kada živa sahranjena djevojčica bude upitana"*, navodi da je rekao: /583/ "Kajs ibn Asim došao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: ' Allahov Poslaniče, u džahilijetu sahranio sam osam živih djevojčica.'" Poslanik mu je rekao: "Oslobodi za svaku po jednog roba!" On je rekao: "Allahov Poslaniče, ja sam vlasnik deva." "Onda, ako hoćeš, za svaku od njih pokloni po jednu devu!", rekao je."

وإذا السماء كشطت *"...I kada se nebo ukloni."* Ed Dahhak kaže:

كشطت / "kušitat" znači ukloniti se i nestati. وإذا الجحيم سعرت *"...I kada se Džehennem raspali."* Es-Suddi kaže: "usije i ražari."

وإذا الجنة أزلفت *"...I kad se Džennet približi"*, dženetlijama.

علمت نفس ما أحضرت *"...svako će saznati ono što je pripremio."* Ovo je odgovor na sve gornje ajete, tj. kad se sve ovo desi, tada će svako saznati šta je uradio i pripremio. U tom smislu Uzvišeni na drugim mjestima kaže:

يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت من سوء تود لو أن بينها وبينه أمدا بعيدا

"Onoga dana kada svaki čovjek pred sobom nađe dobro djelo koje je uradio i hrđavo djelo koje je učinio, poželjet će da se između njih i njega nalazi udaljenost velika." (3:30)

Ibn Ebi-Hatim od Zejd ibn Eslema prenosi da je njegov otac rekao: "Kad je objavljeno:

إذا الشمس كورت *'Kada Sunce sjaj izgubi'*, kad je došao do:

علمت نفس ما أحضرت *'...svako će saznati ono šta je pripremio'*, Omer je rekao: "Ovo je najrječitiji govor!'"

فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلْخُنَّسِ ﴿١٥﴾ ٱلْجَوَارِ ٱلْكُنَّسِ ﴿١٦﴾ وَٱلَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾
وَٱلصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾ ذِى قُوَّةٍ عِندَ ذِى
ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُّطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾ وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ
رَءَاهُ بِٱلْأُفُقِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢٣﴾ وَمَا هُوَ عَلَى ٱلْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ
شَيْطَٰنٍ رَّجِيمٍ ﴿٢٥﴾ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٧﴾
لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ
رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٩﴾

"I kunem se zvijezdama, koje se skrivaju", /15/ "i koje se kreću i iz vida gube", /16/ "i noći kad ona veo spušta", /17/ "i zorom kad diše" /18/ "Kur'an mi je, zaista, kazivanje Izaslanika plemenitog", /19/ "moćnog, od Gospodara Arša cijenjenog." /20/ "Kome se drugi potčinjavaju, tamo pouzdanog!" /21/ "A drug vaš nije lud": /22/ "on ga je na obzorju jasnom vidio" /23/ "i, kada je u pitanju Objava, on nije škrt" /24/ "I Kur'an nije prokletog šejtana govor", /25/

"pa kuda onda idete?" /26/ "Kur'an je samo pouka svjetovima", /27/ "onome od vas koji hoće da je na pravom putu", /28/ "a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" /29/

Od Alije, r.a., prenosi se da je u vezi sa riječima Uzvišenog:

فلا أقسم بالخنس ، الجوار الكنس

"I kunem se zvijezdama, koje se skrivaju, koje se kreću i iz vida gube", rekao: "To su zvijezde koje se skrivaju danju i povlače noću."

والليل إذا عسعس ***"...i noći kada ona veo spušta"***, tj. kada se mrak zgusne. Hoće se reći: kada nastupi. Kao da se zaklinje noći i njenom tminom kad nastupi i zorom i njenim bjelilom kad svanjava, kao što Uzvišeni kaže:

والليل إذا يغشى والنهار إذا تجلى

"Tako mi noći kad tmine razastire, i dana kad svane." (92:1-2)

والصبح إذا تنفس ***"...i zorom kad diše"***, tj. kad se zabijeli i nastupi.

إنه لقول رسول كريم ***"Kur'an mi je, zaista, dostavljanje Izaslanika plemenitog"***, tj. ovaj Kur'an je, zaista, dostavljanje od Izaslanika plemenitog, tj. odabranog meleka Džibrila, a.s., ذي قوة "moćnog", kako Uzvišeni kaže: علمه شديد القوى ذو مرة ***"Uči ga jedan ogromne snage, razboriti" (53:5-6)***, tj. snažne građe, ogromne snage i jakog djelovanja.

عند ذي العرش مكين ***"...od Gospodara Arša cijenjenog"***, tj. koji kod Allaha, dž.š., ima istaknuto mjesto i uživa visok položaj.

مطاع ثم أمين ***"...kome se drugi potčinjavaju, tamo pouzda-nog!"***, tj. na nebesima. Njegova se riječ sluša i njemu se pokorava Viši svijet, on nije iz reda običnih, već najodabranijih meleka, brižno odabran za ovu izuzetno važnu ulogu u dostavi Objave.

أمين ***"...pouzdanog"***, tj. vjernost je Džibrilova osobina. Ovo je izuzetno krupna stvar da Uzvišeni Gospodar potvrđuje vjernost Svoga izaslanika među melekima, Džibrila, kao što je potvrdio vjernost i Svoga poslanika Muhammeda, s.a.v.s., među ljudima, riječima: وما صاحبكم بمجنون ***"A drug vaš nije lud"***, tj. Muhammed, s.a.v.s.

ولقد رآه بالأفق المبين ***"...on ga je na obzorju jasnom vidio"***, tj. Muhammed, s.a.v.s., vidio je u prirodnom liku meleka Džibrila sa šest stotina krila, onakvog kako ga je Allah, dž.š., stvorio, koji mu od Allaha donosi Objavu. بالأفق المبين ***"...na obzorju jasnom."*** To je prvo viđenje, spomenuto u riječima Uzvišenog:

وهو بالأفق الأعلى ثم دنا فتدلى ***"...na obzorju najvišem, zatim se približio, pa nadnio." (53:7-8)*** Izgleda da je, a Allah najbolje zna, ovo poglavlje objavljeno prije Israa jer se u njemu spominje samo ovo, prvo viđenje (Džibrila u prirodnom obliku). Drugo je, pak, viđenje spomenuto u riječima Uzvišenog:

ولقد رآه نزلة أخرى ، عند سدرة المنتهى ، عندها جنة المأوى

"On ga je i drugi put vidio, kod Sidretul-muntehaa, kod kojeg je dženetsko prebivalište" (53:13-15), dakle, spomenuto je u poglavlju En-Nedžm kome je objavljeno poslije poglavlja "El-Isra."

وما هو على الغيب بضنين ***"...i kada je u pitanju Objava, on nije škrt."*** Po jednom kiraetu (načinu učenja Kur'ana) uči se: ضنين/ "škrt", a po drugom: ظنين /"nepouzdan", a i jedan i drugi su mutevatir (preneseni većim brojem prenosilaca u svakoj generaciji). Ako se ova riječ prouči kao: znači da se Muhammed, s.a.v.s., u dostavi Objave od Allaha ne može optužiti za nepouzdanost, a ako se prouči kao, to znači da on od Kur'ana ljudima ništa nije sakrio, nego ga je u potpunosti vjerno saopćio i prenio svim ljudima.

وما هو بقول شيطان رجيم ***"...i Kur'an nije prokletog šejtana govor"***, tj. ovaj Kur'an nije prokletog šejtana govor, jer ga on nije mogao donijeti, niti mu je bilo drago što je objavljen, niti mu je dolikovalo da ga on dostavi. U tom smislu Uzvišeni kaže:

وما تنزلت به الشياطين ، وما ينبغي لهم وما يستطيعون ، إنهم عن السمع لمعزولون

"Kur'an ne donose šejtani, nezamislivo je da to oni čine; oni to nisu kadri, oni nikako ne mogu da ga prisluškuju." (26: 210-212)

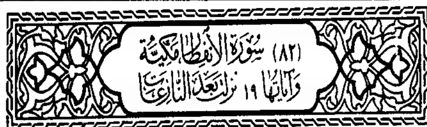
فأين تذهبون ***"...pa kuda onda idete?!"***, tj. u kom pravcu (gdje) vam ide pamet kad ovaj Kur'an poričete, iako je očito i jasno da je on Istina Koja dolazi od Allaha Uzvišenog?

إن هو إلا ذكر للعالمين ***"Kur'an je samo pouka svjetovima"***, tj. ovaj Kur'an je podsjećanje svim ljudima da se njega sjećaju i iz njega pouku uzimaju.

لمن شاء منكم أن يستقيم ***"...onome od vas koji hoće da je na pravom putu"***, tj. ko hoće da bude upućen na Pravi put, neka se drži ovog Kur'ana, jer mimo njega nema upute.

وما تشاءون إلا أن يشاء الله رب العالمين ***"a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!"***, tj. pitanje volje nije u vašim rukama, pa da ko hoće da bude na Pravom putu, a ko hoće zaluta, nego je to pitanje volje Uzvišenog Gospodara svjetova.

Kraj skraćenog komentara poglavlja Et-Tekvir, "Prestanak sjaja".

82 EL-INFITAR / RASCJEPLJENJE OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 19 AJETA

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنفَطَرَتۡ ١ وَإِذَا ٱلۡكَوَاكِبُ ٱنتَثَرَتۡ ٢ وَإِذَا ٱلۡبِحَارُ فُجِّرَتۡ
٣ وَإِذَا ٱلۡقُبُورُ بُعۡثِرَتۡ ٤ عَلِمَتۡ نَفۡسٞ مَّا قَدَّمَتۡ وَأَخَّرَتۡ ٥ يَٰٓأَيُّهَا
ٱلۡإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ ٱلۡكَرِيمِ ٦ ٱلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ ٧
فِيٓ أَيِّ صُورَةٖ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ٨ كَلَّا بَلۡ تُكَذِّبُونَ بِٱلدِّينِ ٩ وَإِنَّ عَلَيۡكُمۡ
لَحَٰفِظِينَ ١٠ كِرَامٗا كَٰتِبِينَ ١١ يَعۡلَمُونَ مَا تَفۡعَلُونَ ١٢

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kada se nebo rascijepi" /1/ "i kada zvijezde popadaju" /2/ "i kada se mora izliju", /3/ "i kada se grobovi ispreturaju", /4/ "svako će saznati šta je pripremio, a šta propustio."/5/ "O čovječe, šta te je obmanulo pa da si nepokoran svome Plemenitom Gospodaru?", /6/ "Koji te je stvorio, pa učinio da si skladan i da si uspravan", /7/ "i kakav je htio lik ti dao."/8/ "A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete",/9/ "a nad vama bdiju čuvari", /10/ "plemeniti pisari" /11/ "koji znaju ono što radite."/12/

En-Nesai od Džabira prenosi da je rekao: Muaz je stao i klanjajući jaciju oduljio s učenjem, pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /584/ "Muaze, dovodiš li ti to ljude u iskušenje? Kamo ti (tj. zašto nisi učio): سبح اسم ربك الأعلى ***'Hvali Gospodara svoga Svevišnjeg'***, والضحى ***'Tako mi jutra'*** i إذا السماء انفطرت ***'Kad se nebo rascijepi?'"*** Ovaj hadis se, u osnovi, bilježi i u dvije vjerodostojne zbirke (Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu), ali se jedino u En-Nesainoj verziji spominje:

إذا السماء انفطرت ***"Kada se nebo rascijepi"***, tj. raspukne,

وإذا الكواكب انتثرت ***"...i kada zvijezde popadaju"***, tj. razaspu se,

وإذا البحار فجرت ***"...i kada se mora izliju"***, tj. provale i njihova voda se izlije, وإذا القبور بعثرت ***"i kada se grobovi ispreturaju"***, tj. pokrenu i iz njih izađu oni što su u njima,

علمت نفس ما قدمت وأخرت ***"svako će saznati šta je pripremio, a šta je propustio"***, tj. kada se sve ovo navedeno desi, svako će saznati kakvo je dobro uradio ili zlo počinio.

يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم ***"O čovječe, što te je obmanulo pa da si nepokoran svome Plemenitom***

* Objavljena nakon sure "Oni koji čupaju."

Gospodaru?", tj. šta te je prevarilo da se drzneš protiv svoga Gospodara Plemenitog i usudiš da Mu budeš neposlušan, kao što u hadisu stoji: "Allah Uzvišeni će na Sudnjem danu reći:/585/ *'Čovječe, šta te je prevarilo da se drzneš protiv Mene? Čovječe, čime si se odazvao poslanicima?'"*

Ibn Ebi-Hatim od Jahjaa el-Beka'a prenosi da je čuo Ibn-Umera da je, kad je proučio ovaj ajet

يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم

"O čovječe, što te je obmanuo pa da si nepokoran svome Plemenitom Gospodaru?" rekao: "Tako mi Allaha, obmanulo ga je njegovo neznanje." Od Ibn-Abbasa i drugih prenosi se da su rekli: "Čovjeka nije obmanuo niko drugi do ovaj neprijatelj, šejtan." Ebu-Bekr el-Verrak je rekao: "Kad bi me neko upitao: 'Šta te je prevarilo da se drzneš protiv svoga Gospodara Plemenitog?', sigurno bih mu odgovorio: 'Prevarila me plemanitost Plemenitog.'" Ovako govore i neki ljudi koji se služe aluzijama (أهل الإشارة)?! Spominjanjem samo riječi بربك الكريم ***"...svoga Gospodara Plemenitog"***, bez ostalih imena i svojstava, kao da se htjelo reći da mu je sam On dao odgovor.[6]

Ovakvo razumijevanje, kako ga zamišlja Ebu-Bekr el-Verrak i njemu slični, pogrešno je, jer je ovdje Allahovo ime الكريم "Plemeniti" navedeno zato da bi se ukazalo da se Plemenitom ne smije uzvraćati ružnim djelima i razvratom, tim prije što je ovaj ajet objavljen u vezi sa El-Esvedom ibn Šurejkom koji je udario Vjerovjesnika, s.a.v.s., i u datom trenutku nije bio kažnjen, pa je Allah Uzvišeni objavio: يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم ***"Šta te je obmanulo pa da si nepokoran svom Plemenitom Gospodaru?"*** الذي خلقك فسواك فعدلك ***"...Koji te je stvorio, pa učinio da si skladan i***

[6] أهل الإشارة Oni su koji vjeruju u utjelovljenje i sjedinjenje s Allahom, tj. panteisti koji su islamsko učenje iskrivili više nego iko drugi. Brate u islamu, razmisli samo šta znače njegove riječi: "Prevarila me plemenitost Plemenitog" ili "kao da mu je sam On dao odgovor." Ovakve riječi došaptava samo šejtan, navodeći na neposlušnost pod izgovorom da će Milostivi oprostiti. Ovakvo razmišljanje navodi čovjeka da ne vodi računa o svojim greškama, nadajući se oprostu. Istovremeno Allahova plemenitost ogleda se u Njegovim neizmjernim i nebrojnim blagodatima koje čovjek uživa i koje opaža u svakom momentu.
Na ovakvu plemenitost trebalo bi odgovoriti odustajanjem od grijeha, a ne još većom ustrajnošću u njima, dok se čineći ih ne sretne sa Allahom... Zar u nadi za plemenitosti Uzvišenog, sve ove blagodati treba dočekivati nevjerstvom, umjesto zahvalom?! Trebao bi se sam sobom pozabaviti i upitati: Da li je pravo da na sve ove blagodati odgovaram neposlušnošću, a na plemenitost nezahvalnošću? Svakako da nije. Kada bi prema meni neko od ljudi pokazao plemenitost, bilo bi me stid da na to odgovorim nezahvalnošću, a kamoli prema Uzvišenom Gospodaru! Dobročinstvo, plemenitost i ukazivanje milosti trebaju biti podstrek na pokajanje i odustajanje od grijeha, a ne ustrajnost u njima, nadajući se u plemenitost Plemenitog. Ovo se htjelo reći riječima Uzvišenog: "...šta te je obmanulo pa da si nepokoran svom Plemenitom Gospodaru?"

da si uspravan", tj. šta te je prevarilo da se drzneš protiv Plemenitog Gospodara Koji te je stvorio skladnog, uspravnog i dao ti da imaš najljepši izgled. Imam Ahmed navodi da je Bišr ibn Džehaš el-Kureši rekao: /586/ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednoga dana pljunuo u dlan, stavio u njega svoj prst, i rekao: Allah Uzvišeni je rekao: '***O čovječe, kako Me možeš smatrati slabim kad sam te od ovakve kapljice stvorio...? Kad sam te, zatim, učinio skladnim i uspravnim i dao ti da, uz topot, po zemlji hodiš jutrom i večeri, osilio si se i poricao sve dok ti duša do ključne kosti nije doprla, kada si rekao: 'Kako da dijelim kad je vrijeme za sadaku prošlo?'***" Hadis u ovoj verziji navodi Ibn Madže preko Ebu-Bekra ibn Ebi - Šejbe.

في أي صورة ما شاء ركبك ***"...i kakav je htio lik ti dao."*** U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu od Ebu-Hurejrea prenosi se: /587/ "Jedan čovjek je rekao: 'Božiji Poslaniče, žena mi je rodila crnog dječaka.' 'Imaš li deva?', upitao je Poslanik. 'Crvenkaste', odgovorio je. 'Ima li među njima smeđih?', upitao je. 'Ima', odgovorio je. 'Odakle to?', upitao je. 'Možda je to nasljedna osobina', odgovorio je. 'E možda je i kod ovog naslijeđena osobina', rekao je Poslanik."

To znači da Uzvišeni Allah zametak može stvoriti u ružnom obliku od sićušnih spermatozoida, ali On svojom moći i milošću čovjeka stvara u lijepom, skladnom i privlačnom liku i daje mu da je uspravan.

كلا بل تكذبون بالدين ***"A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete"***, tj. to što u svojim srcima ne vjerujete i niječete proživljenje i polaganje računa za svoja djela na Sudnjem danu, navodi vas da se suprotstavljate Plemenitom i na Njegove blagodati odgovarate grijesima.

وإن عليكم لحافظين ، كراما كاتبين ، يعلمون ما تفعلون

"...a nad vama bdiju čuvari, plemeniti pisari, koji znaju ono što radite", tj. nad vama neprestano bdiju cijenjeni čuvari, meleki, pa ih nemojte dočekivati ružnim djelima, jer oni zapisuju sva vaša djela!

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ
لَفِي نَعِيمٍ ١٣ وَإِنَّ ٱلْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ١٤ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ ٱلدِّينِ ١٥ وَمَا هُمْ
عَنْهَا بِغَآئِبِينَ ١٦ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ١٧ ثُمَّ مَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ
ٱلدِّينِ ١٨ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا وَٱلْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ١٩

"Čestiti će sigurno u Džennet" /13/ "a grješnici sigurno u Džehennem." /14/ "Na Sudnjem danu u njemu će gorjeti" /15/ "i više iz njega neće izvedeni biti." /16/ "A šta ti znaš šta je Sudnji dan?" /17/ "i još jednom: znaš li ti šta je Sudnji dan?" /18/ "Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći, toga Dana će vlast jedino Allah imati."/19/

Uzvišeni saopćava gdje će završiti čestiti, tj. oni koji su Allahu, dž.š., bili pokorni i koji na Njegove blagodati nisu uzvraćali grijesima. Ibn Asakir navodi da je Ibn-Umer pričao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /588/ "Allah ih je nazvao čestitim jer su prema svojim roditeljima i djeci činili dobročinstvo." On, zatim, govori o Džehennemu i vječnoj patnji kojih će dopasti grješnici. Zato kaže:

يصلونها يوم الدين ***"...na Sudnjem danu u njemu će gorjeti"***, tj. onoga dana kada budu stajali, polagali račun i nagrađeni ili kažnjeni, prema svojim djelima.

وما هم عنها بغائبين ***"I više iz njega neće izvedeni biti"***, tj. kazne neće moći biti pošteđeni, niti će im biti ublažena nijedan trenutak, kao što im neće biti udovoljeno da umru ili da se odmore makar jedan dan.

وما أدراك ما يوم الدين ***"A šta ti znaš šta je Sudnji dan?"*** Zatim je to objasnio riječima:

يوم لا تملك نفس لنفس شيئا ***"Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći"***, tj. tada niko nikome neće moći pomoći, niti ga onoga što je dopao spasiti, osim Allahovom dozvolom, kome On bude htio i s kim bude zadovoljan. Ovdje ćemo spomenuti hadis u kome je Poslanik, s.a.v.s., rekao: /589/ "O Hašimovići, spasavajte se Vatre sami, ja vam neću moći nimalo pomoći kod Allaha! Zato je Uzvišeni rekao:

والأمر يومئذ لله ***"...toga Dana će vlast jedino Allah imati."*** Katade je rekao: "Tako mi Allaha, jedino Njemu i danas pripada vlast, samo što Mu se tada niko neće moći suprotstavljati."

Kraj skraćenog komentara poglavlja El-Infitar, "Rascjepljenje".

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Teško onima koji pri mjerenju zakidaju" /1/ "koji punu mjeru uzimaju kad od drugih kupuju", /2/ "a kad drugima mjere na litar ili na kantar - zakidaju." /3/ "Zar ne misle takvi da će oživljeni biti" /4/ "na Dan veliki", /5/ "na Dan kada će se ljudi Gospodaru svjetova doći!"/6/

ويل للمطففيـن ***"Teško onima koji pri mjerenju zakidaju."*** Pod riječi التطفيـف "zakidanje" ovdje se misli na zakidanje pri mjerenju na litar ili na kantar, bilo da uzima više kad od drugih kupuje, ili vaga manje kad prodaje drugima. Zato Uzvišeni, onima koji zakidaju, prijeti gubitkom i propašću i objašnjava ko su:

الذين إذا اكتالوا على الناس يستوفون

"...koji punu mjeru uzimaju kad od drugih kupuju", tj. u potpunosti uzimaju svoje pravo, i više od toga,

وإذا كالوهم أو وزنوهم يخسرون ***"...a kad drugima mjere na litar ili na kantar - zakidaju"***, tj. daju manje nego što treba.

Allah Uzvišeni naređuje da se daje puna mjera i na litru i na kantaru,pa kaže:

وأوفـوا الكيـل إذا كلتـم وزنـوا بالقســطاس المستقيم ذلك خير وأحسن تأويلا

"Napunite mjeru kad mjerite na litru i pravo mjerite na kantaru! To je bolje i posljedice su ljepše." (17:35) I kaže: ***"I pravo mjerite i na tereziji ne zakidajte." (55:9)***

وأقيموا الوزن بالقسط ولا تخسروا الميزان Allah je Šuajbov narod uništio i njihova naselja porušio zato što su druge na litru i na kantaru zakidali. Prijeteći im, On kaže:

ألا يظن أولئك أنهم مبعوثون ، ليوم عظيم

"Zar ne misle takvi da će oživljeni biti na Dan veliki", tj. zar se takvi ne boje proživljenja i stajanja pred Onim Koji zna sve tajne i skrivene misli? Zar se ne boje Velikog dana, Užasnog straha i kako će Svevišnjem račun položiti, a onaj ko tada gubi bit će uveden u paklenu Vatru.

يوم يقوم الناس لرب العالمين ***"...na Dan kada će se ljudi Gospodaru svjetova doći!"***, tj. bosi, goli i neosunećeni na tijesnom, teškom i

---

* "Oni koji pri mjerenju zakidaju."
** Objavljena nakon sure "Pauk."

jadnom položaju po griješnike, gdje će ih od Allaha Uzvišenog obuzeti nepodnosiv i neopisiv strah. Imam Malik od Nafia, a ovaj od Ibn-Umera, prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /590/ "Ljudi će na Sudnjem danu toliko nepomični stajati pred Gospodarom svjetova, da će neke znoj oblijevati do ušiju."

Ovaj hadis prenose i Buhari i Muslim. Ibn Ebi-Hatim, od Ebu-Hurejrea, navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Bešir el-Gaffariju rekao: /591/"Kako ćeš se držati na Dan u kome će ljudi, pred Gospodarem svjetova, nepomični stajati tri stotine godina, kako ih vi na Ovome svijetu računate, u kojima im neće dolaziti nikakva vijest s neba, niti će im šta biti naređivano?" Bešir je odgovorio: "Od Allaha se pomoć traži!" Na ovo je Poslanik rekao: "Kad legneš u postelju traži od Allaha da te sačuva nevolja Sudnjeg dana i lošeg polaganja računa." U Davudovu Sunenu stoji da je Allahov Poslanik /592/ "molio Allaha da ga sačuva od tjeskobe na Sudnjem danu."

كَلَّآ إِنَّ كِتَٰبَ
ٱلْفُجَّارِ لَفِى سِجِّينٍ ﴿٧﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾ كِتَٰبٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ ٱلَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا
يُكَذِّبُ بِهِۦٓ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَٰتُنَا قَالَ أَسَٰطِيرُ
ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّآ إِنَّهُمْ
عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا۟ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَٰذَا
ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

"Uistinu! Knjiga grješnika je da su u Sidždžinu", /7/ "a znaš li ti šta je Sidždžin?" /8/ "Knjiga grješnika je ispisana."/9/ "Teško toga dana onima koji su poricali", /10/ "koji su Dan suda poricali", /11/ "a njega ne poriče drugi doli prijestupnik, griješnik", /12/ "koji je, kada su mu ajeti Naši kazivani, govorio: 'Izmišljotine naroda drevnih!'" /13/ "Ne, Nije tako! Ono što su radili prekrilo je srca njihova", /14/ "Ne, (nije kao što govore)!" "Uistinu, oni će toga Dana zastrti biti od svoga Gospodara", /15/ "zatim će sigurno u oganj ući", /16/ "pa će im se reći: 'Eto, to je ono što ste poricali!'" /17/

Uzvišeni kaže:

كلا إن كتاب الفجار لفي سجين ***"Uistinu! Knjiga grješnika je da su u Sidždžinu"***, tj. kraj i boravište će im biti u Sidždžinu. Riječ سجين / "Sidždžin" je oblik riječi سجن "zatvor".

وما أدراك ما سجين ***"...a znaš li ti šta je Sidždžin?"***, tj. to je krupna stvar, vječiti zatvor i bolna kazna. Ova riječ istovremeno označava tjeskobu i nizak položaj, najniži stepen u kakav će u Džehennemu dospjeti grješnici, prijestupnici, kako kaže Uzvišeni:

وإذا ألقوا منها مكانا ضيقا مقرنين دعوا هنالك ثبورا

" ...a kad budu bačeni u nju, u tjesnac, vezanih ruku, propast će tamo prizivati." (25:13)

كتاب مرقوم ***"Knjiga griješnika je ispisana."*** Ovaj ajet nije komentar riječi Uzvišenog: وما أدراك ما سجين ***"...a šta ti znaš šta je Sidždžin"***, nego objašnjenje kakva im je sudbina u Sidždžinu propisana, tj. ispisana i definitivna, koju niko ne može ni povećati ni smanjiti. ويل يومئذ للمكذبين ***"Teško toga dana onima koji su poricali"***, tj. kad na Sudnjem danu dopadnu zatvora koji im je Allah obećao i bolne kazne u njemu. Pod riječi "teško" misli se na njihovu propast. Uzvišeni, zatim, objašnjava ko su ti prijestupnici, nevjernici, pa kaže:

الذين يكذبون بيوم الدين ***"...koji su Dan Suda poricali"***, tj. niti su vjerovali da on postoji, niti da će doći ono što su držali nemogućim.

وما يكذب به إلا كل معتد أثيم ***"...a njega ne poriče drugi doli prijestupnik, grješnik"***, tj. onaj koji u svojim djelima pravi prijestupe i upušta se u haram prelazeći granicu dozvoljenog. On istovremeno čini grijehe i kad govori, kad priča - laže, kad obeća - ne ispuni obećanje, a kad se spori - drsko nastupa.

إذا تتلى عليه آياتنا قال أساطير الأولين ***"...koji je, kada su mu ajeti Naši kazivani, govorio: "Izmišljotine naroda drevnih!""***, tj. koji je, kad bi od Poslanika slušao riječi Uzvišenog Allaha, poricao i mislio da je to skupljeno iz knjiga drevnih naroda, kako o njima Uzvišeni u drugom ajetu kaže:

وقالوا أساطير الأولين اكتتبها فهي تملى عليه بكرة وأصيلا ***"...i govore: 'To su izmišljotine naroda drevnih; on traži da mu se prepisuju i ujutro i navečer da mu se čitaju.'" (25:5)***

كلا بل ران على قلوبهم ما كانوا يكسبون ***"A nije tako! Ono što su radili prekrilo je srca njihova"***, tj. nije kao što oni misle i govore da je Kur'an izmišljotina drevnih naroda, nego je on Allahov govor, Vahj i Objava Poslaniku, s.a.v.s., a to što njihova srca u Njega ne vjeruju je zato što su ona obuzeta porocima i brojnim grijesima. Ibn-Džerir, Et-Tirmizi, En-Nesai i Ibn-Madždže od Ebu-Hurejrea prenose da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /593/ "Kad rob počini neki grijeh na njegovom se srcu formira crna mrlja. Ako se od grijeha pokaje srce mu se ponovo očisti, a ako ih nastavi činiti mrlja se povećava." O tome se govori u riječima Uzvišenog:

كلا بل ران على قلوبهم ما كانوا يكسبون ***"A nije tako! Ono što su radili prekrilo je srca njihova."*** Et-Tirmizi kaže da je ovaj hadis "hasen-sahih."

كلا إنهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون ***"Ne! (Nije kao što govore). Uistinu, oni će toga Dana zastrti biti od svoga Gospodara"***, tj. na Sudnjem danu njihovo će mjesto biti u Sidždžinu. Pored toga, oni neće moći vidjeti Gospodara i Stvoritelja. Na osnovu ovog ajeta Eš-Šafi'i izvodi zaključak da će vjernici vidjeti Allaha, dž.š., o čemu govore i riječi Uzvišenog:

وجوه يومئذ ناضرة إلى ربها ناظرة ***"Toga Dana će neka lica blistava biti, u***

Gospodara svoga gledati. "O tome govore i mutevatir hadisi.

ثم إنهم لصالوا الجحيم ***"...zatim će sigurno u oganj ući"***, tj. oni će, uz lišenost da vide Svemilosnog, biti još i stanovnici Vatre.

ثم يقال هذا الذي كنتم به تكذبون ***"...pa će im se reći: 'Eto, to je ono što ste poricali!'"***, tj. ovo će im biti rečeno s prizvukom ukora i ismijavanja.

كَلَّآ إِنَّ كِتَٰبَ ٱلْأَبْرَارِ لَفِى عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾
وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَٰبٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ
ٱلْأَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِى وُجُوهِهِمْ
نَضْرَةَ ٱلنَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَٰمُهُۥ مِسْكٌ وَفِى
ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ ٱلْمُتَنَٰفِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِزَاجُهُۥ مِن تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا
ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

"Uistinu! Knjiga čestitih je da su u Illijjunu", /18/ "a znaš li ti šta je Illijjun?" /19/ "Knjiga čestitih je ispisana!", /20/ "nad njom bdiju oni Allahu bliski." /21/ "Dobri će, zaista, u nasladama boraviti", /22/ "sa divana gledati", /23/ "na licima njihovim prepoznat ćeš radost sretna života", /24/ "pićem zapečaćenim bit će napajani", /25/ "čiji će pečat mošus biti, i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu!" /26/ " A mješavina mu je iz Tesnima", /27/ "vrela iz kojeg će Allahu bliski piti." /28/

Uzvišeni kaže: "Istina je!" (uistinu)

إن كتاب الأبرار لفي عليين ***"Uistinu! Knjiga čestitih je da su u Illijjunu"***, tj. njihovo krajnje odredište će biti Illijjun, dakle suprotno od Sidždžina. Očito je da je riječ عليين /"Illijjun" izvedena od riječi العلو ***"visina, uzvišenost..."*** i da je, sve što je stvar viša, istovremeno značajnija i vrednija. Zato Uzvišeni, dajući Illijjunu veliki značaj, kaže:

وما أدراك ما عليون ***"...a znaš li ti šta je Illijjun?"***, a zatim, potvrđujući šta je njegovim stanovnicima propisano, kaže: كتاب مرقوم ، يشهده المقربون ***"Knjiga čestitih je ispisana! Nad njom bdiju oni Allahu bliski!"***, tj. meleki.

إن الأبرار لفي نعيم ***"Dobri će, zaista, u nasladama boraviti"***, tj. oni će na Sudnjem danu u neprekidnim blagodatima i vrtovima punim obilja على الأرائك ينظرون ***"...sa divana gledati"***, tj. oni će sa divana, pod kupolama, Allaha Uzvišenog gledati. Ovo je potpuno suprotno položaju grješnika, prijestupnika koji su opisani slijedećim riječima:

كلا إنهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون

"...uistinu, oni će tog Dana zastrti biti od svoga Gospodara."

تعرف في وجوههم نضرة النعيم ***"...na licima njihovim prepoznat ćeš radost sretna života"***, tj. kad u njih pogledaš, na njima ćeš, pored ostalih neizmjernih blagodati, prepoznati raskoš, svitu pratnje i sjaj visokog položaja.

يسقون من رحيق مختوم ***"...pićem zapečaćenim bit će napajani"***, tj. pit će dženetsko vino. الرحيق / "Er-Rehik" jedan je od naziva dženetskog vina. Od Ibn- Abbasa prenosi se da je rekao: "Allah će im ugodnim učiniti vino i bit će posljednje što će piti vino zapečaćeno mošusom."

Od Ebu ed-Derda'a prenosi se da je, u vezi sa kur'anskim riječima:

ختامه مسك ***"...čiji će pečat mošus biti"***, rekao: "To je bijeli napitak, poput srebra, koji će posljednji piti. Kad bi neko s ovog svijeta u njega zamočio prst pa izvadio, svako živo stvorenje na Zemlji osjetilo bi njegov miris."

وفي ذلك فليتنافس المتنافسون ***"...i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu!"***, tj. za ovakav položaj se treba utrkivati i njime ponositi, kao što Uzvišeni kaže: لمثل هذا فليعمل العاملون ***"Za ovakvo nešto neka se trude trudbenici!" (34:61)***

ومزاجه من تسنيم ***"...mješavina mu je iz Tesnima"***, tj. ovaj opisani i zapečaćeni napitak bit će pomiješan sa još jednim drugim napitkom, po imenu Tesnim. To će biti najodabraniji i najcjenjeniji napitak dženetlija. Zato je Uzvišeni rekao: عينا يشرب بها المقربون ***"...vrela iz kojeg će Allahu bliski piti."*** Ibn-Mesud i Ibn-Abbas kažu: "Allahu bliski pit će ga čistog, a sretni pomiješanog."

إِنَّ ٱلَّذِينَ أَجۡرَمُواْ كَانُواْ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يَضۡحَكُونَ ٢٩
وَإِذَا مَرُّواْ بِهِمۡ يَتَغَامَزُونَ ٣٠ وَإِذَا ٱنقَلَبُوٓاْ إِلَىٰٓ أَهۡلِهِمُ ٱنقَلَبُواْ فَكِهِينَ
٣١ وَإِذَا رَأَوۡهُمۡ قَالُوٓاْ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَضَآلُّونَ ٣٢ وَمَآ أُرۡسِلُواْ عَلَيۡهِمۡ
حَٰفِظِينَ ٣٣ فَٱلۡيَوۡمَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنَ ٱلۡكُفَّارِ يَضۡحَكُونَ ٣٤ عَلَى
ٱلۡأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ٣٥ هَلۡ ثُوِّبَ ٱلۡكُفَّارُ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٣٦

"Zaista su grješnici ismijavali one koji vjeruju, i kada su pored njih prolazili, jedni drugima su namigivali." /30/ "...a kad su se porodicama svojim vraćali, vraćali su se šale zbijajući. "/31/ " A kad bi ih vidjeli, rekli bi: 'Ovi su, doista, zalutali'", /32/ "a oni nisu poslani da ih čuvaju." /33/ "Danas će oni koji su vjerovali nevjernicima se podsmijavati", /34/ "sa divana će gledati" /35/ "da li su nevjernici nagrađeni za ono što su radili!?" /36/

Uzvišeni saopćava da su se grješnici na ovom svijetu ismijavali vjernicima, rugali im se, ponižavali ih.

وإذا مروا بهم يتغامزون ***"...kada su pored njih prolazili, jedni drugima su namigivali"***, tj. kad se vraćaju kući, vraćaju se radosni i nasmijani, tj. obavljena posla, pa umjesto da zahvaljuju na Allahovim blagodatima, oni se zabavljaju ponižavanjem muslimana.

وإذا انقلبوا إلى أهلهم انقلبوا فكهين ***"...a kad su se porodicama svojim vraćali, vraćali su se šale zbijajući"***, tj. prezirući ih.

وإذا رأوهم قالوا إن هؤلاء لضالون ***"A kad bi ih vidjeli, rekli bi: 'Ovi su, doista zalutali'"***, tj. samo zato što nisu kao oni. Zato Allah Uzvišeni kaže:

وما أرسلوا عليهم حافظين ***"...a oni nisu poslani da ih čuvaju"*** , tj. grješnici nisu poslani ni zaduženi pratiti i motriti na vjernike. Međutim, pošto su se njima počeli baviti i uzimati predmetom ismijavanja, Uzvišeni im prijeti riječima:

اخسئوا فيها ولا تكلموني ، إنه كان فريق من عبادي يقولون ربنا آمنا فاغفر لنا وارحمنا وأنت خير الراحمين فاتخذتموهم سخريا حتى أنسوكم ذكري وكنتم منهم تضحكون ، إني جزيتهم اليوم بما صبروا أنهم هم الفائزون

"Ostanite u njoj prezreni i ništa Mi ne govorite! Kad su neki robovi Moji govorili: 'Gospodaru naš, mi vjerujemo, zato nam oprosti i smiluj se, jer Ti si najmilostiviji, vi ste im se toliko rugali da ste zbog toga na Mene zaboravljali i uvijek ste ih ismijavali.' Njih sam Ja danas nagradio za ono što su trpjeli, oni su, doista, postigli ono što su željeli." (23:108-111) Zato Uzvišeni kaže: فاليوم ***"Danas"***, tj. na Sudnjem danu, الذين آمنوا من الكفار يضحكون ***"...oni će koji su vjerovali, nevjernicima se podsmijavati"***, tj. zato što su se ovi njima ismijavali.

على الأرائك ينظرون ***"...sa divana će gledati"***, tj. u Allaha, dž.š., iako su nevjernici tvrdili da su ovi zalutali. Naprotiv, oni nisu zalutali, nego su Allahu bliski prijatelji koji će u svoga Gospodara, u kući Njegove plemenitosti, gledati.

هل ثوب الكفار ما كانوا يفعلون ***"...da li su nevjernici nagrađeni za ono što su radili!?"***, tj. jesu li nevjernici nagrađeni (kažnjeni) za omalovažavanje vjernika prilikom susreta s njima, ili ne? Jesu, kažnjeni su punom mjerom, kako su i zaslužili!

Kraj skraćenog komentara poglavlja El-Mutaffifin, "Oni koji pri mjerenju zakidaju".

84 EL - INŠIKAK / CIJEPANJE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 25 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ
إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ
بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ
مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُو
ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ
ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kad se nebo rascijepi" /1/ "i posluša Gospodara svoga, a ono će to dužno biti", /2/ "i kada se Zemlja rastegne" /3/ "i izbaci ono što je u njoj, i potpuno se isprazni", /4/ "i posluša Gospodara svoga, a ona će dužna biti." /5/ "O čovječe, ti se mnogo trudiš (idući) svome Gospodaru, pa ćeš svoj trud naći" /6/ "Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data", /7/ "lahak račun će polagati" /8/ "i svojima će se radostan vratiti"; /9/ "a onaj kome bude knjiga njegova iza leđa njegovih data", /10/ "propast će prizivati", /11/ "i u ognju će gorjeti", /12/ "jer je sa čeljadi svojom radostan bio", /13/ "i mislio da se nikada neće vratiti", /14/ "a hoće! Gospodar njegov o njemu, zaista, sve zna!" /15/

Uzvišeni kaže: إذا السماء انشقت ***"Kad se nebo rascijepi"***, tj. na Sudnjem danu, وأذنت لربها وحقت ***"...i posluša Gospodara svoga, a ono će to dužno biti"***, tj. saslušat će i pokoriti se Njegovoj odredbi da se rascijepi. وحقت ***"...a ono će to dužno biti"***, tj. ono će biti dužno da se pokori Allahovoj odredbi, jer je On Svevišnji.

وإذا الأرض مدت ***"...i kada se Zemlja rastegne"***, tj. prostre i raširi,

وألقت ما فيها وتخلت ***"...i izbaci ono što je u njoj, i potpuno se isprazni"***, tj. pokopana tijela u svojoj utrobi i od njih se isprazni,

وأذنت لربها وحقت ***"...i posluša Gospodara svoga, a ona će dužna biti"***, kao što je gore rečeno.

يا أيها الإنسان إنك كادح إلى ربك كدحا ***"O čovječe, ti se mnogo trudiš (idući) svome Gospodaru pa ćeš svoj trud naći"***, tj. ti neminovno ideš ka svome Gospodaru i radiš djela s kojima ćeš se suočiti, bilo da su ona dobra ili loša. Ovo potvrđuje i hadis, kojeg od Džabira navodi Ebu-Davud et-Tajalisi, u kome stoji: /594/ "Allahov

---
* Objavljena nakon sure "El - Infitar."

Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Džibril je rekao: 'Muhammede, živi koliko hoćeš, opet ćeš umrijeti, voli šta hoćeš, od njega ćeš se rastaviti, i radi šta hoćeš, zateći ćeš ga!'"

فأما من أوتى كتابه بيمينه فسوف يحاسب حساباً يسيراً

"Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data lako će račun položiti", tj. neće polagati račun za pojedinosti svojih djela, kako navodi Imam Ahmed od Aiše, r.a., da je rekla: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /595/ 'Ko bude ispitivan, na polaganju računa, bit će kažnjen.' Na to sam ja rekla: 'Zar Allah Uzvišeni nije rekao:

فسوف يحاسب حساباً يسيراً ***'...lahko će račun položiti?'*** Rekao je: 'To nije polaganje računa, nego pokazivanje i izlaganje djela. Ko bude pitan o polaganju računa na Sudnjem danu, bit će kažnjen.'" Ovako ovaj hadis prenose i Buharija, i Muslim, i Et-Tirmizi i En-Nesai.

وينقلب إلى أهله مسرورا ***"...i svojima će se radostan vratiti"***, tj. svojima će se u Džennetu vratiti sretan i zadovoljan sa onim što mu je Allah, dž.š., dao.

وأما من أوتي كتابه وراء ظهره ***"...a onaj kome bude knjiga njegova iza leđa njegovih data"***, tj. u lijevu ruku iza leđa فسوف يدعو ثبورا ***"..., "propast će prizivati"***, tj. da umre i propadne.

و يصلى سعيرا إنه كان في أهله مسرورا

I u ognju će gorjeti, jer je sa čeljadi svojom radostan bio", tj. radostan na ovom svijetu, ne razmišljajući o posljedicama i ne bojeći se onoga što dolazi, pa mu je, iza te kratkotrajne radosti, data beskrajna žalost.

إنه ظن أن لن يحور ***"...i mislio da se nikada neće vratiti"***, tj. mislio je da se Allahu nikada neće vratiti i da ga On neće ponovo proživjeti. Riječ الحور / "el-Hur" ovdje znači: الرجوع "povratak." Allah Uzvišeni je rekao:

بلى إن ربه كان به بصيرا ***"...a hoće! Gospodar njegov o njemu, zaista, sve zna!"***, tj. naprotiv, On će ga ponovo proživiti i prema njegovim djelima kazniti. On o njemu sve, do u tančine, zna.

فَلَآ أُقْسِمُ
بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ
طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ
لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّٰلِحَٰتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

"I kunem se rumenilom večernjim", /16/ "i noći, i onim što ona sakuplja", /17/ "i Mjesecom kada se ispuni", /18/ "vi ćete sigurno na sve teže i teže prilike nailaziti!"/19/ "Pa šta im je, da ne vjeruju", /20/ "a kad im

se Kur'an uči, na tle licem ne padaju?!"/21/ "Naprotiv, oni koji ne vjeruju poriču", /22/ "a Allah dobro zna šta oni u sebi kriju", /23/ "zato im navijesti patnju neizdrživu!" /24/ "Ali oni koji budu vjerovali i dobra djela činili, imat će nagradu neprekidnu." /25/

Od Ali ibn Ebi-Taliba, Ibn-Abbasa i nekih drugih ashaba i tabiina (generacije koja je zapamtila ashabe) prenosi se da su rekli: الشفق/"Eš-Šefek" znači večernje rumenilo. Abbdurrezzak od Ebu-Hurejrea navodi da je rekao: الشفق "Eš-šefek" je rumenilo koje se vidi na horizontu od zalaska sunca do jacije. U Muslimovom Sahihu se od Abdullaha ibn Umera navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /596/ "Akšamsko vrijeme je sve dok ne nestane rumenila." وما وسق ***"I onoga što ona sakupija"***, tj. svega što sa njenim dolaskom odlazi na mjesto počinka.

والقمر إذا اتسق ***"...i Mjesecom kada se ispuni"***, tj. Mjesecom kad najjače svijetli i iziđe kao uštap. Dakle, naspram noći i onog što ona obavija stoji opis punog Mjeseca.

لتركبن طبقا عن طبق ***"...vi ćete sigurno na sve teže i teže prilike nailaziti!"*** Buhari od Ibn-Abbasa prenosi da je rekao: /597/ "Na sve teže i teže neprilike", kako je rekao vaš Vjerovjesnik, s.a.v.s.

Nakon što je iznio mišljenja učača i komentatora Kur'ana o ovom ajetu, Ibn-Džerir kaže: "Ispravno tumačenje je onih koji kažu: 'Ti ćeš, Muhammede, na sve teže i teže neprilike nailaziti.'" Iako je govor ovdje upućen Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on se odnosi na sve ljude, što znači da će oni, sve do Sudnjeg dana, nailaziti na teškoće i sve teža i teža stanja.

فما لهم لا يؤمنون ، وإذا قرئ عليهم القرآن لا يسجدون ***"Pa šta im je, da ne vjeruju, i zašto, kad im se Kur'an čita, na tle licem ne padaju?!"***, tj. šta ih odvraća od vjerovanja u Allaha, Njegove poslanike i Posljednji (Sudnji) dan i šta im je pa, kad im se uče Allahovi ajeti i Njegove riječi, tj. ovaj Kur'an, iz poštovanja i uvažavanja ne padaju na sedždu?

بل الذين كفروا يكذبون ***"Naprotiv, oni koji ne vjeruju poriču"***, tj. njima je u prirodi urođena laž, tvrdoglavost i proturječenje istini. والله أعلم بما يوعون ***"...a Allah dobro zna šta oni u sebi kriju"***, tj. u svojim srcima.

فبشرهم بعذاب أليم ***"...zato im navijesti patnju neizdrživu!"***, tj. saopći im, Muhammede, da im je Allah, dž.š., unaprijed pripremio bolnu kaznu. Riječi Uzvišenog:

إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات ***"Ali oni koji budu vjerovali i dobra djela činili"***, tj. koji budu srcem vjerovali i rukama dobra djela činili

لهم أجر غير ممنون ***"...imat će nagradu 'neprekidnu'"***, tj.

neprekidna nagrada na onom svijetu, kao što Uzvišeni kaže na drugom mjestu:

عطاء غير مجذوذ ***"...bit će to dar koji će neprekidno trajati." (11:108)***

Dženetlije u svakom slučaju i svakom trenutku duguju zahvalnost Allahu, dž.š. Oni su Njegovom dobrotom i milošću ušli u Džennet, a ne zahvaljujući svojim djelima. Oni su neprestano obasuti Njegovom milošću. Zato jedino Allahu pripada vječna zahvalnost. Zbog svega ovoga trebaju Ga, kao što stalno dišu, stalno slaviti i Njemu zahvaljivati, a njihova posljednja dova biti: والحمد لله رب العالمين ***"Tebe, Allaha, Gospodara svjetova hvalimo!"***

Ovim se završava kratki komentar poglavlja "El - Inšikak /"Rascjepljenje", zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć. Od Njega je uspjeh (tevfik) i zaštita!

85
EL-BURUDŽ / SAZVIJEŽĐA
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 22 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾
قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾
وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ
يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ
يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Tako mi neba zvjezdanog" /1/ "I Dana već određenog", /2/ "I svjedoka i posvjedočenog", /3/ "Prokleti bili vlasnici rovova", /4/ "I (vlasnici) vatre s gorivom", /5/ "kada su oko nje sjedili"/6/ "I bili svjedoci onoga što su vjernicima radili!"/7/ "A svetili su im se samo zato što su u Allaha, Silnoga i Hvale dostojnoga, vjerovali", /8/ "Čija je vlast i na nebesima i na Zemlji, a Allah je svemu Svjedok."/9/ "Zaista oni koji su stavljali na kušnju vjernike i vjernice, a zatim se nisu pokajali, imat će kaznu u Džehennemu i imat će kaznu u ognju."/10/

Od Ebu-Hurejrea prenosi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na jaciji učio: والسماء ذات البروج ***"Tako mi neba zvjezdanog"*** i والسماء والطارق ***"Tako mi neba i Tarika."*** Uzvišeni se kune nebom i njegovim velikim zvjezdama što je značenje riječi el-burudž. Ibn-Džerir za (El-Burudž) kaže da su to stanice kroz koje prolazi Sunce i Mjesec.[1] U vezi sa riječima Uzvišenog: واليوم الموعود وشاهد ومشهود ***"...I Dana već određenog, I svjedoka i posvjedočenog"***, od Ebu-Hurejrea prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /598/"Određeni dan واليوم الموعود ***"je Sudnji dan, a 'svjedok' je petak."*** Sunce nije ni izašlo ni zašlo u odabranijem danu od petka. U njemu je jedan trenutak u kome, kad ga potrefi rob musliman, neće zamoliti ništa dobro, a da mu ga Allah neće dati, niti će u njemu zatražiti zaštitu od zla, a da neće biti zaštićen.

* Objavljena nakon sure "Sunce."

7 Po našem mišljenju, Ibn-Kesirovo tumačenje, a Allah najbolje zna, je ispravnije, od Ibn Džerirovog tumačenja, jer postoje i druga, a ne samo sunčeva i mjesečeva zviježđa (stanice), čiji broj zna samo Allah.
Pod izrazom "zvijezde " misli se na sve zvjezde na nebu. Zaklinjanje Uzvišenog sa zvijezdama znači, da se pod zakletvom podrazumijevaju sve zvjezde kako bi do izražaja došla veličina zakletve.

Posvjedočeni/ ***"meshud" dan je Arefata.***

" قتل أصحاب الأخدود "***...prokleti bili vlasnici rovova."*** Izraz (kutile) ovdje znači "prokleti." Oblik množine riječi أخدود / "uhdudun" je أخاديد/"ehadidu" i znači: iskopina u zemlji. Ovo je kazivanje o jednom nevjerničkom narodu koji su pohvatali one koji su među njima vjerovali u Allaha, dž.š., zlostavljali ih i mučili da bi se vratili u njihovu vjeru. Kada su odbili to učiniti, ovi su u zemlji iskopali jamu, napunili je vatrom i gorivom i zaprijetili im. Kada nisu ni tada prihvatili da to učine, bacili su ih u vatru. Zato Uzvišeni kaže:

وما نقموا منهم إلا أن يؤمنوا بالله العزيز الحميد

"...prokleti bili vlasnici rovova, (vlasnici) vatre s gorivom, kada su oko nje sjedili i bili svjedoci onoga što su nevjernicima radili", tj. svojim očima gledali šta su tim vjernicima radili. Uzvišeni, dalje, kaže: "A svetili su im se samo zato što su u Allaha, Silnoga i Hvale dostojnoga, vjerovali", tj. nisu imali drugog grijeha, nego što su vjerovali u Silnog i Hvaljenog Allaha, Koji ne ostavlja nezaštićenim onoga ko se skloni pod Njegovo sigurno utočište i Koji je u svim svojim riječima, djelima, propisima i određenjima hvaljen. On je Silni i Hvaljeni čak i kad svojim robovima, kao ovom, odredi da će ih od nevjernika zadesiti ovakvo zlostavljanje , iako to većina ljudi ne zna. Uzvišeni, zatim, kaže:

الذي له ملك السماوات والأرض ***"...Čija je vlast i na nebesima i na Zemlji"***, tj. da je On vladar nebesa i Zemlje, onoga što je na njima i između njih.

والله على كل شيء شهيد ***"...a Allah je svemu Svjedok"***, tj. ništa Mu nije skriveno ni nepoznato na nebesima i Zemlji.

Komentatori Kur'ana se ne slažu o kome se u ovom kazivanju govori i ko su oni. U pogledu riječi Uzvišenog:

قتل أصحاب الأخدود ***"...prokleti bili vlasnici rovova"***, Esbat, od Es-Suddija, prenosi da je rekao: "Ibn Ebi-Hatim prenosi da su rovovi kopani na tri mjesta: u Iraku, Šamu i Jemenu." Imam Ahmed, preko Suhejba, navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /599/"Nekada davno, prije vas, živio je jedan vladar koji je imao svoga čarobnjaka. Kada je čarobnjak ostario, rekao je vladaru: 'Ja sam ostario i smrt mi se približila, pa mi daj jednog dječaka da ga poučim čarolijama.' Tako mu je vladar dao jednog dječaka da ga pouči čarolijama. Na putu, između vladara i čarobnjaka, živio je jedan monah. Dječak je, jednom prilikom, prolazeći pored monaha, navratio kod njega, pa mu se svidjelo kako govori. Kad bi došao čarobnjaku, udarao bi ga i pitao gdje se zadržao. Kad bi se vratio svojima kod kuće i oni bi ga udarali i pitali gdje se zadržao. Dječak se na to požalio monahu, pa mu je ovaj rekao: 'Kad te bude htio udariti čarobnjak, reci da si se zadržao kod kuće, a kad te budu htjeli udariti kod kuće reci da si se zadržao kod čarobnjaka!' Jednoga

dana dječak je naišao na jednu ogromnu, i strašnu životinju, koja se isprriječila pred svijet tako da ne mogu prolaziti, pa je pomislio: 'Danas ću vidjeti da li je Allahu draži monah ili čarobnjak...' Uzeo je kamen i rekao: 'Bože, ako ti je draži monah od čarobnjaka, usmrti ovu životinju i nek ljudi prolaze!' Zatim je bacio kamen, pogodio životinju i ubio je, pa je svijet počeo prolaziti. Kasnije je o svemu ovome ispričao monahu, pa mu je monah rekao: 'E moj sine, ti si bolji od mene i bit ćeš stavljen u iskušenje. Ako budeš stavljen na iskušenje, nemoj nikome govoriti za mene!' Dječak je liječio slijepce, gubavce i druge bolesnike i iscjeljivao ih.

Vladar je imao jednog bliskog prijatelja, sugovornika, koji je oslijepio. Čuvši za dječaka, on mu je došao s bogatim darovima i rekao: 'Izliječi me, tvoje je sve što ovdje vidiš!' Dječak je rekao: 'Ja ne liječim nikoga, nego Uzvišeni Allah. Ako u Njega vjeruješ, ja ću Allaha zamoliti da te izliječi.' Ovaj je povjerovao, pa je dječak zamolio Allaha i izliječio ga. Zatim je ovaj otišao kod vladara i ponovo sjeo u njegovo društvo kao i ranije, pa ga je vladar upitao: 'Hej ti, ko ti je vratio vid?' On je odgovorio: 'Moj Gospodar!' Na to je vladar rekao: 'Je li ja?' Ovaj je odgovorio: 'Ne, nego Allah, moj i tvoj Gospodar.' Vladar je zatim upitao: 'Zar ti imaš drugog gospodara osim mene?' 'Imam, moj i tvoj gospodar je Allah', rekao je. Zatim ga je počeo mučiti dok mu nije kazao za dječaka, a onda je naredio da mu se dječak dovede. Kad je doveden, upitao ga je: 'Sine, kako svojim čarolijama liječiš slijepce i gubavce i sve ove bolesnike?' 'Ja ne liječim nikoga, nego Allah, dž.š.', odgovorio je. 'Je li ja?', upitao je. 'Ne', odgovorio je. 'Zar ti imaš drugog gospodara mimo mene?', upitao je. On je odgovorio: 'Moj i tvoj Gospodar je Allah.'

Onda je i njega počeo mučiti dok mu nije kazao za monaha. Onda je doveden i monah, pa mu je rekao: 'Poreci svoju vjeru!' Kada je ovaj odbio, to učiniti, uzeo je pilu i razrezao mu glavu na dva dijela, koji su pali na zemlju. Zatim je slijepcu rekao da porekne svoju vjeru, pa kad je i ovaj to odbio, uzeo je pilu i njemu razrezao glavu na dva dijela, koja su pala na zemlju. Onda je dječaku rekao da porekne svoju vjeru, pa kad je i on odbio to učiniti, poslao ga je sa grupom svojih ljudi na tu i tu planinu i rekao: 'Kad se popnete na vrh, ako porekne vjeru, poštedite ga, a ako odbije da to učini, onda ga gumite.' Kad su ga odveli i s njim se popeli na vrh planine on je zamolio: 'Bože, spasi me od njih, kako Ti hoćeš!' Brdo se zatreslo i svi su se survali. Dječak je, raspitujući se, došao do vladara, koji ga je kad je ušao upitao: 'Šta je sa tvojim društvom?' On je odgovorio: 'Allah Uzvišeni me je od njih spasio.' Onda je s njim na lađi poslao drugu grupu i rekao im: 'Kad se otisnete na pučinu, ako porekne svoju vjeru, poštedite ga, a ako ne, bacite ga u more!' Kad su se

otisli na more, dječak je zamolio: 'Bože, spasi me od njih, kako Ti hoćeš!', pa su se svi utopili. Dječak se opet vratio, i kad je ušao vladaru, upitao ga je vladar: 'Šta je sa tvojim društvom?' On je odgovorio: 'Allah Uzvišeni me od njih spasio.' Zatim je rekao vladaru: 'Ti me ne možeš ubiti dok ne uradiš šta ti ja budem naredio. Ako uradiš šta ti ja naredim ubit ćeš me, a ako ne, nećeš me moći ubiti!' 'A šta to trebam uraditi?', upitao je. On je rekao: 'Skupi sav narod na jednom platou (mjestu), zatim me razapni na jedno stablo, a onda uzmi strijelu iz mog tobolca i reci: - U ime Allaha, Gospodara ovog dječaka! - Ako to uradiš ubit ćeš me.' Tako je i uradio. Uzeo je strijelu, stavio je u luk, nategao i rekao: 'U ime Allaha, Gospodara ovog dječaka', a zatim je odapeo. Strijela je dječaka pogodila pravo u slijepoočnicu. Dječak je na mjesto gdje ga je pogodila strijela stavio ruku i umro. Tada je svijet povikao: 'Mi vjerujemo u Gospodara ovog dječaka!' Vladaru su tada rekli: 'Tako nam Allaha, zadesilo te baš ono čega si se bojao, sav je svijet povjerovao!'

Onda je naredio da se iskopaju jame i u njima nalože vatre i rekao: 'Ko se odrekne svoje vjere, pustite ga, a ko odbije da to učini, gurnite ga u vatru!' Svijet se gurao i utrkivao. Jedna žena sa djetetom, koje je dojila, izgledalo je da se opire da padne u vatru, pa joj je dijete reklo: 'Majko strpi se! Ti si na Istini.'"

Hadis u ovoj verziji prenosi Muslim na kraju svoga Sahiha, preko Hudbeta Ibn-Halida, a ovaj preko Hammad ibn Selema itd. Sa istim lancem prenosilaca, u nešto kraćoj verziji, prenosi ga i En-Nesai. Imam Ebu-Isa et-Tirmizi za ovaj hadis kaže da je dobar. Kaže se da je vladar bio Zu Nuvas, a zemlja Nedžran, čiji su stanovnici primili kršćanstvo. Zu Nuvas je kao i jedan broj Jemenaca bio primio judaizam. Kad su ovi primili kršćanstvo, kaznio ih je vatrom upaljenom u iskopanim jamama. Tako je u samo jednom danu ubijeno dvadeset hiljada ljudi, od kojih se spasio samo jedan čovjek po imenu Devs Zu Sa'leban, koji je pobjegao na konju. Za njim su poslali potjeru, ali ga nisu uspjeli uhvatiti. Pomenuti čovjek se sklonio kod vizantijskog cara koji je zatražio pomoć od abesinskog vladara. Abesinski vladar je sa Devsom poslao vojsku sastavljenu od abesinskih kršćana koja je Jemen spasila od jevreja. Abesinska vlast u Jemenu trajala je oko sedamdeset godina, nakon čega ju je svrgnuo, i uz pomoć perzijskog vladara u Jemenu na vlast došao, Sejf ibn Zi Jezin el-Himjeri.[2]

---

[2] Mi mislimo da se ovdje radi o Sejf ibn Zi Jezen el-Himjeriju nakon povratka Ebrehe, Abesinca i njegovog pokušaja rušenja Božije kuće (Kabe), kada je njegova vojska razbijena i sva nastradala od ptica Ebabil. Sam Ebrehe je podlegao pogođen od ptica Ebabil. Nakon njega na vlast je došao njegov sin Jeksum, a nakon ovoga sin mu Mesruk. Kada je Sejf ibn Zi Jezen el-Himejri otišao kod Kisre i zatražio pomoć protiv Abesinije, Kisra je sa njim poslao vojsku, koja se s njim

إن الذين فتنوا المؤمنين و المؤمنات

"Zaista oni koji su stavljali na kušnju vjernike i vjernice...", tj. kažnjavali vatrom, ثم لم يتوبوا *"...a zatim se nisu pokajali"*, tj. ne prestanu raditi ono šta su radili i ne pokaju se za ranije grijehe,

فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق

"...imat će kaznu u Džehennemu i imat će kaznu u ognju", tj. kazna za učinjena zlodjela.

El-Hasan el-Basri kaže: "Pogledajte u ovu plemenitost i dobrotu! Pobili su Njegove miljenike, a On ih poziva da se pokaju pa da im oprosti. Slavljen neka si Ti Gospodaru! Kako si samo Milostiv i plemenit!"

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ذَٰلِكَ
ٱلْفَوْزُ ٱلْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُۥ هُوَ يُبْدِئُ
وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو ٱلْعَرْشِ ٱلْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ
لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم مُّحِيطٌۢ ﴿٢٠﴾ بَلْ
هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍۭ ﴿٢٢﴾

"...Zaista oni koji su vjerovali i radili dobra djela imat će bašče dženetske kroz koje će rijeke teći, a to će veliki uspjeh biti." /11/ "Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, žestoka biti!" /12/ "On ni iz čega stvara, i ponovo će to učiniti;" /13/ "I On prašta, i pun je ljubavi", /14/ "Gospodar Arša, Uzvišeni." /15/ "On radi šta je Njemu volja." /16/ "Da li je doprla do tebe vijest o vojskama" /17/ "o Faraonu i Semudu?" /18/ "Ali, ovi koji ne vjeruju stalno poriču", /19/ "a Allahu oni neće moći umaći", / 20/ "a ovo je Kur'an veličanstveni" /21/ "na ploči pomno čuvanoj." /22/

Uzvišeni Svoje robove vjernike obavještava da ih

لهم جنات تجري من تحتها *"...imati bašče dženetske kroz koje će rijeke teći"*, nasuprot Džehennemu i prženju u ognju, koje je pripremio za svoje neprijatelje. Zato On kaže:

ذلك الفوز الكبير *"...a to će veliki uspjeh biti."* Uzvišeni zatim kaže:

إن بطش ربك لشديد *"Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, užasna biti!"*[3] tj. odmazda

---

borila protiv Abesinaca, nakon čega je Allah dao da ovi povrate vlast nad svojom zemljom, kojom su vladali njihovi preci. Nakon ovoga sa svih strana došle su delegacije arapskih plemena da mu čestitaju.

[3] Mi želimo reći da je Allahova osveta jedna od Njegovih osobina koja nije slična ni jednoj osobini Njegovih stvorenja. Međutim, i dalje se može naići na tvrdnje panteista, u njihovim knjigama koje vode u bezbožnost i nevjerstvo, jer se neki od njih usuđuju, nakon što prouče "Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, užasna biti da kažu: "Moja odmazda je još žešća!." Neka nas Allah sačuva nevjerstva, vjerolomstva i svakog zla bezbožnosti ovakvih shvatanja koja se kose s islamom. Ali, Allah Uzvišeni uvijek njihove spletke okreće protiv njih, nadahnjujući koga hoće od Svojih robova da brani Njegovu vjeru i uzdiže Njegovu riječ.

neprijateljima koji su poricali Njegove poslanike i radili suprotno Njegovom naređenju bit će žestoka i užasna, jer je Uzvišeni Svemogući i kad hoće da nešto bude, to bude u jednom treptaju oka, i brže. Zato Uzvišeni kaže:

إنه هو يبدئ ويعيد ***"On ni iz čega stvara, i ponovo će to učiniti"***, tj. svojom potpunom svemoći On ni iz čega stvara stvorenja i bez ikakva opiranja i zapreke, On će ih ponovno, kao i prvi put, stvoriti.

وهو الغفور الودود ***"I On prašta, i pun je ljubavi"***, tj. oprašta grijehe onome ko Mu se pokaje i pokori, ma kakav grijeh bio. Ibn-Abbas i drugi kažu da الودود / "el-vedud" znači "onaj koji puno voli."

Riječi Uzvišenog: ذو العرش ***"Gospodar Arša"*** znače da je Gospodar Velikog prijestolja visoko iznad svih stvorenja. Riječ المجيد "Uzvišeni" može se učiti na dva načina: u nominativu, kao atribut Uzvišenog Gospodara i u genitivu, kad se odnosi na prijestolje. I jedno i drugo značenje je tačno. فعال لما يريد ***"On radi šta je Njemu volja"***, tj. šta god hoće uraditi u tome Ga niko ne može spriječiti, niti kome, zbog svoje veličine, sile, mudrosti i pravde, odgovara. Kada je Ebu- Bekr bio na samrtnoj postelji pitali su ga da li ga je pogledao ljekar, našto je odgovorio da jeste. Kad su ga upitali: "Pa šta ti je rekao?", odgovorio je: "Rekao mi je: 'Uradit ću ono što se hoće (što je određeno) '". Riječi Uzvišenog:

هل أتاك حديث الجنود ، فرعون وثمود ***"Da li je doprla do tebe vijest o vojskama, o Faraonu i Semudu?"***, znače: Jesi li čuo kakvu je Allah na njih nesreću sručio i ljutnju, koju niko ne može od njih odvratiti? Ovo je potvrda riječi Uzvišenog:

إن بطش ربك لشديد ***"Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, žestoka biti!"***, tj. kada kazni nasilnika, zaista će ga, bolno kazniti, onako kako samo Silni i Moćni kažnjava.[4]

بل الذين كفروا في تكذيب ***"Ali, ovi koji neće da vjeruju, stalno poriču"***, tj. oni su ogrezli u sumnjama, nevjerovanju i tvrdoglavosti.

والله من ورائهم محيط ***"...a Allahu oni neće moći umaći"***, tj. On je naspram njih Svemoćan, oni su Mu potčinjeni i ne mogu Mu umaći niti Ga bilo šta spriječiti.

بل هو قرآن مجيد ***"...a ovo je Kur'an veličanstveni"***, tj. veliki, časni,

في لوح محفوظ ***"...na ploči pomno čuvanoj"***, tj. on je u višim svjetovima na čuvanoj ploči sačuvan od bilo

---

[4] Mi ovdje postavljamo pitanje: "Šta misli onaj koji kaže: 'Moja odmazda je još žešća", može li on kazniti kako kažnjava Silni i Moćni? Ili, kad bi se Allah samo malo osvetio, pa ga pretvorio u pacova, da li bi Allahovu kaznu mogao otkloniti? Sigurno da ne bi. Pa kako onda njegova odmazda može biti žešća nego Allahova, kad od sebe ne može otkloniti Allahovu kaznu?" Molimo Allaha da nas sačuva od nevjerovanja! Ne možemo ni zamisliti da musliman takvo nešto kaže!

kakvog dodavanja i oduzimanja i iskrivljivanja.[5]

Ovim se završava kratki komentar poglavlja "Sazviježđa" zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć.

[5] Međutim, bezbožnici koji vjeruju u utjelovljenje i sjedinjenje s Bogom i panteisti, neka ih Allah osramoti, ne vjeruju da je "pomno čuvana ploča" očuvana!!!??? Jer, oni misle da mogu u njoj mijenjati šta hoće i u nju unositi šta hoće. Oni tvrde da je jedan od njihovih šejhova svojom rukom izbrisao iz nje nesreću, zapisanu jednom svome pristalici (muridu), i upisao sreću!!!??? Žalosno je da među muslimanima i danas ima onih koji vjeruju u izmišljotine i laži svakakvih bezbožnika. Ako bi bilo, kao što oni tvrde, da se ploča sa ispisanim sudbinama može mijenjati i iz nje brisati sudbine, zašto bi je Allah i nazivao "čuvanom." Mi njih, ukoliko ostaju ustrajni u svome krivom vjerovanju, izazivamoda iz čuvane ploče izbrišu svoju nesreću, prije nesreće svojih pristalica i da konačno izbrišu svoju vječnost u džehenemskoj vatri, ako to mogu... Gospodaru, Ti znaš šta podozrivi misle. Oni Ti neće moći umaći!!!

86 ET-TARIK/NOĆNI POSJETILAC

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 17 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
وَٱلسَّمَآءِ وَٱلطَّارِقِ ١ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلطَّارِقُ ٢ ٱلنَّجْمُ ٱلثَّاقِبُ ٣
إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ٤ فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ مِمَّ خُلِقَ ٥
خُلِقَ مِن مَّآءٍ دَافِقٍ ٦ يَخْرُجُ مِنۢ بَيْنِ ٱلصُّلْبِ وَٱلتَّرَآئِبِ ٧ إِنَّهُۥ عَلَىٰ
رَجْعِهِۦ لَقَادِرٌ ٨ يَوْمَ تُبْلَى ٱلسَّرَآئِرُ ٩ فَمَا لَهُۥ مِن قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ١٠

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Tako mi neba i noćnog posjetioca!" /1/ "A znaš li ti šta je to noćni posjetilac?" /2/ "Zvijezda blistava!" /3/ "Nema čovjeka nad kojim neko ne bdije." /4/ "Nek čovjek pogleda od čega je stvoren!" /5/ "Stvoren je od tekućine koja se izbaci", /6/ "koja između kičme i grudi izlazi", /7/ "I On ga je, zaista, kadar ponovno stvoriti" /8/ "onoga Dana kada tajne budu otkrivene", /9/ "kada čovjek ni snage ni branioca neće imati." /10/

En-Nesai od Džabira prenosi da je rekao: "Muaz je klanjao akšam pa je proučio poglavlja El-Bekare i En-Nisa, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /600/ "Muaze, dovodiš li ti to ljude u iskušenje? Zašto nisi proučio poglavlja و السماء و الطارق ***'Noćni posjetilac'*** i و الشمس وضحاها ***'Sunce'*** ili slično?"

Uzvišeni se zaklinje nebom i blistavim zvijezdama na njemu, pa kaže:

و السماء و الطارق وما أدراك ما الطارق

"Tako mi neba i noćnog posjetioca! A znaš li ti šta je noćni posjetilac?" Objašnjavajući šta je Tarik, On zatim kaže:

النجم الثاقب ***"Zvijezda blistava!"*** [1] Katade i neki drugi kažu: "Zvijezda je dobila ime Tarik zato što se vidi noću, a gubi se iz vida danju." Ovakvom tumačenju idu u prilog i riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u sahih hadisu: /601/ "Zabranjeno je da čovjek svojim ukućanima iznenada dođe noću", tj da im dođe kasno u noć i da ih iznenadi. U drugom hadisu, u vidu dove, stoji: /602/ "...osim noćnog posjetioca koji iznenada dođe s dobrom, o Svemilosni!" Riječ Uzvišenog الثاقب "blistava" znači: svijetla, koja spaljuje šejtane.

* Objavljena nakon sure "Grad".

[1] Neki smatraju da se pod "Tarikom" i "Zvijezdom blistavom" misli na Muhammeda, s.a.v.s. Ovakve tvrdnje su netačne, jer je Poslanik, s.a.v.s., uzvišeniji i odabraniji od svega toga i svih drugih stvorenja na nebu i Zemlji. Ko je odabran ne može se porediti sa onim što je manje vrijedno. Muhammed, a.s., nije nikada, bar što oni tvrde, bio zvijezda koja se pretvorila u čovjeka.

إن كل نفس لما عليها حافظ ***"Nema nijednog čovjeka a da nad njim nema čuvara"***, tj. nad svakim čovjekom bdiju čuvari i čuvaju ga da mu se što ne desi. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

له معقّبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من أمر الله

"Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega, po Allahovom naređenju nad njim bdiju." (13:11) Riječima:

فلينظر الإنسان مم خلق ***"Neka čovjek pogleda od čega je stvoren!"***, Uzvišeni skreće pažnju čovjeku na sićušnost tvari od koje je stvoren i navodi ga da prizna da će ponovno biti proživljen, te da je proživljenje lakše od prvobitnog stvaranja, kao što Uzvišeni, na drugom mjestu, kaže:

وهو الذى يبدأ الخلق ثم يعيده وهو أهون عليه

"Onaj Koji iz ničega stvara i On će to ponovno učiniti, to je Njemu lakše." (30: 27)

خلق من ماء دافق ***"Stvoren je od tekućine koja se izbaci"***, tj. sjemena muškarca i (tekućine) žene koje se u mlazu izbaci i od koga se Allahovom dozvolom zametne i rodi dijete. Zato Uzvišeni kaže:

يخرج من بين الصلب والترائب ***"...koja između kičme i grudi izlazi"***, tj. kičme čovjeka i grudi žene. Bez sperme muškarca i sluzave žućkaste tekućine žene dijete se ne može zametnuti i roditi. Ibn-Abad je, stavivši ruku na svoja prsa, rekao: "Ovo su grudi." Od njega se također prenosi da je rekao: "Između dojki žene." إنه على رجعه لقادر ***"...i On je, zaista, kadar da ga ponovno stvori"***, tj. Uzvišeni je Onaj Koji je u stanju uraditi nešto prvi put, u stanju je to i ponoviti. Štaviše, to je još lakše. Zato Uzvišeni kaže: يوم تبلى السرائر ***"...onoga Dana kada tajne budu otkrivene"***, tj. na Sudnjem danu kada će svaka tajna biti objelodanjena.

U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu se od Ibn-Omera prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /603/ "Uz svakog vjerolomnika će biti dignuta zastava i rečeno: "Ovo je vjerolomstvo toga i toga."

فما له من قوة ولا ناصر ***"...kada čovjek ni snage ni branioca neće imati"***, tj. ni sam ni bilo ko drugi ga neće moći spasiti od Allahove kazne.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلٌ
فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ
كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

"I tako mi neba kišnoga" /11/ "I Zemlje koja se otvara da rastinje nikne", /12/ "Kur'an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine", /13/ "iakrdija nikakva nije." /14/ "Oni zbilja prave spletke", /15/ "a i ja pravim spletke onima koji to Meni rade", /16/ "zato nevjernicima još vremena dadni, još koji trenutak ih ostavi." /17/

والسماء ذات الرجع ***"...i tako mi neba kišnoga"***, tj. koje svakodnevno spušta kišu i opskrbu stvorenjima. Da toga nije, pomrli bi svi, zajedno sa svojom stokom.

والأرض ذات الصدع ***"...i zemlje koja se otvara da rastinje nikne"***, tj. Zemlje koju probijaju klice pa iz nje rastinje nikne. إنه لقول فصل ***"...Kur'an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine"***, tj. On je istina, a njegovi propisi pravedni.

وما هو بالهزل ***"...lakrdija nikakva nije"***, nego ozbiljnost i istina.

إنهم يكيدون كيدا ***"Oni zbilja prave spletke"***, tj. nevjernici svojim lažima odvraćaju od Allahova puta i ljudima prave spletke pozivajući ih da krše Kur'an.[2] فمهل الكافرين ***"...zato nevjernicima još vremena dadni"***, tj. sačekaj i ne žuri da ih što prije snađe kazna! أمهلهم رويدا ***"...još koji trenutak ih ostavi"***, tj. sačekaj malo pa ćeš vidjeti kakvu ću im kaznu, nesreću i propast dati. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

نمتعهم قليلا ثم نضطرهم إلى عذاب غليظ ***"Mi im dajemo da kratko uživaju, a onda ćemo ih natjerati u patnju neizdrživu." (31: 24)***

Ovim se završava kratki komentar poglavlja Et - Tarik / "Noćni posjetilac" zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć.

---

[2] ***"...a i Ja pravim spletke onima koji to Meni rade"***, tj. dopuštam da čine nepravdu, kako bi ih zaveo, a da to i ne znaju, a onda ih iznenada žestoko kaznio, kako to samo Silni i Moćni može i zna.

87 EL - A'LA / SVEVIŠNJI

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 19 AJETA

Imam Ahmed od Ali ibn Ebi-Taliba, r.a., navodi da je rekao: /604/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio je ovo poglavlje: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg.'"*** Ovo u ovoj verziji prenosi samo Ahmed. U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Muazu rekao: /605/ "Zašto nisi klanjao sa: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** والشمس وضحاها ***'Tako mi Sunca i svjetla njegova',*** والليل إذا يغشى ***"Tako mi noći kad tmine razastre."***

Imam Ahmed od En-Nu'mana ibn Bšira prenosi /606/da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na dva bajrama učio: سبح اسم ربك الأعلى ***"Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg"*** i هل أتاك حديث الغاشية ***"Da li je doprla do tebe vijest o teškoj nevolji?",*** i da je, ako bi na Bajram bio petak, ova poglavlja učio i na džuma - namazu." Muslim i sastavljači Sunena citiraju:/607/ "Na dva bajrama i petak učio je: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg'*** i هل أتاك حديث الغاشية ***'Da li je doprla do tebe vijest o teškoj nevolji',*** a možda su bili u istom danu pa ih je učio i na Bajram i džuma - namazu." Imam Ahmed u svom Musnedu od Ka'ba, Abdullaha ibn Abbasa, Abdurrahmana ibn Ubzija i Aiše, majke pravovjernih, prenosi /608/ da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na vitrima učio: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** قل يأيها الكافرون ***"Reci: 'O vi, nevjernici'",*** i قل هو الله أحد ***"Reci: 'On je Allah - Jedan.'"*** Aiša dodaje: المعوذتين ***"Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja'",*** i ***"Reci: 'Utječem se Gospodaru ljudi.'"***

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
سَبِّحِ ٱسۡمَ رَبِّكَ ٱلۡأَعۡلَى ١ ٱلَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ ٢ وَٱلَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ
٣ وَٱلَّذِيٓ أَخۡرَجَ ٱلۡمَرۡعَىٰ ٤ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحۡوَىٰ ٥ سَنُقۡرِئُكَ
فَلَا تَنسَىٰٓ ٦ إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ إِنَّهُۥ يَعۡلَمُ ٱلۡجَهۡرَ وَمَا يَخۡفَىٰ ٧ وَنُيَسِّرُكَ
لِلۡيُسۡرَىٰ ٨ فَذَكِّرۡ إِن نَّفَعَتِ ٱلذِّكۡرَىٰ ٩ سَيَذَّكَّرُ مَن يَخۡشَىٰ ١٠
وَيَتَجَنَّبُهَا ٱلۡأَشۡقَى ١١ ٱلَّذِي يَصۡلَى ٱلنَّارَ ٱلۡكُبۡرَىٰ ١٢ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
فِيهَا وَلَا يَحۡيَىٰ ١٣

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg" /1/ "Koji sve stvara i čini skladnim", /2/ "I Koji sve s mjerom određuje i upućuje", /3/

* Objavljena nakon sure "Et-Tekvir."

"i Koji čini da rastu pašnjaci", /4/ "a potom čini da postanu suhi, potamnjeli", /5/ "Mi ćemo te naučiti da učiš pa ništa nećeš zaboraviti" /6/ "osim onoga što Allah hoće - jer, On zna i ono što na javu iznosite i ono što tajite" /7/ "i sve što je dobro Mi ćemo tebi dostupnim učiniti"; /8/ "pa ti opominji ako opomena bude koristila!", /9/ "dozvat će se onaj koji se Allaha boji", /10/ "a izbjegavat će je onaj najgori" /11/ "koji će u vatri velikoj gorjeti", /12/ pa u njoj neće ni umrijeti ni živjeti." /13/

Imam Ahmed od Ukbe ibn Amira el-Džuhenija prenosi da je rekao: /609/ "Kada je objavljeno:

فسبح باسم ربك العظيم ***'Zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog!' (56:96)*** Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je rekao: 'Učite ovaj ajet na rukuu', a kad je objavljeno:

سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** rekao je: 'Učite ovaj ajet na sedždi!'" Ovaj hadis navode i Ebu-Davud i Ibn-Madže.

Od Ibn-Abbasa prenosi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., /610/ "...kada bi proučio: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** govorio: 'Neka je slavljen moj Gospodar Svevišnji!'"

Od Abduhajra se prenosi da je rekao: "Čuo sam Aliju da je proučio:

سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** pa je rekao: 'Neka je slavljen moj Gospodar Svevišnji!'" الذي خلق فسوى ***"...Koji sve stvara i čini skladnim",*** tj. Koji sva stvorenja stvara u najljepšem obliku.

والذي قدر فهدى ***"...i Koji s mjerom sve određuje i upućuje",*** tj. čovjeku je odredio da bude sretan ili nesretan, a životinje nadahnuo da pasu na pašnjacima. U tom smislu Uzvišeni prenosi Musaove riječi kada je rekao Faraonu:

ربنا الذى أعطى كل شيئ خلقه ثم هدى ***"Gospodar naš je Onaj Koji je svemu onom što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga, kako da se time koristi, uputio." (20:50)*** U Muslimovom Sahihu se od Abdullaha ibn Omera prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /611/"Allah je sudbine svih stvorenja odredio na pedeset hiljada godina prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju, dok je Njegovo Prijestolje bilo još na vodi."

والذي أخرج المرعى ***"...i Koji čini da rastu pašnjaci",*** tj. dao je da rastu sve vrste bilja i usjeva.

فجعله غثاء أحوى ***"...a potom čini da postanu suhi",*** tj. suhi i potamnjeli od suše. سنقرئك فلا تنسى ***"Mi ćemo te naučiti da učiš pa ništa nećeš zaboraviti",*** tj. tako ćemo te naučiti da izgovaraš pa ništa nećeš zaboraviti", إلا ما شاء الله ***"...osim onoga što Allah hoće",*** tj. pa se ne uznemiravaj oko toga.

إنه يعلم الجهر وما يخفى ***"On zna i ono što na javu iznosite i ono što tajite"***, tj. On zna sve što Njegovi robovi javno govore i rade, kao i ono što skrivaju. Sve je Njemu potpuno poznato. Riječi Uzvišenog:

ونيسرك لليسرى ***"...i sve što je dobro Mi ćemo tebi dostupnim učiniti"***, znače: Mi ćemo ti olakšati da činiš dobro i dati ispravne propise u kojima neće biti nikakvih neugodnosti i poteškoća.

فذكر إن نفعت الذكرى ***"...pa ti opominji, ako opomena bude koristila"***, tj. opominji gdje god opomena koristi. Odavde se izvlači zaključak kako treba prenositi znanje i da ga ne treba prenositi onima koji mu nisu dorasli...

U tom smislu se od Alije, r.a., vladara pravovjernih prenosi da je rekao: "Ako ljudima govoriš nešto što oni svojim razumom ne mogu shvatiti, to će još više povećati nered među njima." سيذكر من يخشى ***"...dozvat će se onaj koji se Allaha boji"***, tj. iz poslanstva će pouku izvući onaj čije se srce boji Allaha. ويتجنبها الأشقى ***"...a izbjegavat će je onaj najgori."***

الذي يصلى النار الكبرى ثم لا يموت فيها ولا يحيا

"...koji će u vatri velikoj gorjeti, pa u njoj neće ni umrijeti ni živjeti", tj. neće moći ni umrijeti pa da se muka kutariše, niti živjeti valjanim životom, jer će biti neprestano mučen bolnom kaznom i najraznovrsnijim patnjama. Imam Ahmed od Ebu-Seida el-Hudrija prenosi da je rekao: /612/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Oni stanovnici Vatre koji je budu zaslužili, u njoj neće moći ni umrijeti ni živjeti. Ali, bit će ljudi koje će vatra, zbog njihovih grijeha, ili je rekao grješki, spržiti pa će pomrijeti. Kad izgore i postanu crni kao ugalj bit će im dozvoljen šefaat (zauzimanje). U gomilama će biti razbacani po obalama dženetskih rijeka, pa će biti rečeno: 'O stanovnici Dženneta, napojte ih!' Tada će početi nicati kao trava od zrnja i riječnog nanosa." Ovaj hadis prenosi i Muslim.

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾
بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٧﴾ إِنَّ هَٰذَا لَفِي
الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

"Postići će šta želi onaj koji se očisti" /14/ "i spomene ime Gospodara svoga pa klanja!" /15/ "Ali, vi više život na ovom svijetu volite", /16/ "a onaj svijet je bolji i vječan je", /17/ "Ovo, doista, ima u listovima prvim", /18/ "listovima Ibrahimovim i Musaovim." /19/

قد أفلح من تزكى ***"Postići će šta želi onaj koji se očisti."*** Ebu-Bekr el-Bezzar preko Džabira ibn Abdullaha od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi da je u pogledu ovog ajeta rekao: /613/ "Ko posvjedoči da nema boga osim Allaha, da nema sudruga i da sam ja Allahov Poslanik.

وذكر اسم ربه فصلى ***"I spomene ime Gospodara svoga pa klanja!"*** Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je da se pod ovim misli na pet dnevnih namaza i njihovo čuvanje i obavljanje na vrijeme. Katade kaže da se pod ovim misli na čišćenje imetka i zadobijanje Stvoriteljeva zadovoljstva.

بل تؤثرون الحياة الدنيا ***"Ali, vi više život na ovom svijetu volite"***, tj. ovaj svijet pretpostavljate životu na budućem svijetu gdje ćete biti proživljeni i vječno živjeti.

والآخرة خير وأبقى ***"...a onaj svijet je bolji i vječan je"***, tj. Allahova nagrada je veća i trajnija na onom svijetu, nego kratko uživanje na ovom, prolaznom svijetu. Kako pametan može prolazno pretpostavljati nad vječnim? Imam Ahmed od Musaa el-Ešarija prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /614/ "Ko voli ovaj svijet, čini to na štetu budućeg svijeta, a ko voli budući svijet, čini to na štetu ovog svijeta. Zato više cijenite ono što je vječno, a ne ono što je prolazno!" Ovaj hadis navodi jedino Ahmed.

إن هذا لفي الصحف الأولى ، صحف إبراهيم وموسى

"Ovo, doista ima u listovima prvim, listovima Ibrahimovim i Musaovim", tj. sadržaj ove sure je bio zapisan i u Ibrahimovim i Musaovim listovima. Hafiz Ebu-Bekr el-Bezzar od Ibn-Abbasa prenosi da je rekao: u vezi sa riječima Uzvišenog:

إن هذا لفي الصحف الأولى صحف إبراهيم وموسى

"Ovo, doista, ima u listovima prvim, listovima Ibrahimovim i Musaovim." "Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: /615/ 'Ovo', ili je rekao, 'sve ovo' bilo je zapisano u Ibrahimovim i Musaovim listovima."

Ovim se, zahvaljujući Allahu na Njegovim blagodatima, završava kratki komentar poglavlja El - A'la / "Svevišnji."

88
EL - GAŠIJA / TEŠKA NEVOLJA
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 26 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ
نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَّيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ
إِلَّا مِن ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ ﴿٧﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Da li je doprla do tebe vijest o Gašiji?"/1/ "Neka lica toga dana bit će potištena", /2/ "premorena, napaćena", /3/ "u vatri užarenoj pržena", /4/ "sa vrela uzavrelog napajana", /5/ "kada drugog jela osim trnja neće imati", /6/ "koje neće ni ugojiti ni glad utoliti." /7/

هـل أتـاك حديـث الغاشـية ***"Da li je doprla do tebe vijest o Gašiji?"*** الغاشـية "El-Gašijetu" je jedno od imena Sudnjeg dana kada će ljude nevolja poklopiti.

وجوه يومئذ خاشعة ***"Neka lica toga dana bit će potištena"***, tj. ponižena, oborenih pogleda biti i kada im njihova djela neće koristiti.

عامـلـة ناصبـة ***"...premorena, napaćena"***, tj. premorena i napaćena od prekomjernog rada i ispržena od užarene vatre na Sudnjem danu,

تصلى نارا حامية ***"...u vatri užarenoj pržena"***, tj. žestokoj i vreloj.

تسقى من عين آنية ***"...sa vrela uzavrelog napajana"***, tj. ključalom tečnošću sa uzavrelog izvora.

ليس لهم طعام إلا من ضريع ***"...kada drugog jela osim trnja neće imati."*** Ibn-Abbas kaže da je to trnje "šibrik." Buhari od Mudžahida navodi da je rekao: "To je trnje koje, kad se osuši, u Hidžazu zovu **الضريع** 'ed-dariu'. Gorko je, otrovno i ružnog izgleda da ružnije ne može biti."

لا يسـمن ولا يغـني مـن جـوع ***"...koje neće ni ugojiti ni glad utoliti"***, tj. niti šta koristi niti glad utoljava.

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾
لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا
عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ
مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾

"...neka lica toga dana bit će radosna", /8/ "trudom svojim zadovoljna" /9/ "u Džennetu visokome" /10/ "u kome prazne besjede neće slušati!" /11/ "U njemu su izvor-vode koje teku", /12/ "u njemu su divani uzdignuti", /13/ "i pehari

---
* Objavljena nakon sure "Oni koji pušu."

postavljeni", /14/ "I jastuci poredani" /15/ "I ćilimi rašireni." /16/

Nakon što je opisao položaj nesretnih, Uzvišeni počinje opisivati položaj sretnih pa kaže:

وجوه يومئذ ناعمة ***"Neka lica toga dana bit će radosna",*** tj. razdragana uslijed blagodati kojima će za svoj trud na Sudnjem danu biti nagrađena.

لسعيها راضية ***"...trudom svojim zadovoljna",*** tj. bit će zadovoljna nagradom za svoja djela.

في جنة عالية ***"...u Džennetu visokome",*** tj. bezbrižna u uzdinutim sobama dženetskih bašči.

لا تسمع فيها لاغية ***"...u kome prazne besjede neće slušati",*** tj. u Džennetu u kome neće biti brigama zaokupljeni neće slušati nikakve besposlice, kako Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

لا تسمع فيها لغوا ولا تأثيما ، إلا قيلا سلاما سلاما

"U njima neće slušati prazne besjede ni govor grješni, nego samo riječi: 'Mir, mir!'" (El-Vakia', 25-26)

فيها عين جارية ***"U njemu su izvor - vode koje teku."*** Iako upotrijebljen u obliku jednine, ovdje se ne misli na samo jedan izvor, nego na vrstu izvor-vode. Naprotiv, u Džennetu će biti mnogo izvora koji će teći. Ebu-Hurejre od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenosi da je rekao:/616/ "Dženetske rijeke izviru ispod brežuljaka", ili je rekao, "ispod brda mošusa."

فيها سرر مرفوعة ***"...u njemu su divani uzdignuti",*** tj. uzdignuti, mehki, mnogobrojni i debeli na kojima će biti dženetske hurije. Kad neko od Allahovih miljenika htjedne na njih da sjedne oni će se spustiti.

وأكواب موضوعة ***"...i pehari postavljeni",*** tj. poredane i pripremljene posude sa pićem za one kojima se prohtiju.

ونمارق مصفوفة ***"...i jastuci poredani",*** tj. naslonjači poredani.

وزرابي مبثوثة ***"...i ćilimi rašireni",*** tj. prostrti tu i tamo za one koji budu željeli da na njih sjednu. Usama ibn Zejd kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /617/ 'Ima li ko da požuri u Džennet? Džennetu nema ništa slično. Tako mi Gospodara Kabe, On je svjetlo koje blista, mirisno drvo koje se njiše, čvrsta palača, rijeka koja neprekidno teče, sazreli plod, žena ljepotica, bogati nakit, vječni boravak u kući spokoja, voće, zelenilo, radost, blagodat i izvanredno, uzdignuto mjesto.' Povikali su: 'Imamo mi, Božiji Poslaniče.' Na to je on rekao: 'Recite: Ako Bog da', pa su rekli: 'Ako Bog da.'" Ovaj hadis navodi Ibn-Madže.

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ
خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى ٱلْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾
وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَآ أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَّسْتَ
عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ ٱللَّهُ ٱلْعَذَابَ
ٱلْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ﴿٢٦﴾

"Pa zašto oni ne gledaju kamilu kako je stvorena", /17/ "I nebo kako je uzdignuto", /18/ "I planine kako su postavljene", /19/ "I Zemlju kako je prostrta?!" /20/ "Ti opominji, tvoje je da opominješ", /21/ "ti vlasti nad njima nemaš!" /22/ "A onoga koji glavu okreće i neće da vjeruje", /23/ "njega će Allah najvećom kaznom kazniti." /24/ "Nama će se oni, zaista, vratiti" /25/ "I pred Nama će, doista, račun polagati!" /26/

Naređujući Svojim robovima da pogledaju u stvorenja koja upućuju na Njegovu svemoć i veličinu, Uzvišeni kaže:

أفلا ينظرون إلى الإبل كيف خلقت ***"Pa zašto oni ne gledaju kamilu - kako je stvorena"***, tj. kako je ona čudno stvorenje, neobične konstrukcije, jake i izdržljive, pogodne za teške terete i jahanje, kako se povode za nejakim vodičem, životinje čije se meso jede, kostrijet koristi i mlijeko pije. Kamila je navedena kao primjer jer je ona bila najčešća i najkorisnija životinja koju su držali Arapi.

وإلى السماء كيف رفعت ***"...i nebo - kako je uzdignuto"***, tj. kako je Uzvišeni Allah nebo digao ovako visoko iznad Zemlje.

وإلى الجبال كيف نصبت ***"...i planine - kako su postavljene"***, tj. kako su uspravno postavljene, kako su čvrste i nepomične, kako Zemlju sa njenim stanovnicima čuvaju od potresanja i kako je Allah u njima dao koristi i rudna nalazišta. وإلى الأرض كيف سطحت ***"...i Zemlju - kako je prostrta"***, tj. kako je zaravnata i poravnata. Sve ovo što vidi: kamilu, nebo, planine i Zemlju, beduina neprekidno podsjeća na svemoć Tvorca i govori mu da je jedino On Uzvišeni Gospodar svega, Tvorac i Vladar i da je jedino On Bog Koga treba obožavati.

فذكر إنما أنت مذكر ، لست عليهم بمسيطر ***"Ti opominji - tvoje je da opominješ, ti vlast nad njima nemaš!"***, tj., Muhammede, poučavaj ljude onome sa čime si poslan, kao što se na drugom mjestu kaže

فإنما عليك البلاغ وعلينا الحساب ***"Tvoje je da dostavljaš, a naše da tražimo polaganje računa." (13: 40)*** Zato Uzvišeni kaže: ***"...ti vlasti nad njima nemaš"***, tj. ti nisi u stanju usaditi vjerovanje u njihovim srcima. Od Džabira se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /618/ "Naređeno mi je da se borim dok ljudi ne kažu: 'Nema boga osim Allaha.' Kad to kažu, od mene su sačuvali svoju krv i svoje imetke, obaveze osim koju šehadet zahtijeva, a

Allahovo je da im svede račune." Zatim je proučio:

فذكر إنما أنت مذكر ، لست عليهم بمسيطر

"Ti opominji, tvoje je da opominješ, ti vlast nad njima nemaš!" Gornji hadis navode i Buhari i Muslim u svojim Sahihima, ne citirajući ovaj ajet.

إلا من تولى وكفر ***"A onoga koji glavu okreće i neće da vjeruje"***, tj. ko ne izvršava propisane obaveze i srcem i jezikom ne vjeruje u Istinu. Ove Allahove riječi slične su ajetu: فلا صدق ولا صلى ولكن كذب وتولى ***"Nije vjerovao, nije molitvu obavljao, nego je poricao i leđa okretao." (75:31-32).*** Zato Uzvišeni kaže:

فيعذبه الله العذاب الأكبر ***"...njega će Allah najvećom kaznom kazniti."*** Imam Ahmed od Ebu-Umame el-Bahilija prenosi da se ovaj susreo sa Halid ibn Jezidom ibn Muavijom, pa ga je upitao da mu kaže šta je najnježnije čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: /619/ "Svi ćete vi ući u Džennet, osim onih koji prema Allahu budu neposlušni kao kamila prema svome vlasniku.'"

إن إلينا إيابهم ***"Nama će se oni zaista vratiti"***, tj. oni će Nama neminovno doći i vratiti se.

ثم إن علينا حسابهم ***"...i pred Nama će, doista, račun polagati"***, tj. Mi ćemo ih, za njihova djela ispitivati, pa ih ako budu radili dobro, nagraditi, a ako budu radili loše, kazniti.

En-Nu'man ibn Bešir prenosi: /620/"Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio je:

سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi Ime Gospodara svoga Svevišnjeg'*** i الغاشية ***'Da li je doprla vijest do tebe o Gašiji?'*** - na bajram - namazima i džumi." Dahhak ibn Kajs je pitao En-Nu'mana ibn Bešira: /621/ "Šta je uz poglavlje الجمعة 'Petak' na džuma - namazu učio Allahov Poslanik, s.a.v.s.? pa je rekao:

هل أتاك حديث الغاشية ***"Da li je do tebe doprla vijest o Gašiji?"***

Ovim se, zahvaljujući Allahu na Njegovim blagodatima i pomoći, završava kratki komentar poglavlja El-Gašija / "Teška nevolja."

89
EL - FEDŽR / ZORA
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 30 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالْفَجْرِ (١) وَلَيَالٍ عَشْرٍ (٢) وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ (٣) وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ (٤)
هَلْ فِي ذَٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ (٥) أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ (٦)
إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ (٧) الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ (٨) وَثَمُودَ الَّذِينَ
جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ (٩) وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ (١٠) الَّذِينَ طَغَوْا
فِي الْبِلَادِ (١١) فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ (١٢) فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ
سَوْطَ عَذَابٍ (١٣) إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ (١٤)

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Tako mi zore", /1/ "i deset noći" /2/ "i parnog i neparnog", /3/ "i noći kada nestaje", /4/ "zar to pametnom zakletva nije?"/5/ "Zar ne znaš šta je Gospodar tvoj sa Adom uradio", /6/ "s Iremom, posjednicima stupova", /7/ "kojima slični nisu stvoreni", /8/ "i Semud, koji su stijene u dolini klesali", /9/ "i Faraonom, koji je vojsku imao", /10/ "koji su na zemlji zulum provodili", /11/ "i smutnje na njoj umnožili", /12/ "pa je Gospodar tvoj bič patnje na njih spustio", /13/ " Gospodar tvoj motri stalno." /14/

* Objavljena nakon sure "Noć."

والفجر ***"Tako mi zore"***, tj. tako mi svitanja. Ovdje se naročito misli na zoru prvog dana Kurban bajrama."

وليال عشر ***"...i deset noći"***, tj. prvih deset noći mjeseca zul-hidžeta. Buhari u svom Sahihu od Ibn Abbasa prenosi predanje koju pripisuje Poslaniku, a.s., (merfu'), u kome se kaže:/622/ "Nema dana u kojima je učinjeno dobro djelo Allahu draže, od onih u zul-hidždžetu, tj. njegovih prvih deset dana." Upitali su: "I od borbe na Allahovom putu?" rekao je: "I od borbe na Allahovom putu. Jedino je bolji postupak čovjeka koji se uputi sa svojim životom i imetkom pa izgubi i jedno i drugo." Imam Ahmed od Džabira prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /623/ "Deset je deseti zul-hidže, (dan Kurban - bajrama), neparni je dan Arefata, a parni prvi dan Kurban - bajrama, jer je on deseti dan u mjesecu."[1]

والليل إذا يسر ***"...i noći kad nestaje."*** Ibn-Abbas kaže: "Kad odlazi." Neki drugi kažu: "Kad prolazi." Ikrime kaže da to znači: "Tako mi noći boravka na Muzdelifi kad se zajedno klanjaju akšam i jacija." Ibn Ebi-Hatim od Abdullaha ibn Amra prenosi da je čuo Muhammeda ibn Ka'b el-Kuerzija da je u pogledu riječi Uzvišenog: والليل إذا يسر ***"...i noći kad nestaje"***, rekao: "Požuri putniče, i nipošto ne dozvoli da zanoćiš, a da zajedno ne klanjaš akšam i jaciju!"

[1] Ima i drugačijih tumačenja riječi: parnog i neparnog, ali smo mi odabrali ovo, koje je najjače i najprikladnije, Allah, opet, najbolje zna!

هل في ذلك قسم لذي حجر *"...zar to pametnom zakletva nije...?"*, tj. razumnom. Ovdje je za razumnog upotrijebljen izraz حجر "hidžr" jer razum sprečava čovjeka da se upušta u riječi i djela koja mu, kao razumnom biću, ne dolikuju. Ovo je, istovremeno, i zakletva vremenom obreda (ibadetima) i samim obredima poput hadža, namaza i slično, čime se bogobojazni i Allahu pokorni robovi, približavaju. Nakon kazivanja o ovakvim robovima, njihovoj pobožnosti i pokornosti, Uzvišeni kaže:

ألم تر كيف فعل ربك بعاد ***"Zar ne znaš šta je Gospodar tvoj sa Adom uradio?"*** Ovdje se radi o precima Ada, o prvim pripadnicima Ada, potomcima Ad ibn Irema ibn Us ibn Sam ibn Nuh, a.s., kojima je Uzvišeni poslao Huda, a.s., koga su u laž ugonili i prema njemu bili neposlušni, pa ga je Allah, sa onima između njih koji su sa njim vjerovali, spasio, a ostale uništio silovitim, ledenim vjetrom. O njima Allah iznosi kazivanje u Kur'anu časnom da bi iz njihovog stradanja pravovjerni uzeli pouku.

إرم ذات العماد ***"...s Iremom posjednicima stupova."*** Ovo je dodatno objašnjenje o narodu koji je kažnjen. Katade i Es-Suddi u vezi sa ovim kažu: "Irem je porodica (dinastija) kraljevine Ada." Ovakvo mišljenje je dobro. Riječi Uzvišenog:

ذات العماد ***"...zatil-imad"***, tj. bili su visokog rasta. Jedni kažu da imad znači kuće koje su gradili, drugi da su to stupovi na kojima su građene te kuće. Bilo kako bilo, bilo ovo ili ono mišljenje ispravno, jedno je sigurno - to je bio jedan od naroda (plemena) koji se u Kur'anu, zajedno sa Semudom, spominje na više mjesta, kao što je slučaj i sa ovim poglavljem, a Allah, opet, najbolje zna... A nije riječ o narodu ili kraju u kojem su živjeli. Na ovo skrećemo pažnju zato, da se ne bi obmanjivalo pretjerivanjima u koja se, u opisu grada spomenutim pod imenom

إرم ذات العماد ***"... Irem zatu-l-imad"***, u tumačenju ovog ajeta, upuštaju se mnogi komentatori Kur'ana, pa kažu da su njegovi blokovi bili zlatni i srebreni, a palate, kuće, vrtovi i pijesak u njemu od dragog kamenja i bisera. Opisujući ovaj grad oni dalje kažu da mu je zemlja bila od mošusa, da su se kroz njega razlijevale rijeke, da su mu plodovi sami opadali, da su mu zidine, iako ih niko nije dozivao, niti im se odazivao, same zviždale, te da se premještao s jednog mjesta na drugo, pa se pojavljivao, čas u Šamu, čas u Jemenu, čas u Iraku, a čas na nekom drugom mjestu. Sve su ovo priče i legende preuzete iz israilijata koje su izmišljali bezbožnici da bi se ismijavali maloumnim ljudima koji im sve vjeruju. Postoje i druge priče o ovom gradu o kojima nije potrebno detaljnije govoriti, jer ništa što je u njima nije tačno. Ove i druge slične priče o kojima govore mnogobrojni prevaranti koji tvrde da se pod zemljom nalaze zlatni i srebrni mostovi, razni dragulji, drago kamenje, biseri i veliki kamen mudrosti, ali se do

njih, zbog raznih prepreka ne može doći, nemaju nikakva osnova. Oni time samo obmanjuju naivne i maloumne da bi se dograbili tuđeg bogatstva i trošili ga na razne opojne biljke i druge gluposti. Sigurno je da su u zemljinoj utrobi pohranjeni ostaci i brojne riznice iz perioda džahilijeta i islama i da je moguće da neko neka od njih otkrije, ali ono o čemu ovi govore je čista laž i izmišljotina i nije ništa od toga što oni tvrde tačno. Uzvišeni Allah je od svega toga čist i On upućuje na ono što je ispravno.

وثمود الذين جابوا الصخر بالوادي

"...i Semudom koji je stijene u dolini klesao." Ibn-Abbas kaže: "klesao i dubio", a Ibn-Ishak: "Bili su to Arapi koji su strahovali u وادى القرى 'Vadi-l-Kura.'" U vezi sa riječima Uzvišenog: وفرعون ذي الأوتاد ***"...i Faraonom posjednikom vojske"***, od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "El-evtad ovdje znači vojnici koji su učvršćivali njegovu vlast." Sabit el-Benani od Ebu-Rafia prenosi da je rekao: "Faraon je prozvan vlasnikom kočića"

وفرعون ذي الأوتاد "zato što je naredio da se njegova žena koja je bila vjernica sveže za četiri šatorska kočića i da joj se na leđa stavi veliko kamenje sve dok nije umrla."

الذين طغوا في البلاد ، فأكثروا فيها الفساد

"...koji su na Zemlji zulum provodili, i smutnje na njoj umnožili", tj. narodi Ad, Semud i Faraonov narod bili su okrutni i neposlušni, čineći nered po Zemlji i uznemiravajući ljude.

فصب عليهم ربك سوط عذاب ***"...pa je Gospodar tvoj bič patnje na njih spustio"***, tj. na njih je s neba sručio kaznu koja se nije mogla od nasilničkog naroda odvratiti.

إن ربك لبالمرصاد ***"Gospodar tvoj, zaista, motri stalno."*** Ibn-Abbas kaže da to znači da On sve čuje i sve vidi, tj. motri Svoja stvorenja što i kako rade i svakog nagrađuje ili kažnjava prema njegovu trudu. Svakome će pravedno presuditi i svakog nagraditi, ili kazniti prema onome što je zaslužio. Njemu nije svojstvena nepravda.

فَأَمَّا ٱلْإِنسَٰنُ إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ
رَبُّهُۥ فَأَكْرَمَهُۥ وَنَعَّمَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّىٓ أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّآ إِذَا مَا ٱبْتَلَىٰهُ
فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُۥ فَيَقُولُ رَبِّىٓ أَهَٰنَنِ ﴿١٦﴾ كَلَّا ۖ بَل لَّا تُكْرِمُونَ ٱلْيَتِيمَ ﴿١٧﴾
وَلَا تَحَٰٓضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلْمِسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ ٱلتُّرَاثَ أَكْلًا
لَّمًّا ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ ٱلْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

"A čovjek, kada ga Gospodar njegov iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe, rekne: 'Gospodar moj mene je počastvovao!'" /15/ "A kad ga iskuša i opskrbu njegovu oskudnom učini, onda rekne: 'Gospodar moj me je ponizio!'"/16/ "A nije tako! Vi pažnju siročetu ne ukazujete", /17/ "i da se puki siromah nahrani - jedan drugoga ne podstičete", /18/ "a nasljedstvo

pohlepno jedete" /19/ "I bogatstvo pretjerano volite." /20/

Uzvišeni Allah pobija uvjerenje nekih Svojih robova da im je ukazao počast kada im da obilnu opskrbu, a da su poniženi kada im blagodati uskrati, pa kaže: كلا ***"A nije tako!"***, tj. nije tako kako vi mislite, jer Allah daje imetak i onome koga voli i onome koga ne voli, kao što daje oskudicu i onome koga voli i onome koga ne voli, nego se radi o pokornosti Allahu i u jednom i u drugom slučaju, pa da, ako je bogat, Allahu još više zahvaljuje, a ako je siromašan, strpljivo to podnosi, (pokorava se i čuva grijeha).

ومن يتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من حيث لا يحتسب

"A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada."(65:2-3)

بل لا تكرمون اليتيم ***"Vi pažnju siročetu ne ukazujete."*** U ovim riječima Uzvišenog je naredba da se prema siročetu lijepo postupa. Abdullah ibn Mubarek od Ebu-Hurejrea prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /624/ "Najbolja muslimanska kuća je ona u kojoj se lijepo postupa prema siročetu, a najgora muslimanska kuća je ona u kojoj se loše postupa prema siročetu." Zatim je pokazao svoja dva prsta i rekao: /625/ "Ja i skrbnik siročeta ćemo u Džennetu biti jedan do drugoga, ovako." Ebu-Davud od Sehl ibn Se'ida prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ja i skrbnik siročeta smo kao ova dva prsta u Džennetu, jedan do drugog", pokazavši kažiprst i srednji prst."

ولا تحاضون على طعام المسكين ***"...i da se pukl siromah nahrani - jedan drugog ne podstičete"***, tj. jedni drugima ne naređujete da se bijednici i siromasi paze i prema njima čini dobročinstvo.

وتأكلون التراث ***"...i nasljedstvo jedete."*** Ovdje (El-miras) znači naslijedstvo أكلا لما ***"...pohlepno"***, tj. ne gledajući je li dozvoljeno ili zabranjeno.

وتحبون المال حبا جما ***"...i bogatstvo pretjerano volite"***, tj. previše i prekomjerno.

كَلَّآ إِذَا دُكَّتِ ٱلْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾
وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِاىٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ
يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾ يَقُولُ يَٰلَيْتَنِى قَدَّمْتُ
لِحَيَاتِى ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾
يَٰٓأَيَّتُهَا ٱلنَّفْسُ ٱلْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ٱرْجِعِىٓ إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً
﴿٢٨﴾ فَٱدْخُلِى فِى عِبَٰدِى ﴿٢٩﴾ وَٱدْخُلِى جَنَّتِى ﴿٣٠﴾

"Uistinu! Kada se Zemlja u komadiće zdrobi", /21/ "I kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda", /22/ "I kada se tog Dana primakne Džehennem, tada će se čovjek sjetiti - a rašta mu je sjećanje?!" /23/ "I reći: 'Kamo sreće da sam se za ovaj život pripremio!'" /24/ "A Toga Dana niko neće kao On

kažnjavati", /25/ "i niko neće kao On u okove okivati." /26/ "A ti, o dušo smirena", /27/ "vrati se Gospodaru svome zadovoljna, a i On tobom zadovoljan", /28/ "pa uđi među robove Moje" /29/ "i uđi u Džennet Moj!" /30/

Govoreći o strahotama Sudnjeg dana, Uzvišeni kaže: كلا ***"Uistinu"***, tj. uistinu

إذا دكت الأرض دكا دكا ***"...kada se Zemlja u komadiće zdrobi"***, tj. kada se Zemlja i brda zaravnaju, a stvorenja iz grobova pred Gospodara svoga ustanu. وجاء ربك ***"...i kad dođe Gospodar tvoj"***[2] da presudi, kako On hoće među Svojim stvorenjima, dok se meleki ispred Njega budu postrojavali, sve red do reda. Muslim u svome Sahihu od Ibn Mesuda u pogledu riječi Uzvišenog:

وجيء يومئذ بجهنم ***"...i kad se tog Dana primakne Džehennem"*** prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao: /626/"Džehennem će toga Dana biti primaknut (predočen) a imat će sedamdeset hiljada povodaca, a svaki povodac će tegliti sedamdeset hiljada meleka."

يومئذ يتذكر الإنسان ***"...tada će se čovjek sjetiti"***, tj. svojih djela koja je ranije i kasnije činio.

وأنى له الذكرى ***"...a rašta mu je sjećanje?!"***, tj. kako mu može tada sjećanje koristiti?

يقول يا ليتني قدمت لحياتي ***"...i reći: 'Kamo sreće da sam se za ovaj život pripremio!'"***, tj. ako je bio grješnik, pokajat će se zbog učinjenih grijeha, i zažaliti što nije bio još pokorniji, ako bude pokoran. U tom smislu Ahmed od Muhammeda ibn Umreta prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /627/ "Kad bi neko od kako ga majka rodi pa do smrti proveo na sedždi u pokornosti Allahu, učinilo bi mu se na Sudnjem danu da je to malo i poželio bi vratiti se na ovaj svijet da bi još više zaradio nagrade."

فيومئذ لا يعذب عذابه أحد ***"Toga Dana niko neće kao On kažnjavati"***, tj. niko od Allaha neće strožije kažnjavati one koji su bili nepokorni

ولا يوثق وثاقه أحد ***"...i niko neće kao On u okove ukivati"***, tj. niko od zebanija neće teže i jače okivati one koji budu poricali svoga Uzvišenog Gospodara. Ovako će se postupati sa nepravednim i grješnim stvorenjima, dok će se čistim, smirenim dušama istrajnim na Istini reći:

يا أيتها النفس المطمئنة ، ارجعي إلى ربك ***"A ti, o dušo smirena, vrati se Gospodaru svome zadovoljna"***, tj. vrati se u Njegovu blizinu i nagradi u Njegovu Džennetu, zadovoljna u sebi", راضية ***"...a i"***, مرضية ***"On tobom zadovoljan"***, tj. ti zadovoljna Njim i On zadovoljan tobom.

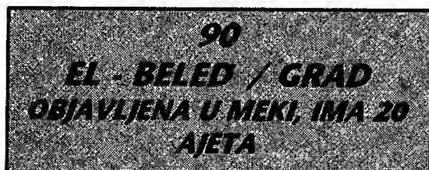
---

[2] Dolazak Gospodara je poznat, a način dolaska nepoznat. Tj. doći će zaista, ali njegov dolazak neće ličiti dolasku stvorenja.

فادخلي في عبادي ***"...pa uđi među robove Moje"***, tj. zajedno s njima وادخلي جنتي ***"...i uđi u Džennet Moj!"*** Ovo će biti rečeno dva puta; na samrti i na Sudnjem danu, kao što meleki donose radosnu vijest vjernicima kad umiru i kad budu proživljeni iz svojih grobova. Hafiz ibn' Askir u biografiji Revahe bint Ebi--Amra el-Evzaija prenosi da je Ebu-'Umame pričao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nekom čovjeku rekao:/628/ "Reci: 'Gospodaru moj, molim Te da moja duša s Tobom bude smirena, da vjeruje u susret s Tobom, da bude zadovoljna s Tvojim određenjem i zadovoljna s Tvojom nagradom!'"

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki omentar poglavlja El - Fedžr / "Zora".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
لَا أُقْسِمُ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ١ وَأَنتَ حِلٌّ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ٢ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ
٣ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ ٤ أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ
أَحَدٌ ٥ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ٦ أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ٧ أَلَمْ
نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ ٨ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ٩ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ١٠

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kunem se gradom ovim", /1/ "a tebi će biti dopušteno sve u gradu ovom", /2/ "I roditeljem i onim koga je rodio", /3/ "Mi čovjeka stvaramo da se trudi." /4/ "Misli li on da mu niko ništa ne može?" /5/ "'Utrošio sam blago nebrojeno!', reći će" /6/ "Zar misli da ga niko vidio nije?" /7/ "Zar mu nismo dali oka dva" /8/ "I jezik i usne dvije" /9/ "I na dobro i na zlo mu ukazali?" /10/

Čestica: لا kojom počinje ovo poglavlje je odgovor nevjernicima.

أقسم بهذا البلد ***"Kunem se gradom ovim"***, tj. gradom Mekom.

وأنت حل بهذا البلد ***"...a tebi će biti dopušteno sve u gradu ovom"***, tj. pošto u njoj živiš neobučen u ihrame, tebi se u njoj dozvoljava borba.[1] Allah je Svome Poslaniku, s.a.v.s., jedan dio dana učinio Meku dopuštenom, o čemu govori hadis o čijoj su vjerodostojnosti svi saglasni i u kome stoji: /629/ "Ovaj grad Allah je učinio svetim[2] od onoga dana otkako je stvorio nebesa i Zemlju i takav će ostati sve do Sudnjeg dana. U njemu je zabranjeno sjeći drveće[3], čupati travu[4] osim što je meni učinjeno dozvoljenim jedan dio dana. Danas je povraćena njena svetost kao što je bila jučer. Neka prisutni ovo prenese odsutnom." U drugoj verziji ovog hadisa stoji: /630/"Ako neko, u njemu, sebi dopusti borbu zato što je bila dopuštena Allahovom Poslaniku, recite: 'U njemu je Allah dozvolio borbu Svome Poslaniku, a vama nije.'"

ووالد وما ولد ***"I roditeljem i onim koga je rodio"***, tj. roditeljem i djetetom. Roditelj je Adem, a onaj koga je rodio dijete njegovo. Ovako smatra Mudžahid i njegovi istomišljenici. Ovakvo mišljenje ima čvrstu osnovu, jer se Uzvišeni, prvo kune Mekom, tj. gradom, a onda njenim stanovnicima, tj. Ademom,

* Objavljena nakon sure "Kaf."

[1] Tj. Kunem se mekanskim haremom koji sam tebi učinio dopuštenim.

[2] Tj. u njemu zabranio borbu.

[3] Tj. sječu njenog drveća.

[4] Tj. čupanje zelenila.

ocem ljudskog roda i njegovim djetetom.

لقد خلقنا الإنسان في كبد ***"Mi čovjeka stvaramo da se trudi"***, tj. da se hvata u koštac sa teškoćama. Po drugom shvatanju في كبد znači "uspravnim", jer riječ "kebed" znači uspravnost, الإستواء والإستقامة tako da ove riječi znače: Mi smo čovjeka stvorili tako da hodi uspravno.

أيحسب أن لن يقدر عليه أحد ***"Misli li on da mu niko ništa ne može?"***, tj. da ga niko neće pitati za njegov imetak kako ga je zaradio i gdje ga je utrošio. يقول أهلكت مالا لبدا ***"'Utrošio sam blago nebrojeno!' - reći će"***, tj. mnogo imetka.

أيحسب أن لم يره أحد ***"Zar misli da ga niko vidio nije?"***, tj. zar on misli da ga Allah, dž.š., ne vidi?

ألم نجعل له عينين ***"Zar mu nismo dali oka dva"***, tj. da njima gleda ولسانا ***"...i jezik"***, tj. da njime govori i izražava ono što u sebi misli. وشفتين ***"...i usne dvije"*** kojima se služi u govoru, jelu i koje upotpunjuju fizičku ljepotu njegovih usta i lica. Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: /631/ "Allah Uzvišeni kaže: *'Čovječe, dao sam ti mnogobrojne blagodati. Ti ih sve ne možeš ni nabrojati ni na njima zahvaliti. Između ostalog sam ti dao dva oka da njima gledaš. Dao sam ti dva kapka na njima, pa gledaj očima ono što sam ti dozvolio, a ako šta vidiš šta sam ti zabranio, zatvori ih kapcima. Dao sam ti jezik i usnu šupljinu kao njegov zatvarač. Zato jezikom govori ono što sam ti dozvolio. Ako naiđeš na nešto što sam ti zabranio zatvori njome jezik. Dao sam ti spolni organ i pokrivač da ga pokrivaš. Koristi svoj spolni organ samo za ono što sam ti dozvolio, a ako naiđeš na nešto što sam ti zabranio, pokrij ga! Čovječe, ti nećeš moći podnijeti Moju srdžbu i izdržati Moju kaznu!'*"

وهديناه النجدين ***"...i na dobro i na zlo mu ukazali?"***, tj. put dobra i put zla. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

إنا هديناه السبيل إما شاكرا و إما كفورا ***"Mi mu na pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti." (76:3)***[5]

فَلَا ٱقۡتَحَمَ ٱلۡعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾
أَوۡ إِطۡعَٰمٞ فِي يَوۡمٖ ذِي مَسۡغَبَةٖ ﴿١٤﴾ يَتِيمٗا ذَا مَقۡرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوۡ مِسۡكِينٗا
ذَا مَتۡرَبَةٖ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ وَتَوَاصَوۡاْ
بِٱلۡمَرۡحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡمَيۡمَنَةِ ﴿١٨﴾ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا هُمۡ
أَصۡحَٰبُ ٱلۡمَشۡـَٔمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيۡهِمۡ نَارٞ مُّؤۡصَدَةُۢ ﴿٢٠﴾

"Pa zašto on nije savladao teškoću?" /11/ "A šta ti misliš: šta je to teškoća?", /12/ "roba ropstva osloboditi", /13/ "ili, u vrijeme gladi, nahraniti" /14/ "siroče bliska roda", /15/ "ili ubogoga nevoljnika", /16/ "a

---

[5] Pod uputom se ovdje misli na ukazivanje na pravi put i na zahvalnost onoga ko odabere pravi put, a nevjerstvo onoga ko odabere krivi. Ovdje se nipošto ne misli na to da Uzvišeni Allah prisiljava na činjenje dobra ili zla. Kako bi onda rod Božijom milošću zaslužio nagradu i Njegovom pravednošću kaznu...?

usto da je od onih koji vjeruju, koji jedni drugima strpljivost preporučuju i koji jedni drugima milosrđe preporučuju"; /17/ "oni će biti - dešnjaci!" /18/ "A oni koji ne vjeruju dokaze Naše, oni će biti -lijevaci", /19/ "iznad njih će vatra zatvorena biti" /20/

فلا اقتحم العقبة ***"Pa zašto on nije savladao teškoće?"***, tj. zašto nije išao putem spasa i dobra? Katade kaže da riječ: العقبة znači: opasnost i teškoću i dodaje: "Savladajte je pokoravajući se Allahu!", a zatim citira riječi Uzvišenog:

وما أدراك ما العقبة ***"A šta ti misliš: šta je to teškoća?"*** Govoreći kako se teškoća savladava, Uzvišeni kaže:

فك رقبة ***"...roba ropstva osloboditi ili nahraniti..."*** Ibn-Zejd u pogledu riječi Uzvišenog:

فلا اقتحم العقبة ***"Pa, zašto on nije savladao teškoću?"*** kaže da one znače: zašto on nije išao putem spasa i dobra? objašnjavajući šta je put spasa i dobra Uzvišeni kaže:

وما أدراك ما العقبة فك رقبة ***"A šta ti misliš: šta je to prepreka? - roba ropstva osloboditi."*** Imam Ahmed od Ebu-Hurejrea prenosi da je rekao: "Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /632/ 'Ko oslobodi roba muslimana, Allah će za svaki oslobođeni njegov dio osloboditi njemu dio iz Vatre; za ruku ruku, za nogu nogu i za spolni organ spolni organ.'" Ali ibn el-Husein je upitao: "Seide, jesi li to ti čuo od Ebu - Hurejre?" Kad je Seid odgovorio da jeste, Ali ibn el-Husein je jednom od svojih najboljih sluga rekao: "Pozovi mi Mitrefa!" Kad je ovaj došao i javio mu se, rekao mu je: "Slobodan si. Možeš ići. Oslobađam te radi Allahova zadovoljstva." Ovo predanje, preko Seid ibn Merdžana i dalje, navode Buhari, Muslim, Tirmizi i Nesai. U predanju koje navodi Muslim kaže se da je za slugu koga je oslobodio Ali ibn el-Husein, Zejnul-Abidin bio platio deset hiljada dirhema.

أو إطعام في يوم ذي مسغبة ***"...ili, u vrijeme gladi, nahraniti."*** Ibn-Abbas kaže da znači - glad. يتيما ***"...ili siroče"***, tj. i istovremeno nahrani siroče ذا مقربة ***"...bliska roda"***, tj. bliskog po rodbinskoj vezi, kako stoji u hadisu koga preko Selman ibn Amira navodi Ahmed da je rekao: Čuo sam Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: /633/ "Sadaka prema siromahu je sadaka, a prema siromahu bliskom rođaku i sadaka i čuvanje rodbinske veze."

أو مسكينا ذا متربة ***"...ili ubogoga nevoljnika"***, tj. siromaha, od gladi palog na zemlju, koji nema ni kuće ni skrovišta niti koga svoga da se o njemu brine. ثم كان من الذين آمنوا ***"...a usto da je jedan od onih koji vjeruju"***, tj. ukoliko je onaj koji udjeljuje i pomaže, pored ovih lijepih osobina, još i punim srcem vjemik i to sve radi, očekujući nagradu od Allaha, dž.š., kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

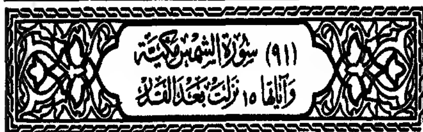
من عمل صالحا من ذكر أو أنثى وهو مؤمن ***"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je..." (16:97)***

وتواصوا بالصبر وتواصوا بالمرحمة ***"...koji jedni drugima strpljivost preporučuju i koji jedni drugima milosrđe preporučuju"***, tj. koji vjeruju i uz to rade dobra djela i jedni drugima preporučuju, da prema ljudima, iako ih uznemiravaju, budu strpljivi samilosni, kao što stoji u hadisu: "Prema samilosnima je Allah milostiv. Smilujte se prema onima što su na Zemlji, pa će prema vama biti samilostan Onaj Koji je na nebu!"

أولئك أصحاب الميمنة ***"Oni će biti - dešnjaci!"***, tj. bit će sa onima s desne strane oni koji se okite ovim lijepim svojstvima. Uzvišeni, zatim, kaže:

والذين كفروا بآياتنا هم أصحاب المشأمة ***"A oni koji ne vjeruju u dokaze Naše, oni će biti - ljevaci"***, tj. oni na lijevoj strani عليهم نار مؤصدة ***"...iznad njih će vatra zatvorena biti"***, tj. tako zatvorena da iz nje spasa ni izlaza neće biti. Ibn Ebu - Hatim od Ebu-Imrana el-Dževnija prenosi da je rekao: "Tako mi Allaha, oni nikada nogama neće na sigurno tlo stati, niti u nebeski svod pogledati. Nikada neće oči moći sklopiti i zaspati, niti hladna i osvježavajućeg pića okusiti."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć završava kratki komentar poglavlja El - Beled / "Grad."

91
EŠ - ŠEMS / SUNCE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 15 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ١ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا ٢ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ٣ وَاللَّيْلِ
إِذَا يَغْشَاهَا ٤ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ٥ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ٦ وَنَفْسٍ
وَمَا سَوَّاهَا ٧ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ٨ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا ٩ وَقَدْ
خَابَ مَن دَسَّاهَا ١٠

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Tako mi Sunca i svjetla njegova!", /1/ "I Mjeseca kada ga prati", /2/ "I dana kada ga vidljivim učini", /3/ "I noći kada ga zakloni", /4/ "I neba i Onoga Koji ga sazda", /5/ "I Zemlje i Onoga Koji je ravnom učini", /6/ "I duše i Onoga Koji je stvori", /7/ "pa je nadahnu da zna šta joj je grješenje a šta bogobojaznost", /8/ "uspjet će samo onaj ko je očisti" /9/ "a bit će izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi!"/10/

* Objavljena nakon sure "Noć Kadr."

Radije smo naveli hadis koji prenosi Džabir, a bilježe i Buhari i Muslim u svojim Sahihima da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Muazu: "Zašto nisi klanjao sa:

سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',***

والشمس وضحاها ***'Tako mi Sunca i svjetla njegova',*** والليل إذا يغشى ***'Tako mi noći kada tmine razastre.'"***

Mudžahid u pogledu riječi Uzvišenog: والشمس وضحاها ***"Tako mi Sunca i svjetla njegova"***, kaže da se ovdje Allah zaklinje Suncem i dnevnim svjetlom koje potječe od Sunca.

والقمر إذا تلاها ***"...I Mjeseca kad ga prati"***, tj. slijedi.

والنهار إذا جلاها ***"...I dana kad ga vidljivim učini"***, tj. Kada ga potpuno jasnim učini. والليل إذا يغشاها ***"...I noći kad ga zakloni"***, tj. kad Sunce zađe pa horizont tama obavije.

والسماء وما بناها ***"...I neba i Onoga Koji ga sazda."*** Ovdje čestica ما ima značenje odnosne zamjenice "(ko)", pa ovaj ajet treba razumjeti u značenju: Tako mi neba i Onoga Koji ga sazda.

والأرض وما طحاها ***"...I Zemlje i Onoga Koji je ravnom učini"***, tj. prostrije. Ovo mišljenje zastupa većina poznatih komentatora Kur'ana i jezičara. El-Dževheri kaže: "Riječ طحوته znači i kao بسط, tj. prostro, poravnao, učinio ravnom.

ونفس وما سواها ***"...I duše i Onoga Koji je stvori"***, tj. Onoga Koji ju je stvorio u ispravnu, čistu i potpunu i Koji je čovjeka učinio skladnim i uspravnim,

kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

فأقم وجهك للدين حنيفاً فطرة الله التى فطر الناس عليها لا تبديل لخلق الله

" Ti upravi lice svoje vjeri, kao pravi vjernik, vjeri, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio. Nema promjene u Allahovu stvarnju..." (30:30) U Muslimovom Sahihu navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /635/ "Allah, dž.š., kaže: '*Ja sam Svoje robove u pravoj vjeri stvorio, pa su im kasnije došli šejtani i od njihove ih vjere odvratili.*' فألهمها فجورها وتقواها ***"...pa je nadahnu da zna šta joj je grješenje i bogobojaznost"***, tj. pokazao joj je šta je put dobra, a šta zla i objasnio šta valja, a šta ne valja.

قد أفلح من زكاها ، وقد خاب من دساها

"...uspjet će samo onaj ko se očisti, a bit će izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi", tj. uspjet će onaj ko svoju dušu, pokoravajući se Allahu, dž.š., očisti. Moguće je da ovo znači da će uspjeti onaj kome Allah da da se očisti, a zalutati i propasti onaj kome Allah pusti da ode na stranputicu. Ibn Ebi-Hatim od Ibn-Abbasa prenosi da je rekao: "Čuo sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u vezi sa riječima Uzvišenog:

قد أفلح من زكاها ' ***...uspjet će samo onaj ko je očisti'***, rekao: /636/ 'Uspjet će onaj čiju dušu Allah, dž.š., očisti.'"[1] Kada bi učeći Kur'an naišao na ovaj ajet, Allahov Poslanik, s.a.v.s., u dovi bi zamolio: /637/ "Bože, ti mojoj duši podari bogobojaznost. Ti si njen zaštitnik i čuvar. Ti ćeš je najbolje očistiti!"

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ﴿١١﴾ إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا ﴿١٢﴾ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴿١٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنبِهِمْ فَسَوَّاهَا ﴿١٤﴾ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

"Semud je zbog obijesti svoje poricao: /11/ "Kad se jedan nesretnik između njih podigao", /12/ "Allahov poslanik im je doviknuo: 'Pustite Allahovu devu i njen red pojenja!" /13/ "ali mu oni nisu povjerovali, već su je zaklali - i Gospodar njihov ih je, zbog grijeha njihovih uništio i kaznom sve obuhvatio" /14/ "ne strahujući zbog toga od odgovornosti." /15/

Govoreći o Semudu, Uzvišeni kaže da su oni u laž ugonili svoga poslanika, zbog nasilja i pokvarenosti koju su činili. Zato im je On dao da oni svojim

---

[1] Dušu Allah neće očistiti dok je, pokornošću Allahu, ne očisti ona čija je. Zato je Uzvišeni i rekao: ***"...uspjet će samo onaj ko je očisti a bt iće izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi!"*** Dakle, to što će je Allah očistiti je nagrada za njenu pokornost, kao što Uzvišeni kaže: ***"...onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim, njemu ćemo olakšati (put) dobra" (El-Lejl, 5-7).***

srcima ne povjeruju u uputu i poziv s kojim im je došao njihov poslanik.

إذ انبعث أشقاها *"...kad se jedan nesretnik među njima podigao"*, tj. najnesretniji čovjek u cijelom plemenu Kudar ibn Salif, (Uhajmir Semud) koji je zaklao devu i za koga je Uzvišeni Allah rekao:

فنادوا صاحبهم فتعاطى فعقر *"Ali oni pozvaše jednog od svojih, pa se on spremi i prekla je."(54:29)* On je bio poglavica kome su se ostali poslušno pokoravali. Ibn Ebi-Hatim od Ammar ibn Jasira prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je Aliji: /638/ 'Hoćeš li da ti kažem ko su najnesretniji ljudi?' 'Hoću', odgovorio je. Rekao je: 'Dva čovjeka od kojih je jedan Uhajmir Semud koji je zaklao devu, i drugi koji će te Alija udariti ovuda, tj. po tjemenu, odakle će te krv obliti ovuda, tj. po bradi.'"

فقال لهم رسول الله *"Allahov Poslanik, Salih, a.s., im je doviknuo:"*

ناقة الله *" ...pustite Allahovu devu!"*, tj. čuvajte se da joj kakvo zlo ne nanesete. وسقياها *"...i njen red pojenja!"*, tj. ne činite joj nepravdu u pojenju, njoj pripada jedan, a vama drugi poznati dan. Uzvišeni Allah kaže: فكذبوه فعقروها *"...ali mu oni nisu povjerovali, već su je zaklali"*, tj. ugonili su ga u laž i govorili da nije istina to što im donosi, a onda su zaklali devu koju im je Allah dao kao dokaz protiv njih i izveo je iz stijene.

فدمدم عليهم ربهم بذنبهم فسواها *"...I Gospodar njihov ih je zbog grijeha njihova uništio"*, tj. njihov Gospodar se na njih naljutio i uništio ih, *"...i kaznom sve obuhvatio"*, i dao da se na njih struči kazna na sve redom, malo i veliko, muško i žensko zato što su pošli za Uhejmirom Semudom kad je krenuo da zakolje devu. Zbog ovog njihovog grijeha Allah ih je sve do posljednjeg uništio i sravnao sa zemljom.

ولا يخاف عقباها *"...ne strahujući zbog toga od odgovornosti"*, tj. ne bojeći se ni od koga bilo kakvih posljedica.[2]

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja Eš-Šems / "Sunce"

---

[2] Ovo je kazivanje kako je Allah kaznio Semud. Prije njega kaznio je Ad, Faraona, njegov narod i druge. Gdje je sada onaj koji je govorio: "Moja kazna je još žešća?!" On je danas kod svoga Gospodara. Ako se, prije nego što je umro, nije pokajao Allah će mu pokazati kako On kažnjava na dnu Džehennema, dok ne sazna šta je Istina. Zamisli, brate kako će panteističko učenje njegove zagovornike odvesti i gurnuti u Vatru. Neka nas Allah sačuva od njih i od Vatre!

92 EL - LEJL / NOĆ
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 21 AJET

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿٢﴾ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣﴾
إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ ﴿٤﴾ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Tako mi noći kada sve zakrije" /1/ "I dana kad svane" /2/ "I Onoga Koji muško i žensko stvara", /3/ "vaš trud je, zaista, različit" /4/ "onome koji udjeljuje i bogobojazan" /5/ "i ono najljepše smatra istinitim", /6/ "njemu ćemo put dobra olakšati"; /7/ "a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim", /8/ "i ono najljepše smatra lažnim", /9/ "njemu ćemo put zla olakšati", /10/ "I bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti." /11/

* Objavljena nakon sure "Svevišnji."

Ranije smo naveli riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., upućene Muazu: "Zašto nisi klanjao sa: سبح اسم ربك الأعلى ***'Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg',*** والشمس وضحاها ***'Tako mi Sunca i svjetla njegova'*** i والليل إذا يغشى ***'Tako mi noći kada sve zakrije.'"***

Uzvišeni se kune: والليل إذا يغشى ***"Tako mi noći kada sve zakrije"***, tj. kada svojom tminom ljude i životinje obavije. والنهار إذا تجلى ***"...i dana kad se očituje"***, tj. svojim svjetlom i bjelinom.

وما خلق الذكر والأنثى ***"...i Onoga Koji muško i žensko stvara"***, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže: وخلقناكم أزواجا ***"...i vas kao parove stvorili" (78:8).*** Pošto je zakletva došla u obliku međusobno suprotstavljenim stvarima i ono što dolazi poslije zakletve navedeno je u suprotnostima. Zato Uzvišeni kaže:

إن سعيكم لشتى ***"...vaš trud je, zaista, različit"***, tj. vaša djela su različita, jer ima onih koji rade dobro, a i onih koji rade loše. Uzvišeni kaže:

فأما من أعطى واتقى ***"...onome koji udjeljuje i bogobojazan je"***, tj. onome koji dijeli od onoga što mu je naređeno da od svoga imetka izdvaja i u svemu se čuva Allaha.

وصدق بالحسنى ***"...i ono najljepše smatra istinitim"***, tj. da će za to biti nagrađen. Katade kaže: "U tom smislu Ibn Ebi-Hatim od Ebu ibn Ka'ba prenosi da je rekao: /639/ "Pitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., šta je to

najljepše, الحسنى pa mi je rekao da je to Džennet." U pogledu riječi Uzvišenog:

فسنيسره لليسرى *"...njemu ćemo put dobra olakšati"*, Ibn-Abbas kaže: "tj. dobro". Neki raniji učenjaci u vezi sa ovim ajetom rekli su: "Nagrada za dobro je dobro, a kazna za loše loše." Uzvišeni dalje kaže: وأما من بخل *"...a onome koji tvrdiči"*, tj. škrtari da udjeljuje od onoga što posjeduje واستغنى *"...i osjeća se neovisnim"*, tj. škrtari sa svojim imetkom i osjeća se neovisnim o svome Gospodaru, kako kaže Ibn Abbas, a prenosi Ibn Ebi-Hatim.

وكذب بالحسنى *"...i ono najljepše smatra lažnim"*, tj. nagradu i kaznu na onom svijetu

فسنيسره للعسرى *"...njemu ćemo olakšati put zla"*, tj. omogućiti put propasti i zla. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

ونقلب أفئدتهم وأبصارهم كما لم يؤمنوا به أول مرة ونذرهم فى طغيانهم يعمهون

"...i da Mi srca njihova i oči njihove nećemo zapečatiti, i da neće vjerovati kao što ni prije nisu vjerovali, i da ih nećemo ostaviti da u zabludi svojoj lutaju smeteni?" (6:110) Mnogobrojni su ajeti koji u tom smislu govore da će Allah, dž.š., onoga ko namjerava dobro, nagraditi uspjehom, a onoga ko namjerava zlo, ostaviti na cjedilu. Sve ovo je sudbnom unaprijed određeno. O tome govore mnogobrojni hadisi. Buhari od Alije, r.a., prenosi da je rekao: /640/ "Bili smo s Allahovim poslanikom, s.a.v.s., na jednoj dženazi na groblju Beki el-Garkad kad je rekao: 'Nema nikoga od vas a da mu nije određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri.' Upitali su: 'Allahov Poslaniče, da se onda prepustimo sudbini?' 'Radite', rekao je 'ali će opet svako dospjeti tamo gdje mu je suđeno!', a zatim je proučio:

فأما من أعطى واتقى ، وصدق بالحسنى ، فسنيسره لليسرى ، وأما من بخل واستغنى ، وكذب بالحسنى ، فسنيسره للعسرى

"Onome koji udjeljuje i bogobojazan je i ono najljepše smatra istinitim - njemu ćemo put dobra olakšati, a onome ko tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim - njemu ćemo put zla olakšati." Postoje i druge verzije hadisa u istom značenju. Tako Ibn-Džerir navodi da je ovaj ajet objavljen u vezi Ebu-Bekra es-Siddika, r.a., i navodi lanac njegovih prenosilaca koji se završava sa Amirom ibn Abdullahom ibn ez-Zubejrom koji kaže: "Ebu-Bekr, r.a., u Meki je oslobađao starce i žene koji bi primili islam. Na to mu je njegov otac rekao: 'Sine, vidim kako oslobađaš iznemogle ljude. Kako bi bilo da počneš oslobađati snažne muškarce koji bi ti pomagali, čuvali te i branili?' On je odgovorio: 'Oče, ja želim postići ono što je kod Allaha.'" Amir ibn Abdullah dalje kaže: "Pričali su mi neki moji ukućani da je ovaj ajet objavljen u vezi sa Ebu-Bekrom.

وما يغني عنه ماله إذا تردى

"...i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti." Mudžahid

kaže: tj. kad umre, a Zejd ibn Eslem: tj. kad se strovali u Vatru.

إِنَّ عَلَيْنَا
لَلْهُدَىٰ (12) وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ (13) فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ (14)
لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى (15) الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ (16) وَسَيُجَنَّبُهَا
الْأَتْقَى (17) الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ (18) وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ
تُجْزَىٰ (19) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ (20) وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ (21)

"Mi smo dužni ukazati na pravi put" /12/ "I jedino Nama pripada i onaj i ovaj svijet." /13/ "Zato vas opominjem razbuktalom vatrom", /14/ "u koju će ući samo najveći nesretnik", /15/ "onaj koji bude poricao i okretao se", /16/ "a od nje će daleko biti onaj naj bogobojazniji", /17/ "onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio", /18/ "ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati", /19/ "već jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg", /20/ "I on će, zbilja, zadovoljan biti!" /21/

Katade kaže da riječi Uzvišenog: إن علينا للهدى ***"Mi smo dužni ukazati na pravi put"***, znače: da objasnimo šta je dozvoljeno a šta zabranjeno.

وإن لنا للآخرة والأولى ***"...I jedino Nama pripada i onaj i ovaj svijet"***, tj. sve je Naše i Mi svim slobodno upravljamo i raspolažemo.

فأنذرتكم نارا تلظى ***"Zato vas opominjem razbuktalom vatrom."*** Imam Ahmed od Semak ibn Harba prenosi da je rekao: Čuo sam En-Nu'mana ibn Bešira da je, govoreći jednom prilikom, rekao: /641/ "Čuo sam Allahovog poslanika, s.a.v.s., da je u jednom govoru rekao: 'Opominjem vas razbuktalom vatrom', tako glasno da ga je odavde na pijaci čovjek mogao čuti i da mu je crnoporubljeni ogrtač sa ramena pao pod noge.'" Muslim od En-Nu'mana ibn Bešira prenosi da je rekao: "Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao je: /642/ 'Najblaža kazna stanovnika Vatre će biti da nekome od njih obuća i remenovi na obući budu od vatre od koje će mu ključati mozak kao kotao. To je najblaža kazna, a činit će mu se da niko od njega nije teže kažnjen.'"

لا يصلاها إلا الأشقى ***"...u koju će ući samo najveći nesretnik"***, tj. samo će nesretnik ući u vatru koja će ga sa svih strana okruživati. Uzvišeni, zatim, opisuje ko je taj nesretnik pa kaže:

الذي كذب ***"...onaj koji je poricao"***, tj. srcem وتولى ***"...i okretao se"***, tj. ko se svojim rukama, nogama i drugim organima okretao od (dobrih) djela. Imam Ahmed od Ebu - Hurejrea prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /643/ 'Sav moj ummet, svi moji sljedbenici će na Sudnjem danu ući u Džennet, osim onih koji to odbiju.' Upitali su: 'A ko će odbiti Božiji Poslaniče?' Odgovorio je: 'Ko mi se pokori ući će u Džennet, a ko odbije meni poslušnost, taj je odbio.'" Ovah hadis navodi i Buhari.

وسيجنبها الأتقى *"A od nje će daleko biti onaj najbogobojazniji"*, tj. od Vatre će se ukloniti onaj ko je čist i ko se Allaha bude bojao. Uzvišeni dalje opisuje ko je taj pa kaže:

الذي يؤتي ماله يتزكى *"...onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio"*, tj. svoj imetak dijeli pokoravajući se svome Gospodaru i tako čisti i sebe i svoj imetak i vjeru i ovaj svijet koji mu je Uzvišeni darovao.

وما لأحد عنده من نعمة تجزى

"...očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati", tj. ne dijeli svoj imetak da bi se odužio onima koji su mu kakvo dobro učinili, nego ga dijeli" إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى *"...jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg"*, tj. u želji da bi Ga u dženetskim vrtovima vidio. Uzvišeni kaže:

ولسوف يرضى *"...i on će zbilja zadovoljan biti"*, tj. zadovoljan će biti onaj koga budu resile ovakve osobine. Više komentatora Kur- a'na navode da se ovi ajeti odnose na Ebu-Bekra, r.a., od kojih neki smatraju da se u tome svi slažu. Bez sumnje on sa prvacima ovog ummeta spada u one na koje se odnose ovi ajeti, iako se ne ograničava samo na njih, nego na sve koji se podrazumijevaju pod riječima Uzvišenog:

وسيجنبها الأتقى ، الذي يؤتي ماله يتزكى ، وما لأحد عنده من نعمة تجزى

"...a od nje će daleko biti onaj najbogo-bojazniji, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati." On, ipak, u ovim i drugih pohvalnim osobinama, prednjači u ovom ummetu, jer je bio istinoljubljiv, bogobojazan, plemenit i darežljiv, trošeći svoj imetak pokoravajući se svome Gospodaru i pomažući svoga Poslanika, s.a.v.s.

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja El-Lejl / "Noć."

93 ED - DUHA / JUTRO OBJAVLJENA U MEKI, IMA 11 AJETA

Imam Ahmed od El-Esveda ibn Kajsa navodi da je rekao: /644/ "Čuo sam Džunduba da je rekao: 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., se jednom prilikom razbolio pa nije noćni ibadet provodio jednu ili dvije noći, pa mu je jedna žena došla i rekla: 'Muhammede, mora da te je tvoj šejtan ostavio." Na to je Uzvišeni Allah objavio:

والضحى ، والليل إذا سجى ، ما ودعك ربك وما قلى

"Tako mi jutra i noći kad se utiša, Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!" Ovaj hadis prenose Buhari, Muslim i Et-Tirmizi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالضُّحَىٰ ﴿١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾
وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَىٰ ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
﴿٩﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Tako mi jutra" /1/ "i noći kad se utiša", /2/ "Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!" /3/ "Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta", /4/ "a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti." /5/ "Zar te siročetom ne nađe, pa ti utočište dade", /6/ "i zalutalim te nađe, pa te uputi", /7/ "i siromahom te nađe, pa te bogatim učini?" /8/ "Zato siroče ne ucvili", /9/ "i onoga ko traži ne odbij", /10/ "i o blagodati Gospodara svoga kazuj!" /11/

Neki raniji učenjaci, među njima i Ibn Ishak, navode da je ovo poglavlje Džibril Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., objavio kada mu se pokazao u liku kakvom ga je Allah stvorio. To je bilo kada mu se Džibril približio i nadnio, dok je bio u dolini El-Ebtah

فأوحى إلى عبده ما أوحى ***"...i objavio robu Njegovu ono što je objavio",*** tj. objavio mu ovo poglavlje:

والضحى ، والليل إذا سجى ***"Tako mi jutra i noći kada se utiša."*** Ibn-Abbas kaže: /645/ "Kada je Allahovom Poslaniku počela objava Kur'ana, Džibril mu je neko vrijeme prestao dolaziti pa se zbog toga zabrinuo. Idolopoklonici su tada rekli: "Gospodar njegov ga je ostavio i omrznuo." Na to je Allah objavio:

ما ودعك ربك وما قلى ***"Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!"***

---

* Objavljena nakon sure "Zora."

Uzvišeni se zaklinje jutrom i svjetlom koje je u njemu dao والليل إذا سجى *"...i noći kada se stiša"*, tj. kada se smiri i tamom obavije, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

فالق الإصباح وجعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير العزيز العليم

"On čini da zora sviće, On je noć odredio za početak, a Sunce i Mjesec za računanje vremena; to je određenje Silnog, Sveznajućeg" (6:96) Riječi Uzvišenog:

وللآخرة خير لك من الأولى ***"Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta."*** Iz životopisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., poznato nam je da je on bio najskromniji čovjek na ovom svijetu. Imam Ahmed od Abdullah ibn Mesuda navodi da je rekao: /646/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom ležao na hasuri pa su mu od nje na tijelu ostali tragovi. Kada se probudio, počeo sam ga brisati rekavši mu: 'Božiji Poslaniče, kad bi nam dozvolio da ti nešto prostremo preko hasure?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: 'Šta će meni ovaj svijet? Ja i ovaj svijet smo kao putnik i hlad nekog drveta u kome se putnik odmori, a onda dalje nastavi i hlad ostavi.'" Ovaj hadis prenose Ibn-Madže i Et-Tirmizi. Za njega Et-Tirmizi kaže da je dobar i vjerodostojan /hasenun sahihun/. Riječi Uzvišenog:

ولسوف يعطيك ربك فترضى

"...a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti", znače da će mu na onom svijetu dati da se zauzima za svoj ummet dok ne bude zadovoljan. Ebu-Amr el-Evzai od Abdullaha ibn Abbasa prenosi da je rekao: /647/ "Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pokazano je kakve će sve pobjede, poslije njega, njegov ummet postići, riznicu po riznicu, pa se tome obradovao. Na to mu je Allah Uzvišeni objavio:

ولسوف يعطيك ربك فترضى

"...a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti!" Nabrajajući blagodati kojima je obasuo svoga roba i poslanika, s.a.v.s., Uzvišeni dalje kaže:

ألم يجدك يتيما فآوى ***"Zar te siročetom ne nađe, pa ti utočište dade"***, tako što mu je otac umro dok je on još u utrobi majke bio. Zatim mu je umrla i majka Amina bint Vehb kad je imao šest godina, nakon čega je brigu o njemu preuzeo djed mu Abdul-Muttalib, dok i on, kad je Muhammedu, s.a.v.s., bilo osam godina, nije umro, nakon čega je brigu o njemu preuzeo amidža mu Ebu-Talib. On će ga paziti, pomagati, odgajati i uvažavati, a kasnije, kada će ga Allah u četrdesetoj godini života poslati kao poslanika, braniti od njegovih sunarodnjaka, iako je sam Ebu-Talib i dalje ostao u vjeri svoga naroda, idolopoklonstvu. Ovako je trajalo Allahovom voljom i određenjem sve dok Ebu-Talib, na malo prije Hidžre, nije umro, kada su se protiv njega podigli drski kurejšijski prvaci i neznalice, nakon čega mu je Allah naredio da se preseli u grad ensarija (Medinu). Kad se kod njih preselio, oni

su ga, neka je Allah sa svima njima zadovoljan, lijepo primili, pružili mu utočište, pomagali ga, brinuli se o njemu i uz njega se borili. Sve su ovo bili znaci Allahovog čuvanja, pažnje i brige o njemu. ووجدك ضالا فهدى ***"I zalutalim te nađe, pa te uputi."*** U tom smislu na drugom mjestu Uzvišeni kaže:

وكذلك أوحينا إليك روحا من أمرنا ما كنت تدري ما الكتاب ولا الإيمان ولكن جعلناه نورا نهدي به من نشاء من عبادنا

"Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga niti si poznavao vjerske propise, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo." (42:52)

ووجدك عائلا فأغنى ***"...i siromahom te nađe, pa te bogatim učini"***, tj. sa puno čeljadi si bio siromašan, pa te je Allah od drugih, osim od Sebe, učinio neovisnim, čime mu je omogućio da zasluži nagradu i za strpljenje i za zahvalnost. U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu se od Ebu-Hurejrea prenosi da je rekao: " Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /648/ 'Nije bogatstvo u mnoštvu robe, nego je bogatstvo u bogatstvu duše.'" U Muslimovom Sahihu se od Abdullaha ibn Amra prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /649/ 'Uspio je onaj ko primi islam, kome bude dato ono što mu je dovoljno od nafake i kome Allah da pa je zadovoljan sa onim što mu je dao.'"

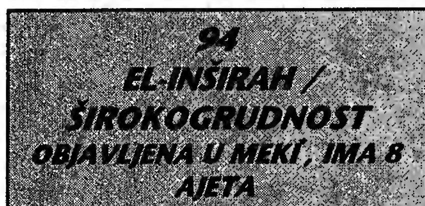
فأما اليتيم فلا تقهر ***"Zato siroče ne ucvili"***, tj. kao što si ti bio siroče pa ti je Allah pružio utočište, ni ti nemoj siroče cvjeljati, tj. ponižavati i odbijati, nego prema njemu budi dobrostiv i nježan!

وأما السائل فلا تنهر ***"...i onoga ko traži ne odbij"***, tj. kao što ti za pravu vjeru nisi znao pa te je Allah uputio na pravi put, nemoj ni ti onoga ko traži znanje odbijati!

وأما بنعمة ربك فحدث ***"...i o blagodati Gospodara svoga kazuj!"***, tj. kao što si bio siromašan pa te Allah imućnim učinio, tako i ti o Njegovim blagodatima kazuj. U tom smislu u dovi naslijeđenoj od Vjerovjesnika, s.a.v.s., stoji: /650/ "Učini nas zahvalnim na Tvojim blagodatima..." Ebu-Davud prenosi od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /651/ "Ko nije zahvalan ljudima nije ni Allahu."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Jutro".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ① وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ② الَّذِي أَنقَضَ
ظَهْرَكَ ③ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ④ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ⑤ إِنَّ مَعَ
الْعُسْرِ يُسْرًا ⑥ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ⑦ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب ⑧

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Zar grudi tvoje nismo prostranim učinili" /1/ "I breme tvoje s tebe skinuli", /2/ "koje je pleća tvoja pritiskalo", /3/ "I spomen na tebe visoko uzdigli!" /4/ "Ta, zaista, s mukom je last", /5/ "zaista, s mukom je last!"/6/ "A kad završiš, molitvi se predaj", /7/ "I Gospodaru svome teži!" /8/

Uzvišeni kaže: ألم نشرح لك صدرك ***"Zar grudi tvoje nismo prostranim učinili"***, tj. Mi smo tvoje grudi prostranim učinili i prosvjetlili ih, kao što se na drugom mjestu kaže:

فمن يرد الله أن يهديه يشرح صدره للإسلام ***"Onome koga Allah želi da uputi - On srce njegovo prema Islamu raspoloži" (6:125).*** Kao što je Allah tvoje grudi učinio prostranim, tako je Svoj vjerozakon (Šerijat) učinio širokim, tolerantnim i lahkim, bez ikakvih teškoća, tereta i tjeskobe. Riječi Uzvišenog: ووضعنا عنك وزرك ***"I breme tvoje s tebe skinuli"*** znače:

ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ***"...da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio." (48: 2) "Koje je pleća pritiskalo"***, tj. koje ti je bilo teško nositi.

ورفعنا لك ذكرك ***"...I spomen na tebe visoko uzdigli"***, tj. neću biti spomenut, a da sa Mnom i ti ne budeš spomenut, kao što je u riječima kelimei-šehadeta /Ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik/. Hasan ibn Sabit u jednoj svojoj kasidi kaže: "Najplemenitiji od svih je pečat vjerovjesništva koji sija Allahovim svjetlom i svjedoči, Bog je ime Vjerovjesnika stavio uz Svoje kad mujezin pet puta poziva i svjedoči. Da bi ga proslavio, iz svoga je imena izveo njegovo. Vlasnik Prijestolja je hvaljen, a ovaj je pohvaljen."

فإن مع العسر يسرا ***"Ta, zaista, s mukom je last, zaista, s mukom je last!"*** Uzvišeni, dakle, kaže da je s mukom last, a zatim to, ponovno, potvrđuje. Ibn Ebi-Hatim od Aiza ibn Šurejha prenosi da je rekao: "Čuo sam Enesa ibn Malika da je rekao: /652/ 'Vjerovjesnik je jednom prilikom sjedio

---

* Objavljena nakon sure "Jutro."

naspram jednog kamena i rekao: 'Kad bi muka došla i ušla u ovaj kamen, za njom bi došla i ušla last da je iz njega istjera.'" Na to je Allah, dž.š., objavio:

فإن مع العسر يسرا ، إن مع العسر يسرا

"Ta, zaista, s mukom je last, zaista, s mukom je last!" Pjesnik kaže: "Često nesreća pritijesni mladića, ali Allah, svaki put, iz nje da izlaz, I kad se učini da je ona neizbježna, dođe olakšanje kad mu se najmanje nada."

فإذا فرغت فانصب ، وإلى ربك فارغب

"A kad završiš, molitvi se predaj i Gospodaru svome teži!", tj. kad završiš sa svakodnevnim poslovima i dunjalučkim brigama, predaj se ibadetu, obavljaj ga čiste savjesti i budi predan svome Gospodaru u svojim željama i namjerama. U ovom smislu su i riječi Božijeg Poslanika, s.a.v.s., izrečene u hadisu za koji su svi saglasni da je vjerodostojan (sahih): /653/ "Nema namaza kad je gotovo jelo, niti kad muči mokraća i izmet." U drugom hadisu Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: /654/ "Kad dođe vrijeme namaza, a večera je spremna, počnite sa večerom!"

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja El - Inširah / "Širokogrudnost".

95
ET - TIN / SMOKVA
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 8 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾ لَقَدْ
خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾
فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٧﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

"U ime Allaha,Svemilosnog, Milostivog"

"Tako mi smokve i masline", /1/ "I Sinajske gore", /2/ "i grada ovog, sigurnog", /3/ "Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem", /4/ "zatim ćemo ga u najniže nizine vratiti", /5/ "samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njima pripada nagrada neprekidna." /6/ "Pa šta te onda navodi da poričeš obračun" - /7/ "zar Allah nije sudija najpravedniji?!"/8/

Malik i Šu'be od El-Bera ibn Aziba prenose da je rekao: /655/ "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je imao običaj ovo poglavlje "Smokva" učiti na jednom od dva rekata namaza prilikom putovanja. Nisam nikoga čuo da ljepše uči i da ima ljepši glas od njega." Ovaj hadis navode sastavljači Kutubus-sitte.

والتين والزيتون . وطور سينين . وهذا البلد الأمين

"Tako mi smokve i masline, i Sinajske gore, i grada ovog sigurnog." Pod smokvom i maslinom misli se na kraj gdje one uspijevaju, tj. na Jerusalem i njegovu okolinu, gdje je Allah, kao poslanika, poslao Isaa, a.s. Pod **وطور سينين** misli se na Sinajsku goru gdje je Allah govorio sa Musaom ibn Imranom, a.s.

وهذا البلد الأمين ***"...i grada ovog, bezbjednog"***, tj. Meke grada koji je za onog ko u njega uđe siguran i u kome je poslan Muhammed, s.a.v.s. Kažu da se na kraju Tevrata spominju ova tri mjesta: "I dođe Bog sa Sinaja", tj. sa Sinajske gore, gdje je Allah govorio sa Musaom ibn Imranom, a.s. ***"...i sa Seira se pokaza"***, tj. brda u okolici Jerusalema, gdje je Allah, kao poslanika, poslao Isaa, a.s. ***"...i poče pozivati sa brda Faran"***, brda u blizini Meke gdje je Allah, kao poslanika, poslao Muhammeda, a.s. Ovdje su oni spomenuti onim redosljedom kako je koji živio, tj. prvo se zaklinje odabranim, zatim odabranijim od prvog i na kraju najodabranijim.

لقد خلقنا الإنسان في أحسن تقويم ***"Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem."*** Ovo je ono zašto se Allah zaklinje, da je čovjeka stvorio u

---

* Objavljena nakon sure "Sazviježđa."

najljepšem obliku, uspravnog položaja i skladne građe.

ثم رددناه أسفل سافلين ***"...zatim ćemo ga u najniže nizine vratiti"***, tj. u džehenemsku vatru ako se ne pokori Allahu i ne bude slijedio Poslanika. Zato Uzvišeni kaže:

إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون

"...samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili." Neki kažu da أسفل سافلين ***"...u najniže nizine"*** znači: duboka starost. Međutim, pošto su se ovim htjeli izuzeti vjernici, a starost ne dožive svi, nego samo neki od njih, prije će biti da se pod

ثم رددناه أسفل سافلين ***"...zatim ćemo ga u najniže nizine vratiti"***, misli na Vatru, ukoliko se ne pokaju i ne budu slijedili Poslanika, kako se kaže i na drugom mjestu:

والعصر إن الإنسان لفي خسر إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات

"Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine." (103:1-3)

فلهم أجر غير ممنون ***"...njima pripada nagrada neprekidna"***, tj. kao što je ranije rečeno, vječna i neprekidna.

فما يكذبك بعد بالدين ***"Pa šta te onda navodi da poričeš obračun?"***, tj. čovječe, šta te navodi da poričeš nagradu i kaznu na budućem svijetu? Vidio si da je On to već jednom učinio, pa može i ponovno, isto onako kako je to učinio i prvi put. Šta te, onda, kad sve ovo znaš, navodi da niječeš proživljenje? Ovdje su riječi upućene onim ljudima koji ne vjeruju i poriču.

أليس الله بأحكم الحاكمين ***"Zar Allah nije sudija najpravedniji?!"***, tj. zar On nije najpravedniji sudija, Koji nikome nepravdu ne čini? U Njegovu pravednost spada i polaganje računa na Sudnjem danu, kako bi onaj kome je na ovom svijetu učinjena nepravda, od onoga ko je nepravdu učinio, dobio svoje pravo. Ebu-Hurejre od Muhammeda, a.s., prenosi da je rekao: /656/ "Kad neko od vas prouči:

والتين والزيتون ***'Tako mi smokve i masline'*** i dođe do kraja, neka poslije riječi:

أليس الله بأحكم الحاكمين ***'Zar Allah nije sudija najpravedniji?!'*** prouči:

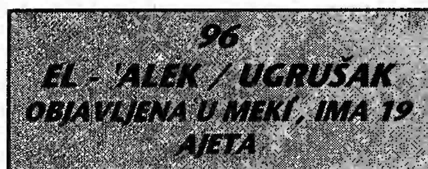
بلى، وإنا على ذلك من الشاهدين ***'Jeste, i mi to potvrđujemo.'"***

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Smokva" التين **.**

96 EL - 'ALEK / UGRUŠAK

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 19 AJETA

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Čitaj, u ime Gospodara tvoga Koji stvara",/1/ "stvara čovjeka od ugruška" /2/ "Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj", /3/ "Koji poučava peru", /4/ "Koji čovjeka poučava onome što ne zna." /5/

Prvo što je od Kur'ana objavljeno su navedeni časni ajeti. Oni su prva milost kojima se Allah smilovao prema Svojim robovima i prva blagodat koju im je dao. U njima se ukazuje kako je čovjek stvoren od ugruška. U blagodat Uzvišenog spada i to što je čovjeka poučio onome što nije znao i na taj način ga odlikovao i počastio znanjem. To je ono čime je Adem, otac ljudskog roda, odlikovan nad melekima. Znanje se pokazuje čas u mislima, čas na jeziku, a čas na papiru u pisanom obliku. Dakle, znanje se odražava u mislima, riječima i slikama.

Zato Uzvišeni kaže:

اقرأ وربك الأكرم . الذي علم بالقلم . علم الإنسان ما لم يعلم

"Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna." U jednom predanju stoji: /657/"sačuvajte znanje zapisivanjem!" U njemu se, također, kaže: /658/ "Ko radi po onome što zna, Allah će ga poučiti i onome što ne zna." Imam Ahmed od Aiše navodi da je rekla: /659/ "Prvo što je od Objave počeo dobijati Allahov Poslanik, s.a.v.s., bili su istiniti snovi. Što god bi sanjao, obistinilo bi se jasno kao zora. Zatim mu se omilila samoća, pa je odlazio u pećinu Hira i tamo po više noći provodio u razmišljanju i pobožnosti. Zatim bi se odatle skrhan i iscrpljen vraćao Hatidži, dok mu jednom, dok je bio u pećini Hira, nije došao melek i donio Objavu. Melek mu je u njoj rekao: اقرأ ***"Čitaj!"*** Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Rekao sam: 'Ja ne znam čitati', pa me je uhvatio i stisnuo. Zatim me je pustio i ponovno rekao: اقرأ ***'Čitaj!'*** Ja sam, opet, rekao da ne znam čitati, pa me je po drugi put uhvatio, stisnuo je, a zatim pustio i rekao: اقرأ ***'Čitaj!'*** Ja sam, opet, rekao da ne znam čitati, pa me je po treći put uhvatio, stisnuo, a zatim pustio i rekao:

---

* Objavljena u Meki, u pećini Hira. Prvo što je objavljeno iz Kur'ana jeste prvih pet ajeta ove sure.

اقرأ باسم ربك الـذي خلـق - حتـى بلـغ – مـا لم يعلم

'Čitaj, u ime Gospodara tvoga Koji sve stvara' - dok nije došao do - ***'Koji čovjeka poučava onome što ne zna.'"*** Imam Ahmed dalje navodi: "Odatle se uplašen vratio Hatidži i rekao: 'Umotajte me, umotajte me!', pa su ga umotali dok mu strah nije prošao, kad je rekao: 'Hatidža, šta je sa mnom?' Zatim joj je ispričao šta se desilo i rekao: 'Bio sam se prepao za sebe.' Ona mu je rekla: 'Naprotiv, budi sretan i veseo... Tako mi Allaha, Allah te nikada neće osramotiti. Ti paziš rodbinu, govoriš istinu, pomažeš iznemoglog, častiš goste i pomažeš pravdu.' Hatidža ga je, zatim odvela kod svoga amidžića Vereka ibn Nevfela ibn Esed ibn Abdu-l-Uzza ibn Kusaja, čovjeka koji je u predislamsko doba bio primio kršćanstvo, poznavao pismo i na arapskom napisao Evanđelje. Bio je sijed, slijep starac. Hatidža mu je rekla: 'Amidžiću, čuj šta priča tvoj bratić!' Vereka je rekao: 'Pričaj, moj bratiću, šta ima!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., ispričao mu je šta mu se desilo i šta je vidio, pa mu je Vereka rekao: 'Ovo je zakon koji je već objavljen Musau. Kamo sreće da sam mlađi! Da mi je samo dočekati i vidjeti kako te tvoj narod progoni!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao je: 'Zar će me oni protjerati?!' 'Hoće' - odgovorio je Vereka - 'nikada niko nije došao sa ovim, kao i ti, a da mu se nisu suprostavili. Ako dočekam taj dan, svesrdno ću ti pomoći.' Vereka je ubrzo umro, a Objava je neko vrijeme prestala dolaziti. To je Božijem Poslaniku, s.a.v.s., koliko znamo, teško palo, pa je više puta odlazio i peo se na vrhove planine i pomišljao da se sa njih baci. Svaki put kad bi se popeo na vrh planine da se baci, pojavio bi mu se Džibril i rekao: 'Muhammede, ti si, zaista, Allahov Poslanik.' To bi ga smirilo, pa bi odustao i vratio se. Kad bi Objava, ponovno duže izostala, opet bi pokušao isto i opet bi mu se kad bi se popeo na vrh planine, pojavio Džibril i ponovno rekao što i prije." Ovaj hadis, preko Ez-Zuhrija navodi se i u Buharijinom i u Muslimovom Sahihu.

كَلَّآ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَيَطْغَىٰٓ ٦ أَن رَّءَاهُ ٱسْتَغْنَىٰٓ ٧ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ
ٱلرُّجْعَىٰٓ ٨ أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يَنْهَىٰ ٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰٓ ١٠ أَرَءَيْتَ إِن
كَانَ عَلَى ٱلْهُدَىٰٓ ١١ أَوْ أَمَرَ بِٱلتَّقْوَىٰٓ ١٢ أَرَءَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰٓ ١٣
أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ ٱللَّهَ يَرَىٰ ١٤ كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًۢا بِٱلنَّاصِيَةِ ١٥
نَاصِيَةٍ كَٰذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ١٦ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُۥ ١٧ سَنَدْعُ ٱلزَّبَانِيَةَ
١٨ كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَٱسْجُدْ وَٱقْتَرِب ١٩ ۩

"Uistinu, čovjek se uzobijesti" /6/ "čim se neovisnim osjeti", /7/ "a Gospodaru tvome će se, doista, svi vratiti!" /8/ "Vidje li ti onoga koji sprečava roba kad klanja?" /10/ "Reci mi, ako on misli da je na pravom putu", /11/ "ili ako bogobojaznost naređuje", /12/ "reci mi, ako on poriče i okreće se", /13/ "zar on ne zna da Allah sve vidi?" /14/ "Ne valja to! Ako se ne okani, ocrnit ćemo mu čelo", /15/ "čelo lažno i grješno",

/16/ "pa neka on pozove društvo svoje." /17/ "Mi ćemo pozvati zebanije" /18/ "Ne valja to! Ti se njemu pokoravaj, već čini sedždu i približi se Gospodaru svome!" /19/

Uzvišeni saopćava da je čovjek, kad vidi da se obogatio, obijestan. Zato Uzvišeni takvima prijeti i kaže:

إن الإنسان ليطغى . أن رآه استغنى . إن إلى ربك الرجعى

"Čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti, a Gospodaru tvome će se, doista, svi vratiti!", tj. Allahu ćeš se vratiti i pred Njim ćeš za svoj imetak račun polagati; gdje i kako si ga zaradio i gdje si ga potrošio. U jednom hadisu koji se prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., stoji: /660/ "Dvojica su nezasitiva: onaj ko traži znanje i onaj ko traži dunjaluk."

Riječi Uzvišenog:

أرأيت الذي ينهى . عبدا إذا صلى ***"Vidje li ti onoga koji sprečava roba kad klanja?"*** objavljene su u pogledu Ebu-Džehla, proklet bio, koji je Vjerovjesniku, s.a.v.s., prijetio da, pored Kabe, ne smije namaz obavljati. Uzvišeni zatim kaže:

أرأيت إن كان على الهدى ***"Šta misliš ako je on na pravom putu"***, tj. prvo se lijepom riječi obraća Ebu-Džehlu i pita: "Ebu-Džehle, šta misliš, ako je ovaj koga ti sprečavaš, na pravom putu i ako ispravno radi i istinu govori, a ti ga sprečavaš i prijetiš mu da ne smije namaz obavljati?" Zato Uzvišeni kaže:

ألم يعلم بأن الله يرى ***"Zar on ne zna da Allah sve vidi?"***, tj. zar on ne zna da ga Allah vidi i čuje šta govori i da će ga, za njegova djela pitati i najstrožije kazniti? Zatim prijeteći kaže:

كلا لئن لم ينته ***"Ne valja tako! Ako se ne okani"***, tj. ako ne prestane prkositi لنسفعا بالناصية ***"...ocrnit ćemo mu čelo"***, tj. ocrnit ćemo ga na Sudnjem danu.

Zatim, dalje, kaže: ناصية كاذبة خاطئة ***"...čelo lažno i grješno"***, tj. lažno u svojim riječima, grešno u djelima.

فليدع ناديه ***"Pa neka on pozove društvo svoje"***, tj. svoje društvo pa neka mu ono pomogne" سندعو الزبانية ***"Mi ćemo pozvati zebanije"***, tj. meleke koji kažnjavaju, pa neka onda vidi ko će pobijediti, Naše ili njegovo društvo. Buharija od Ibn-Abbasa navodi da je rekao: /661/ "Ebu-Džehl je rekao: 'Ako Muhammeda vidim da klanja pored Kabe, nogom ću mu za vrat stati.' To je čuo Vjerovjesnik, s.a.v.s., pa je rekao: "Ako to učini, meleki će ga pokupiti."

كلا لا تطعه ***"Ne valja to! Ti se njemu ne pokoravaj?"***, tj. Muhammede, nemoj ga slušati niti mu se pokoravati u tome što ti brani, nego klanjaj gdje god hoćeš, a Allah će te pomagati, čuvati i štititi od ljudi!

واسجد واقترب ***"...već čini sedždu i približi se Gospodaru svome!"*** Muslim u svome Sahihu, preko Ebu-Hurejrea, navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u sahihu hadisu rekao: /662/"Najbliže što rob svome

Gospodaru može biti je dok je na sedždi. Zato na njoj što više molite!" Ranije je rečeno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., činio sedždu kad bi proučio poglavlja:

إذا السماء انشقت ***"Kada se nebo rascijepi"*** i

اقراء بسم ربك الذي خلق ***"Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara."***

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Ugrušak" العلق .

97
EL - KADR / NOĆ KADR
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 5 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ١ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ٢
لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ٣ تَنَزَّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا
بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ٤ سَلَٰمٌ هِىَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ ٥

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Mi smo ga objavili u noći Kadr", /1/ "a šta ti znaš šta je noć Kadr?" /2/ "Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci", /3/ "meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake", /4/ "spas je u njoj sve dok zora ne svane." /5/

إنا أنزلناه في ليلة القدر ***"Mi smo ga objavili u noći Kadr"***, tj. Mi smo Kur'an objavili u blagoslovljenoj noći Kadr koja se nalazi u blagoslovljenom mjesecu ramazanu.[1] Kur'an je odjednom iz Pomno čuvane ploče /Levhi-mahfuza/ u cjelini spuštan na nama najbliže nebo, a odatle po potrebi, prema događajima u toku dvadeset i tri godine objavljivan Božijem Poslaniku, s.a.v.s.

وما أدراك ما ليلة القدر ***"...a šta ti misliš šta je noć Kadr?"*** Ovo je veličanje značaja ove noći u kojoj je Allah objavio Kur'an, a.š., naročito što je ona

خير من ألف شهر ***"...bolja od hiljadu mjeseci"***, tj. dobro djelo učinjeno u njoj je bolje od pobožnosti u trajanju od hiljadu mjeseci u kojima ne bi bilo noći Kadr. U tom smislu Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: /663/ "Jedna noć borbe /držanja straže/ na Allahovom putu je bolja od hiljadu noći provedenih na nekom drugom mjestu." Ovaj hadis navodi Ahmed. Ebu-Hurejre prenosi: "Kad je došao ramazan, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /664/ "Došao vam je mjesec ramazan, blagoslovljeni mjesec u kome vam je Allah propisao post. U njemu se otvaraju dženetske, a zatvaraju džehenemske kapije. U njemu su okovani šejtani. U njemu je jedna noć bolja od hiljadu mjeseci. Ko bude uskraćen njenog dobra, taj je, zaista, uskraćen, zato što je pobožnost provedena u njoj ravna pobožnosti u trajanju od hiljadu mjeseci." Buharija u svome Sahihu i Muslim u svome Sahihu od Ebu-Hurejrea navode da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Ko noć Kadr provede u ibadetu /duboko/ vjerujući i nadajući se

---

* Objavljena nakon sure "Namrštio se."

[1] Ovo je suprotno mišljenju da je ona u polovini mjeseca šabana za što ne postoji valjan argumenat.

/nagradi/, bit će mu oprošteni raniji grijesi.'"

تنزل الملائكة والروح فيها بإذن ربهم من كل أمر

"...meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake", tj. zbog blagoslovljenosti ove noći u njoj se meleki spuštaju više nego uobičajeno. Meleki se u većem broju spuštaju kad se spušta blagoslov i milost. Tako se oni spuštaju kad se uči Kur'an i okupljaju oko ljudi koji obavljaju zikr.[2] Oni na svojim krilima, iz poštovanja, nose onoga ko traži znanje. Pod riječi الروح "er-Ruh" ovdje se misli na Džibrila, a.s.

سلام هي حتى مطلع الفجر

"...sigurnost je u njoj sve dok zora ne svane", tj. noć Kadr je sigurna. U njoj šejtan ne može činiti zlo ni navoditi na njega. U njoj se provode odluke i određuje koliko će se živjeti i kakva će biti nafaka. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu veli:

فيها يفرق كل أمر حكيم ***"U njoj se svaki mudri posao riješi."***[3] Neki kažu da se u toj noći spuštaju meleki, obilaze one koji klanjaju i blagosiljaju ih sve do zore.

U KOJOJ JE NOĆI KADR?

1. - Od Ubade ibn es-Samita se prenosi da je rekao: /666/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Noć Kadr je u posljednjih deset dana ramazana. Ko ih provede u ibadetu moleći da u njima bude nagrađen, Allah će mu oprostiti i predašnje i docnije grijehe. To je neparna noć: dvadeset deveta, dvadeset sedma, dvadeset peta, dvadeset treća, ili dvadeset prva.'"

2. - Muslim u svom Sahihu od Ubejj ibn Kaba navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /667/"To je dvadeset sedma noć."

3. - Od Muavije, Ibn-Amera, Ibn-Abbasa i nekih drugih se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:/668/ "To je dvadeset sedma noć."

4. - Neki od ranijih generacija prenose da su pokušali da iz Kur'ana, iz riječi هي "ona", iz ovog poglavlja kao njegove dvadeset sedme riječi, izvuku zaključak da se radi o dvadeset sedmoj noći. Allah, opet, najbolje zna.

ZNACI NOĆI KADR

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /669/ "Znaci noći Kadr su da je ona čista i svjetla kao da je u njoj pun mjesec. Ona je mirna i tiha. U njoj nema ni prevelike hladnoće ni vrućine. U njoj, dok ne svane, ni jednoj zvijezdi nije dozvoljeno da padne." U njene znake spada: /670/ "Što sunce kad ona osvane iziđe zaokruženo, bez /uobičajenih/ zraka, kao da je pun mjesec. Taj dan šejtanu nije dopušteno da sa njime iziđe." Sened ovog hadisa je dobar /hasen/.

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Kadr" القدر.

---

[2] tj. ljudi koji traže znanje, uče Kur'an i sl., a ne oko grupa sufija koje plešu.

[3] Šta će na ovo reći oni koji još uvijek tvrde da je ona u 15. noći šabana. Nadamo se da će nakon ovoga promijeniti mišljenje, nakon kur'anskih riječi i riječi Allahovog Poslanika.

98 EL-BEJJINE / DOKAZ JASNI

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 8 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ
تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ
قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾
وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ ۚ وَذَٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Nisu se nevjernici između sljedbenika Knjige i mnogobošci odvojili, (od zablude) sve dok im nije došao dokaz jasni:" /1/ "od Allaha Poslanik koji čita listove čiste", /2/ "u kojima su propisi ispravni." /3/ "A podvojili su se oni kojima je data Knjiga baš onda kad im je došao dokaz jasni", /4/ "a naređeno im je da samo Allaha obožavaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju; a to je - ispravna vjera." /5/

Imam Ahmed od Ammar ibn Ebi-Ammara prenosi da je rekao: "Čuo sam Ebu-Habbeta el-Bedrija, a pravo ime mu je Malik ibn Amr ibn Sabit el-Ensarija da je rekao: /671/ Kada je objavljeno لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب ***"...nisu se nevjernici između sljedbenika Knjige...",*** Džibril je rekao: "Tvoj Gospodar ti, o Muhammede, naređuje da je proučiš Ubejju, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Ubejju: "Džibril mi je naredio da ti proučim ovo poglavlje." Ubejj je rekao: "Allahov Poslaniče, zar sam tamo spomenut?" "Jesi", odgovorio je Poslanik, pa je Ubejj zaplakao."

U jednoj drugoj verziji ovog hadisa, koji od Enesa ibn Malika navodi Imam Ahmed, stoji: /672/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je Ubejj ibn Ka'bu rekao: 'Allah mi je naredio da ti proučim: لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب ***'Nisu se nevjernici između sljedbenika Knjige...",*** pa je /Ubejj/ upitao: 'I spomenuo me ti je po imenu?' 'Jeste', rekao je, pa je /Ubejj/ zaplakao." Ovaj hadis preko Šu'beta navode Buharija, Muslim, Et-Tirmizi i En-Nesai. El-Hafiz Ebu Musa el-Medini i Ibn el-Esir prenose predanje koje ide preko Ez-Zuhrija, a on prenosi od Ismaila ibn Ebi-Kulsuma, on od Metara el-Muzenija ili El-Medenija, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: /673/ "Allah sluša učenje:

* Objavljena nakon sure "Razvod braka".

لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب ***'Nisu se nevjernici između sljedbenika knjige...'*** i govori: ***'Raduj se moj robe! Tako mi Moje Uzvišenosti, ni u jednom stanju, ni na ovom ni na onom svijetu, te neću zaboraviti i pružit ću ti u Džennetu sve dok ne budeš zadovoljan.'*** Pod sljedbenicima Knjige misli se na jevreje i kršćane, a pod mnogoboščima na idolo i vatropoklonike, među Arapima i nearapima. Mudžahid kaže: "Nisu se" منفكين ***"odvojili"***, tj. nisu prestali biti to što su bili, sve dok im istina nije postala jasna, حتى تأتيهم البينة ***"...sve dok im nije došao dokaz jasni"***, tj. ovaj Kur'an. Uzvišeni zatim objašnjava šta je البينة ***"dokaz jasni"*** pa kaže:

رسول من الله يتلو صحفا مطهرة ***"...od Allaha poslanik koji čita listove čiste"***, tj. Muhammed, s.a.v.s., koji čita Kur'an, a.š. فيها كتب قيمة ***"...u kojima su propisi ispravni"***, tj. pravedni i ispravni, u kojima nema nikakvih greški ni nedostataka, jer su od Allaha, dž.š.

Pod riječima Uzvišenog:

وما تفرق الذين أوتوا الكتاب إلا من بعد ما جاءتهم البينة

"A podvojili su se oni kojima je data Knjiga baš onda kad im je došao dokaz jasni" misli se na narode prije nas kojima su objavljivane Knjige, koji su se, i nakon što im je Allah dao jasne dokaze, među sobom razišli i podvojili. Riječi Uzvišenog:

وما أمروا إلا ليعبدوا الله مخلصين له الدين

"...a naređeno im je da se samo Allaha obožavaju, da Mu iskreno, vjeru ispovijedaju" slične su Njegovim riječima u drugom ajetu:

وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحي إليه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato Meni robujte!'"(21:25) Zato Uzvišeni kaže: حنفاء ***"...kao pravovjerni"***, tj. napuštajući politeizam /širk/ i prihvatajući vjeru samo u jednog Boga /tevhid/. O značenju riječi /el-hanif/ "pravovjerni" više je bilo govora u poglavlju الأنعام "Stoka"[1] pa to ovdje nije potrebno ponavljati.

ويقيموا الصلاة ***"...i da namaz obavljaju"***, tj. najodabraniji oblik ibadeta koji tijelo može obavljati.

ويؤتوا الزكاة ***"...i da zekat udjeljuju"***, tj. da budu dobrostivi prema siromašnima. وذلك دين القيمة ***"...a to je ispravna vjera"***, tj. jedino prava i ispravna vjera. Više islamskih učenjaka, među njima Ez-Zehri i Eš-Šafi iz ovog ajeta izvlače zaključak da i djela čine sastavni dio imana (vjerovanja).

[1] Pogledaj poglavlje “Stoka”, ajet 79, drugi svezak ovog kratkog komentara

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ
الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ
الْبَرِيَّةِ ٦ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ٧
جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ٨

"Oni koji ne vjeruju između sljedbenika Knjige i mnogobošci, bit će, sigurno, u vatri džehenemskoj, u njoj će vječno ostati: oni su najgora stvorenja." /6/ "A oni koji vjeruju i čine dobra djela - oni su, zbilja, najbolja stvorenja." /7/ "Njihova nagrada kod Njihova Gospodara su: edenski vrtovi kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno i zauvijek boraviti: Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni. To će biti za onoga koji se bude bojao Gospodara svoga." /8/

Uzvišeni obavještava da će nevjernici iz reda onih kojima je data Knjiga i idolopoklonici u Vatri vječno ostati i kaže da su أولئك هم شر البرية ***"...oni najgora stvorenja."*** "El-berijje" znači - stvorenja. Uzvišeni, zatim, za one koji svojim srcem duboko vjeruju i svojim rukama rade dobra djela, kaže da su najbolja stvorenja. Na osnovu ovog ajeta, Ebu-Hurejre i drugi učenjaci, izvlače zaključak da su vjernici odabraniji i od samih meleka, jer Uzvišeni kaže:

أولئك هم خير البرية ***"Oni su, zbilja, najbolja stvorenja."*** جزاؤهم عند ربهم ***"Njihova nagrada kod njihova Gospodara su"***, tj. na Sudnjem danu. جنات عدن تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا ***"...edenski vrtovi kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno i zauvijek boraviti"***, tj. bez prekida i prestanka.

رضي الله عنهم ورضوا عنه ***"...Allah će biti njima zadovoljan, a i oni će biti Njime zadovoljni."*** Zadovoljstvo Allahovo njima veća je nagrada od neprekidnih blagodati i uživanja koje će im biti date na vječno uživanje. ورضوا عنه ***"...a i oni će biti Njime zadovoljni"***, tj. zadovoljni blagodatima koje će im na vječno uživanje dati.

ذلك لمن خشي ربه ***"To će biti za onoga koji se bude bojao Gospodara svoga"***, tj. ovu nagradu će dobiti onaj ko se Allaha bude bojao i robovao Mu kao da Ga gleda.

Imam Ahmed od Ebu-Hurejrea prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /674/ "Hoćete li da vam kažem ko je najbolje stvorenje?" Rekli su: "Hoćemo, Allahov Poslaniče." Rekao je: "Čovjek koji se, na Allahovom putu, drži uzde svoga konja i koji, kad god zatreba uzjaše na njega." "Hoćete li da vam kažem ko je najbolje stvorenje?" Rekli su: "Hoćemo, Allahov Poslaniče." Rekao je: "Čovjek koji čuva svoju stoku,

klanja /propisane/ namaze i daje zekat." "Hoćete li da vam kažem ko je najgore stvorenje?" Rekli su: "Hoćemo, Allahov Poslaniče." Rekao je: "Čovjek od koga se u Allahovo ime traži da nešto da (podijeli), a on u Njegovo ime ne daje."

***Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Dokaz jasni"* البينة .**

99 EZ-ZELZELE /ZEMLJOTRES OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 8 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ
الْإِنسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٥﴾
يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kad se Zemlja najžešćim potresom svojim zatrese" /1/ "i kada Zemlja izbaci terete svoje" /2/ "i čovjek uzvikne: 'Šta joj je?'", /3/ "toga Dana će ona vijesti svoje kazivati" /4/ "jer će joj Gospodar tvoj narediti", /5/ "Toga Dana ljudi će se odvojeno pojaviti da im se pokažu djela njihova": /6/ "onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjet će ga", /7/ "a onaj ko bude uradio i koliko trun zla - vidjet će ga." /8/

Ibn-Abbas kaže da riječi Uzvišenog: إذا زلزلت الأرض زلزالها ***"Kada se Zemlja najžešćim potresom svojim zatrese",*** znače: Kad ga odozdo pokrene, a وأخرجت الأرض أثقالها ***"...i kad Zemlja izbaci terete svoje",*** kad iz sebe mrtve izbaci. Ovakvo mišljenje zastupa više ranijih učenjaka. U ovom značenju, Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

وإذا الأرض مدت وألقت ما فيها وتخلت

"I kada se Zemlja rastegne i izbaci ono što je u njoj i potpuno se isprazni." /84:3-4/

U Muslimovom Sahihu od Ebu-Hurejrea navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /675/ "Zemlja će svoja blaga izbacivati u vidu zlatnih i srebrenih stupova. Ubica će doći i reći: 'Zbog ovoga sam ubijao.' Zatim će doći onaj koji je prekidao rodbinske veze i reći: 'Zbog ovoga su prekinute moje rodbinske veze.' Zatim će doći kradljivac i reći: 'Zbog ovoga su mi odsječene ruke.' Zatim će biti pozvani, ali niko ništa neće uzimati."

وقال الإنسان ما لها ***"...i čovjek uzvikne: 'Šta joj je?'",*** tj. začudit će joj se kako je, nakon što je bila mirna i stabilna, postala uznemirena. Zatim će iz svoje utrobe izbaciti sva ranije i kasnije pomrla tijela.

يومئذ تحدث أخبارها ***"...toga Dana će ona vijesti svoje kazivati",*** tj. kazivat će šta je sve na njoj činjeno.

Imam Ahmed od Ebu-Hurejrea navodi da je rekao: /676/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je proučivši ajet: يومئذ تحدث أخبارها ***'..toga Dana će ona vijesti svoje kazivati',*** rekao: 'Znate li šta su njene vijesti?' Rekli su: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju',

* Objavljena nakon sure "Žene."

pa je rekao: 'Njene vijesti bit će da će svakom čovjeku i ženi svjedočiti šta su na njoj počinili i govoriti: 'Taj i taj je tada i tada uradio to i to.' To će biti njene vijesti i kazivanje.'" Ovaj hadis prenosi i Et-Tirmizi i kaže: "Ovo je hasen, sahih i garib hadis."

بأن ربك أوحى لها ***"...jer će joj Gospodar tvoj narediti"***, tj. naredit će joj da se rascijepi pa će se rascijepiti, i da govori pa će govoriti.

يومئذ يصدر الناس أشتاتا ***"Toga Dana ljudi će se odvojeno pojaviti"***, tj. u različitim grupama i skupinama, sretni i nesretni",

ليروا أعمالهم ***"...da im se pokažu djela njihova"***, tj. da više šta su radili i budu nagrađeni za dobro dobrim, a kažnjeni za zlo zlim.

Zato Uzvišeni kaže:

فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره . ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla - vidjet će ga."

Imam Ahmed preko El-Hasana navodi da je /677/ Sa'saa ibn Muavija, El-Ferezdekov amidža došao Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i da mu je proučio:

فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره . ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla - vidjet će ga", pa je rekao: "Dovoljno mi je ovo da drugo ništa nisam čuo."

U Buharijinom Sahihu nalazi se hadis u kome stoji: /678/ "Sačuvajte se od Vatre, makar sa jednom polovicom hurme, ili lijepom riječi!"

U Buharijinom Sahihu, također, stoji hadis u kome se kaže: /679/ "Nipošto ne potcijeni učinjeno dobro, ma koliko sitno bilo; makar da ispraznіš kofu vode u sud onoga ko traži vodu, ili da svoga brata sretneš vedra i nasmijana lica."

U vjerodostojnom hadisu, također, stoji: /680/ "O žene, vjernice! Neka nipošto komšinica ne potcjenjuje pruženu pomoć od svoje komšinice, makar to bio ovčiji papak!"

U jednom drugom hadisu stoji: /681/ "Podajte prosjaku makar izgorjeli papak!"

Imam Ahmed od Aiše prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., imao običaj reći:/682/ "Aiša, nipošto ne potcijeni sitne grijehe! I za njih će neko pred Allahom tražiti svoje pravo."

Imam Ahmed od Abdullah ibn Mesuda navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /683/"Čuvajte se potcjenjivanja sitnih grijeha. Oni se nagomilavaju dok čovjeka ne unište..."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i Njegovoj pomoći, završava kratki komentar poglavlja "Zemljotres" الزلزلة.

100 EL-ADIJAT / ONI KOJI JURE

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 11 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا (١) فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا (٢) فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا (٣)
فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا (٤) فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا (٥) إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ
لَكَنُودٌ (٦) وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ (٧) وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ
لَشَدِيدٌ (٨) * أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ (٩) وَحُصِّلَ
مَا فِي الصُّدُورِ (١٠) إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ (١١)

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! "
"Tako mi onih koji dahćući jure", /1/ "pa varnice vrcaju"/2/ "i zorom napadaju"/3/ "i dižu tada prašinu"/4/ "pa u njoj u gomilu upadaju", /5/ "čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan", /6/ "i sam je on, doista, svjedok toga", /7/ "i on je, zbilja za bogatstvom pohlepan." /8/ "A zar on ne zna da će, kada budu oživljeni oni koji su u grobovima"/9/ "i kada iziđe na vidjelo ono što je u srcima",/10/ "Gospodar njihov toga Dana sigurno sve znati o njima."/11/

Uzvišeni se kune konjima koji, kad krenu na Njegovom putu, jure i dašću. Dahtanje je glas koji pružaju konji dok jure. فالموريات قدحا ***"...pa varnice vrcaju"***, tj. kad potkovicama svojima udaraju o kamen pa sijevaju varnice. فالمغيرات صبحا ***"...i zorom napadaju."*** (684) Allahov Poslanik, s.a.v.s., kad bi htio napasti, u zoru bi osluškivao čuje li se ezan, pa ako ga ne bi čuo, napao bi. فأثرن به نقعا ***"...i dižu tada prašinu"***, tj. prašinu iza konja na bojnom polju.

فوسطن به جمعا ***"...pa u njoj u gomilu upadaju"***, tj. svi zajedno na mjesto gdje je neprijatelj navale. Ali ibn Ebi-Talib kaže da se pod ovim misli na kamile. Kad je Ibn-Abbas rekao da se pod ovim misli na konje, to je čuo Ali, pa je Ibn-Abbasu rekao: "U Bici na Bedru mi nismo imali konja, ako izuzmemo dva konja koja su imali Ez-Zubejr i El-Mikdad. Kako se onda na pod "onima koji jure" može misliti na konje koji dašću? Pod "onima koji jure", misli se na pokret /hadžija/ sa Arafata na Muzdelifu koji kad dođu na Muzdelifu zapale vatre" Ibn-Abbas kaže: "Odustao sam od svoga mišljenja i prihvatio ono kako je rekao Ali, r.a." Ibn-Džerir kaže: "Ispravno mišljenje je da se pod ovim misli na konje koji

* Objavljena nakon sure "Vrijeme."

svojim kopitama, kad trče izazivaju varnice."[1]

إن الإنسان لربه لكنود *"...čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan"*, tj. nezahvalan na blagodatima svoga Gospodara. El-Kenud (الكنود) znači isto što i el-kefur (الكفور). El-Hasan kaže da se u ovakve ubraja onaj koji nabraja nedaće, a zaboravlja Allahove blagodati.

وإنه على ذلك لشهيد *"...i sam je on, doista, svjedok toga"*, tj. sam čovjek je svjestan da je nezahvalan.

وإنه لحب الخير لشديد *"...i on je, zbilja, za bogatstvom pohlepan"*, tj. on pretjerano voli bogatstvo, ili, žudi za njim i škrt je zato što mu je imetak drag. I jedno i drugo shvatanje značenja ovog ajeta je ispravno. Podstičući na skromnost na ovom svijetu i pobuđujući želju za onim svijetom, Uzvišeni zatim kaže:

أفلا يعلم إذا بعثر ما في القبور *"A zar on ne zna da će, kada budu oživljeni oni koji su u grobovima"*, tj. kad iz grobova mrtvi ustanu.

وحصل ما في الصدور *"...i kad iziđe na vidjelo ono što je u srcima"*, tj. kad se pokaže šta su u sebi skrivali i tajili, kako kaže Ibn-Abbas.

إن ربهم بهم يومئذ لخبير *"Gospodar njihov toga Dana sigurno sve znati o njima"* tj. potpuno zna sve što su i kako radili, pa će ih prema tome nagraditi ili kazniti i nikome ni koliko je jedna trun neće nepravde učiniti.

Ovim se, uz Allahovu zahvalu i Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Oni koji jure".

---

[1] Mi dijelimo mišljenje sa Ibn-Abbasom, da se ovdje radi o konjima, čak i u slučaju da je tačno, da je na Alijine riječi, da se radi o kamilama kad sa Arefata krenu prema Muzdelifi, to je opis drugačiji nego što stoji u ajetu ovog poglavlja, samim tim što kamile svojim kopitama ne izazivaju varnice. Drugi razlog za ovakvo shvatanje je taj što je pokret sa Arefata na Muzdelifu poslije zalaska Sunca, dok se u ajetima govori: فالموريات قدحا . فالمغيرات صبحا *"pa varnice vrcaju i zorom napadaju."*

- Tumačenje da se pod فالموريات قدحا *"pa varnice vrcaju"* misli na ljude, kad na Muzdelifi upale vatre, jeste sporno, jer da se misli na ljude bilo bi rečeno فالمورين قدحا, a ne فالموريات قدحا kako stoji u ajetu.

- Riječi Uzvišenog: فالمغيرات صبحا *"i zorom napadaju"* same po sebi podrazumijevaju brzinu, jer napad na neprijatelja mora biti brz i iznenadan, dok pokret /ljudi/ sa Arafata na Muzdelifu i odatle na Minu, to ne podrazumijeva. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je muslimanima naredio da se kreću mirmo i dostojanstveno, a to je suprotno onome što podrazumijeva iznenadan prepad na neprijatelja. Tako se na osnovu gore iznesenog može zaključiti da se, a Allah, opet, najbolje zna, u gornjim ajetima misli na konje, a ne na kamile.

101 EL - KARI'A / SMAK SVIJETA

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 11 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
ٱلْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا ٱلْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ ﴿٣﴾ يَوْمَ
يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ ٱلْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾ وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ
كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنفُوشِ ﴿٥﴾ فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِي
عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٨﴾ فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ
﴿٩﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿١١﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Smak svijeta."/1/ "Šta je Smak svijeta?" /2/ "I šta ti znaš o Smaku svijeta?"/3/ "Toga dana će ljudi biti kao leptiri raštrkani",/4/ "a planine kao šarena vuna iščupana."/5/ "Onaj u koga njegova dobra djela budu teška"/6/ "u ugodnu životu će živjeti", /7/ "a onaj u koga njegova dobra djela budu lahka", /8/ "boravište će mu bezdan biti."/9/ "A znaš li ti šta će to biti?"/10/ "Vatra užarena!"/11/

* Objavljena nakon sure "Kurejšije".

El-Kari'atu القارعة jedno je od imena Sudnjeg dana, kao što su i: El-Hakkatu الحاقة, Et-Tammetu الطامة, Es-Sahhatu الصاخة, El-Gašijetu الغاشية it.d. Pridajući veliki značaj ovom događaju, Uzvišeni dalje kaže:

ما القارعة وما أدراك ما القارعة ***"Šta je Smak svijeta? I šta ti znaš o Smaku svijeta?"***, a zatim to objašnjava sljedećim riječima:

يوم يكون الناس كالفراش المبثوث ***"Toga dana će ljudi biti kao leptiri raštrkani"***, tj. u svom bunilu i raštrkanosti neće znati kuda će udariti, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže: كأنهم جراد منتشر ***"...kao da su skakavci rasuti"***

وتكون الجبال كالعهنالمنفوش ***"...a planine kao šarena vuna iščupana"***, tj. kao šarena vuna koja se počela kidati. Uzvišeni, zatim govori do kakve će sve počasti ili poniženja, ljude njihova djela dovesti, pa kaže:

فأما من ثقلت موازينه ***"Onaj u koga njegova dobra djela budu teška"***, tj. kod koga njegova dobra djela pretegnu loša فهو في عيشة راضية ***"...u ugodnom životu će živjeti"***, tj. u Džennetu.

وأما من خفت موازينه ***"...a onaj u koga njegova dobra djela budu lahka"***, tj. kod koga loša djela pretegnu dobra,

فأمه هاوية ***"...boravište će mu bezdan biti"***, tj. naglavačke će se strmoglaviti u Džehennem. Neki kažu da to znači da će mu poput majke kojoj se vraća na Onom svijetu biti provalija الهاوية, i da je to jedno od

imena džehenemske Vatre. Ibn-Džerir kaže da je za provaliju rečeno أمّه "majka", jer onaj ko se u nju surva, drugog boravišta, do nje, neće imati. Zato Uzvišeni, objašnjavajući šta je provalija, الهاوية kaže:

وما أدراك ما هيه ***"A šta ti znaš šta će to biti? - Vatra užarena!"***, tj. užarena, rasplamsala vatra, nepodnosive vrućine. Ebu-Mus'ab od Ebu-Hurejrea navodi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: (685) "Žestina vatre koju ljudi na ovom svijetu potpaljuju samo je sedamdeseti dio džehenemske vatre." Ovaj hadis navode i Buharija i Muslim. U jednoj od verzija ovog hadisa stoji: (686)"Ona je od nje jača šezdeset devet puta." U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (687) "Vatra se požalila i rekla: 'Gospodaru, sama sebe jedem', pa joj je dozvolio da dvaput uzdiše; jednom zimi i jednom ljeti. Najveća hladnoća koju osjećate zimi je od nje, a najveća vrućina koju osjećate ljeti je od nje."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja El-Kar'a /"Smak svijeta".

102 ET - TEKASUR / NADMETANJE

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 8 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ ① حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ② كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ③ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ④ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ⑤ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ⑥ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ⑦ ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ⑧

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Zaokuplja vas nadmetanje u umnožavanju imetka"/1/ "sve dok grobove ne naselite."/2/ "A ne valja tako, saznat ćete svakako!"/3/ "I još jednom, ne valja tako! Saznat ćete sigurno!"/4/ "Ne valja tako, kad biste vi znali pouzdano", /5/ "Džehennem ćete vidjeti jasno!"/6/ "I još jednom, doista ćete ga vidjeti očigledno!"/7/ "Zatim ćete toga dana o blagodatima biti pitani sigurno!"/8/

ألـهاكم التكـاثر ***"Zaokuplja vas nadmetanje u umnožavanju imetka"***, tj. da što više imetka i djece steknete, pa vas ovaj svijet zaokuplja i odvraća pažnju od onoga svijeta.

حتـى زرتـم المقـابر ***"...sve dok grobove ne naselite"***, tj. dok ne pomrete. U Muslimovom Sahihu od Ebu-Hurejrea navodi se da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (688) 'Čovjek govori: Moj imetak, moj imetak!", a od imetka mu pripada samo: što pojede pa to uništi, obuče i podere, ili podijeli i proslijedi. Sve što je mimo toga, on će kad ode, drugome ostaviti." U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu od Enesa se navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (689) "Čovjek stari i oronjava, ali dvije osobine uz njega ostaju: pohlepa i nada u dug život." Ibn-Asakir u biografiji El-Ahnef ibn Kajsa prenosi da je nekom čovjeku, vidjevši ga kako u ruci drži dirhem rekao: "Čiji je ovo dirhem?" Kada je čovjek odgovorio: "Moj", rekao mu je: "Bit će tvoj ako ga utrošiš da bi kakvu nagradu zaslužio ili zahvalnost postigao." Zatim je citirao riječi pjesnika: "Ti si imetkov, ako ga čuvaš,a ako ga trošiš, imetak je tvoj."

U pogledu riječi Uzvišenog:

كلا سوف تعلمون ، ثم كلا سوف تعلمون

"A ne valja tako, saznat ćete svakako! I još jednom, ne valja tako! Saznat ćete sigurno!" El-Hasan kaže da ovo predstavlja prijetnju jednu iza druge.

كلا لو تعلمـون علـم اليقيـن ***"Ne valja tako, kad biste vi znali pouzdano"***, tj. da ovo pouzdano znate, nadmetanje vas ne bi zaokupljalo i odvraćalo da tražite

* Objavljena nakon sure "Mnogo dobro".

Onaj svijet sve dok do grobova ne dospijete. Uzvišeni, zatim, kaže:

لترون الجحيم، ثم لترونها عين اليقين

"Džehennem ćete vidjeti jasno, i još jednom, doista ćete ga vidjeti očigledno!" Ovo je pojašnjenje ranije iznesene prijetnje u riječima Uzvišenog:

ثم لتسألن يومئذ عن النعيم ***"A ne valja tako, saznat ćete svakako! I još jednom, ne valja tako! Saznat ćete sigurno!"***, kojom im On prijeti, tj. kad džehenemlije ugledaju vatru kad zapucketa i raspali se, od čijeg će straha i veličine, kad ugledaju strahote, i najbliži melek i poslani vjerovjesnik, na koljena pasti.

ثم لتسألن يومئذ عن النعيم ***"...zatim ćete toga dana o blagodatima biti pitani sigurno!"***, tj. toga dana ćete biti pitani jeste li bili zahvalni na blagodatima koje vam je Allah dao, zdravlju, sigurnosti, nafaki i dr.

Ibn-Džerir od Ebu-Hurejrea, r.a., navodi da je rekao: "Dok su Ebu-Bekr i Omer sjedili, prišao im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., i upitao: (690) 'Šta vas je natjeralo da ovdje sjedite?' Njih dvojica su odgovorili: 'Tako nam Onoga Koji te je s istinom poslao, iz naših kuća nas nije istjeralo ništa drugo do glad.' On je rekao: 'Tako mi Onoga Koji me je s istinom poslao, ni mene nije ništa drugo istjeralo.' Odatle su krenuli zajedno dok nisu došli do kuće jednog ensarije čija ih je žena dočekala, koju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao: 'Gdje je taj i taj?' (tj. muž). Odgovorila je da je otišao da im potraži pitke vode. Čovjek je došao noseći mješinu sa vodom i rekao: 'Dobro došli! Zar je Božijeg roba mogao posjetiti neko odabraniji nego što je Vjerovjesnik koji me je posjetio danas!' Objesivši mješinu sa vodom za korijen grane jedne palme, otišao je i donio im grozd hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: 'Zašto ih nisi pootkidao?' 'Htio sam da ih pred svojim očima proberete', odgovorio je. Zatim je uzeo nož, pa mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Nemoj da bi zaklao muzaru!' Toga dana zaklao im je bravče, pa im je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada su jeli, rekao: 'Za ovo ćete, na Sudnjem danu, biti pitani. Iz vaših kuća vas je istjerala glad i niste se u njih ponovno vratili dok ovo niste dobili. Ovo spada u blagodati.'" Ovaj hadis navodi Muslim, Ebu-Ja'la, Ibn-Madže i sastavljači sva četiri Sunena. Ali ibn Ebu-Talha od Ibn-Abbasa prenosi da je u pogledu riječi Uzvišenog:

ثم لتسألن يومئذ عن النعيم ***"...zatim ćete toga dana o blagodatima biti pitani sigurno!"***, rekao: "Sladak život /blagodati/ jesu zdravo tijelo, uši i oči. Allah će Svoje robove pitati u što su ih koristili, iako to On bolje zna od njih samih." Na to se misli pod riječima Uzvišenog:

إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان عنه مسؤولا

"...i sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati." (17:36) U Buharijinom Sahihu, i Sunenima Tirmizije, Nesaije i Ibn-Madžea navodi se da je Ibn-Abbas rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /691/'Oko dvije blagodati mnogi ljudi se

zavaravaju: oko zdravlja i slobodnog vremena"', tj. nedovoljno zahvaljuju na ove dvije blagodati, niti ih koriste kako treba, a svako ko ih ne koristi kako treba i ne vodi o njima brigu, zavarava se.

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Nadmetanje" التكاثر.

103
EL - 'ASR / VRIJEME
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 3 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
وَٱلْعَصْرِ ① إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَفِى خُسْرٍ ② إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ ③

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Tako mi vremena"/1/ "čovjek je na gubitku, doista", /2/ "samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje."/3/

والعصر ***"Tako mi vremena..."***
El-'asr العصر znači ez-zeman الزمان - vrijeme. Zejd ibn Eslem kaže da se ovdje misli: "Tako mi ikindija - namaza". Prvo mišljenje je ispravnije. Dakle, Allah Uzvišeni kune se vremenom da je čovjek na gubitku i da ga čeka propast

إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات

"...samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine", tj. između onih kojima prijeti propast i gubitak Uzvišeni izuzima one koji srcem dobro vjeruju i rukama rade dobra djela.

وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر

"...i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje", tj. oni koji jedni drugima preporučuju da budu strpljivi na nedaćama, izazovima sudbine i uznemiravanju od drugih, te da budu poslušni kad im se naređuje dobro i kad se odvraćaju od zla.

Amr ibn el-'As spominje da ga je Musejleme el-Kezzab, kad mu je Amr, prije nego je primio islam došao, pitao: "Šta je u ovom periodu objavljeno vašem drugu /tj. Muhammedu/?" Amr je rekao: "Objavljena mu je jedna kratka, jezgrovita i rječita sura." "Koja?", upitao je, pa mu je rekao:

والعصر إن الإنسان لفي خسر إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر

"Tako mi vremena, čovjek, je na gubitku, doista, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje", pa je Musejleme malo razmislio i rekao: "I meni je objavljeno nešto slično." Amr je upitao: "Šta je to?", pa je rekao:

يا وبر يا وبر وإنما أنت أذنان وصدر، وسائرك حفر نقر

"O glodaru, o glodaru! Ti imaš dva uha i prsa, a ostatak ti je udubina, rupa." Zatim je upitao: "Amr, kako ti se sviđa?" Amr mu je odgovorio: "Tako mi Allaha, ti dobro

* Objavljena nakon sure "Širokogrudnost".

znaš da ja znam da lažeš." Eš-Šafi, neka mu se Allah smiluje, rekao je: "Kad bi ljudi razmislili o ovom poglavlju, bilo bi im dovoljno."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Vrijeme" العصر.

104
EL - HUMEZE /
KLEVETNIK
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 9 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ (١) الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ (٢) يَحْسَبُ
أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ (٣) كَلَّا لَيُنبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ (٤) وَمَا أَدْرَاكَ
مَا الْحُطَمَةُ (٥) نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ (٦) الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ
(٧) إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ (٨) فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ (٩)

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Teško svakom klevetniku - podrugljivcu" /1/ "koji blago gomila i prebrojava ga", /2/ "i misli da će ga blago njegovo besmrtnim učiniti."/3/ "A ne valja tako! On će sigurno biti bačen u Hutamu!"/4/ "A znaš li ti šta je Hutama?" /5/ "Vatra Allahova razbuktana", /6/ "koja će do srca dopirati." /7/ "Ona će za njima biti zatvorena" /8/ "(plamenim) izduženim stupovima."/9/

ويل لكل همزة لمزة ***"Teško svakom klevetniku - podrugljivcu"***, tj. onome koji riječima kleveće i djelima se podruguje. Drugim riječima, onome ko druge omalovažava i potcjenjuje. O tome smo ranije govorili kod riječi Uzvišenog:

هماز مشاء بنميم ***"...klevetnika koji tuđe riječi prenosi" (68:11)***. Ibn-Abbas kaže da se pod همزة لمزة misli na one koji druge kleveću i kude, a Katade na one koji ih jezikom kleveću, a mimikom ismijavaju i omalovažavajući ih jedu njihovo meso. Mudžahid kaže da se pod همزة misli na one koji se drugima rukama i očima ismijavaju, a pod لمزة na one koji ih riječima vrijeđaju.

الذي جمع مالا وعدده ***"...koji blago gomila i prebrojava ga"***, tj. koji imetak skuplja i prebrojava.

يحسب أن ماله أخلده ***"...i misli da će ga blago njegovo besmrtnim učiniti"***, tj. misli da će na Ovom svijetu vječno skupljati imetak. كلا "A ne valja tako", tj. nije tako kao što on misli:

لينبذن في الحطمة ***"On će sigurno biti bačen u Hutamu!"***, tj. u Vatru koja sve ruši i pali. Zato Uzvišeni kaže:

وما أدراك ما الحطمة. نار الله الموقدة. التي تطلع على الأفئدة

"A šta ti znaš šta je Hutama? Vatra Allahova razbuktana, koja će do srca dopirati", tj. koja će im živima srca paliti. إنها عليهم مؤصدة ***"Ona će za njima biti zatvorena"***, tj. za njima sklopljena "zatvorena", ona će ih okruživati sa svih strana, kako smo ranije prokomentarisali u poglavlju البلد "Grad".

* Objavljena nakon sure "Smak svijeta".

فـــي عمـــد ممـــددة ***"...(plamenim) izduženim stupovima"***, tj. za njima zatvorena, izduženim stupovima od plamena.

Ovim se, zahvaljući Allahu i Njegovoj pomoći, završava kratki komentar poglavlja "Klevetnik" الهمزة.

105 EL - FIL / SLON OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 5 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ
فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِم
بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٥﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio!"/1/ "Zar lukavstvo njihovo nije upropastio"/2/ "I protiv njih jata ptica posiao", /3/ "koje su na njih grumenje od gline pečene bacale", /4/ "pa ih kao izjedeno lišće učinio?"/5/

ألم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل

"Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio!" Vlasnici slona su oni koji su sa Ebrehom, Abesincem iz Jemena došli da sruše Kabu, pa je Uzvišeni Allah od njih odbranio svoju nepovredivu /svetu/ kuću. Ovo je jedna od blagodati koje je Allah ukazao plemenu Kurejš, odvraćajući od njih vlasnike slona koji su bili naumili da sruše Kabu i zbrišu je do temelja sa lica zemlje. Allah je vlasnike slona uništio, ponizio, omeo njihove nakane i razočarao. Vlasnici slona bili su kršćani i njihova vjera bila je ispravnija od idolopoklonstva u kome je bio ogrezao Kurejš. Ovaj događaj bio je priprema i nagovještaj dolaska Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jer je on, po najvjerodostojnijim predanjima, rođen, upravo te godine. Allah nije pomogao Kurejše protiv Abesinaca zato što su oni bili bolji od njih, nego zato da bi zaštitio Drevni hram /Kabu/ koji će Allah učiniti još časnijim i slavnijim, slanjem posljednjeg vjerovjesnika Muhammeda, a.s.

KRATAK PREGLED OVOG DOGAĐAJA

Ebrehe, Abesinac, sagradio je u Sani i do tada nezapamćeno ukrasio jednu ogromnu crkvu, čvrsto odlučivši da na taj način privuče Arape i odvrati ih od Kabe. Na to je otvoreno pozivao u svojoj zemlji. To se nije svidjelo adnanskim i kahtanskim Arapima, a kod plemena Kurejš izazvalo je svaku osudu i negodovanje, tako da je jedan od njih krišom, preko noći, ušao u crkvu, i u njoj izvršio nuždu i pobjegao. Čuvši za ovo, Ebrehe se zakleo da će krenuti na Meku i do temelja srušiti Kabu. Mukatil ibn Sulejman navodi da su neki mladići, Kurejševići, ušli u crkvu i u njoj podmetnuli požar. Pošto je taj dan puhao jak vjetar crkva je izgorjela do temelja i srušila se. Na to se Ebrehe,

* Objavljena nakon sure "Nevjernici".

na čelu velike vojske, uputio prema Meki, vodeći sa sobom jednog ogromnog slona po imenu Mahmud. Kada su Arapi vidjeli šta se sprema, smatrali su da su dužni suprotstaviti se i braniti Kabu. Ebrehi se prvo suprotstavio Zu-Nefer, jedan od jemenskih prvaka i vladara, sa svojim ljudima, ali ga je Ebrehe porazio i zarobio. Ebrehi se suprotstavio i Nufejl ibn Habib el-Hasami sa svojim ljudima. Ovaj otpor je trajao oko dva mjeseca, ali je Ebrehe na kraju porazio i njega i zarobio i Nufejla. U prvi mah, Ebrehe je namjeravao da pogubi Nufejla, ali mu je kasnije oprostio, s tim da mu ovaj bude vodič kroz Hidžaz. Kada je Ebrehe naišao kroz Taif, njegovi sta -novnici su ga laskavo primili i sa njim kao vodiča poslali Ebu-Regala. Kada je Ebrehe sa svojom vojskom došao do El-Muhammesa, u blizini Meke, ulogorio se i sa svojom vojskom napao na stado mekanskih deva koje su sa drugom stokom bile na paši, i zarobio ih. Među njima je bilo i dvije stotine Abdul-Muttalibovih deva. Ebrehe je odatle poslao Hanatu el-Humejrija da mu dovede kurejševićke prvake da im kaže da on nije došao da se bori protiv njih, osim ako mu se budu suprotstavljali u rušenju Kabe. Sa Hanatom se vratio Abdul-Muttalib koga je Ebrehe primio sa poštovanjem. Sišao je sa divana i sa Abdul-Muttalibom sjeo na prostrti ćilim na zemlji i preko prevodioca ga upitao šta od njega traži. Abdul-Muttalib je rekao: "Vrati mi mojih dvije stotine deva koje ste otjerali!" Na to je Ebrehe odgovorio: "Kada sam te ugledao, svidjela mi se tvoja odvažnost, a sad si tako skroman. Govoriš mi o dvije stotine deva koje sam ti otjerao, a ne spominješ mi Hram, simbol tvoje vjere i vjere tvojih očeva? Ja sam došao da ga srušim, a ti mi o njemu ništa ne govoriš?!" Na to je Abdul-Muttalib rekao: "Ja sam gospodar deva, a ovaj Hram ima svoga Gospodara Koji će ga braniti." Na to je Ebrehe rekao: "Od mene ga neće moći odbraniti." Abdul-Muttalib je rekao: "Vidjet ćemo." Zatim je Ebrehe Abdul-Muttalibu vratio njegove deve.

ألم يجعل كيدهم في تضليل ***"Zar lukavstvo njihovo nije upropastlo."*** Vrativši se među Kurejševiće, Abdul-Muttalib im je naredio da se povuku i utvrde u brdima oko Meke, bojeći se da im vojska ne nanese kakvo zlo, a on je sa grupom prvaka molio Allaha da sačuva Kabu. Uzevši za halku na vratima Kabe, Abdul-Muttalib je rekao: "Nema razloga za bojazan. Čovjek brani svoju kuću, pa i Ti brani svoju. Njihov krst i lukavstvo nikada neće pobijediti Tvoju mudrost, kako ćeš ih odvratiti." Kada je Ebrehe pripremio slona da krenu za Meku, Nufejl ibn Habib je prišao slonu, uzeo ga za uho i rekao mu: "Mahmude, lezi i vrati se zdrav tamo odakle si i došao. Ti se nalaziš na svetoj Božijoj zemlji!" Zatim je pustio slona pa je slon legao. Nufejl je zatim otišao, popeo se na brdo i pridružio se Kurejševićima. Vlasnici slona su slona udarali i gonili da ustane, ali je on

odbijao da posluša. Kad bi ga okrenuli prema nekoj drugoj strani, ustao bi i krenuo, ali kad bi ga okrenuli prema Hramu, opet bi legao.

وأرسل عليهم طيرا أبابيل ترميهم بحجارة من سجيل فجعلهم كعصف مأكول

"...I protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih On kao lišće koje su crvi istočili učinio?" Ibn Ebi-Hatim svojim lancem prenosilaca od Ubejd ibn Umejra prenosi da je rekao: "Kada je Allah htio da uništi vlasnike slona, na njih je poslao ptice, poput zidarskih lasta, koje su dolazile iz mora, od kojih je svaka nosila po tri kamenčića, po dva u nogama i po jedan u kljunu. Kad bi iznad njih naletjele, graknule bi, a onda na njih izručile kamenčiće iz kandži i kljuna. Koji god bi kamenčić pogodio nekog od njih u glavu, prošao bi kroz cijelo tijelo i izašao na čmar, a kad bi promašio glavu i pogodio drugi dio tijela, izašao bi na drugu stranu. Sve se ovo dešavalo dok je Abdul-Muttalib, sa ostalim Kurejševićima, među kojima su bili i Nufejl el-Has'ami, Mut'im ibn 'Addi, 'Amr ibn 'Ai'z el-Mahzumi i Mes'ud ibn 'Amr es-Sekafi, stajao na brdu Hira i posmatrao šta se dešava sa Abesincima i kako Allah spušta kaznu na vlasnike slona i sručuje svoju srdžbu. Dok je ovo gledao, Nufejl je u stihovima govorio: "Kuda ćete sada pobjeći kad vas Bog progoni, Ešrem je poražen a ne pobjednik!" Mukatil ibn Sulejman navodi da su se Kurejševići tada domogli bogatog plijena od onih koji su ih namjeravali opljačkati. Za Abdul-Muttaliba kaže da je dobio taj dan zlata da bi se rupa mogla napuniti. Ata ibn Jesar kaže: "Od kazne koja ih je pogodila, svi vlasnici slona, nisu odmah pomrli. Neki su pomrli odmah, dok je od drugih otpadalo meso, komad po komad, dok su bježali. Kad je Uzvišeni Allah Muhammeda, s.a.v.s., poslao kao poslanika, On je među blagodati i dobrotu prema Kurejšijama ubrojao i to kad je od njih odvratio Abesince i tako ih ostavio u životu.

ألم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل . ألم يجعل كيدهم في تضليل . وأرسل عليهم طيرا أبابيل. ترميهم بحجارة من سجيل . فجعلهم كعصف مأكول

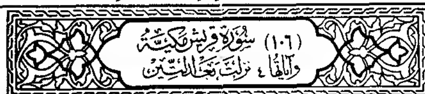
"Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio? Zar lukavstvo njihovo nije upropastio i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih On kao izjedeno lišće učinio?" Riječ أبابيل "ebabil" znači: nepregledne grupe koje sa svih strana dolaze. Ibn-Hišam kaže: "Arapi ovu riječ ne upotrebljavaju u jednini." Nesai kaže: "Čuo sam od nekih jezičara da jednina od riječi أبابيل glasi إبيل.

Riječ السجيل "sidždžil", kako Ibn-Hišam od Junusa en-Nahvija i Ebu-Ubejdea prenosi, znači kod Arapa nešto što je tvrdo i čvrsto. On kaže da neki komentatori smatraju da je ova riječ u arapskom složenica od dvije riječi preuzete iz perzijskog jezika:

سنج i جل od kojih prva znači kamen, a druga glinu. Tačno je onako kako kaže Ibn-Abbas: حجارة من سجّيل "Hidždžaretun min sidždžil" znači glina u obliku kamenja.

Riječ: العصف "el-Asfu" koristi se za opis lišća od bilja i povrća, koje, kad životinje pojedu, rastoče. To znači da je Svevišnji Allah vlasnike slona uništio, upropastio, protiv njih okrenuo njihove zle namjere, da ni u čemu nisu uspjeli i da ih je sve uništio. Ko god se od njih vratio živ u svoju zemlju, poput Ebrehe, vratio se izranjavan i bolestan, samo zato da bi ispričali šta im se desilo. Tijelo im se u komade raspadalo, a Ebrehi je srce puklo kad se vratio u svoju zemlju i grad Sanu. Ibn-Abbas dalje kaže: "Tako mi Allaha, nije umro prije nego što im je ispričao šta im se desilo. Kad im je ispričao, umro je." Nakon njega vlast je preuzeo njegov sin Jeksum, a nakon njegove smrti Ebrehin drugi sin Mesruk, a onda ih je sviju iz Jemena protjerao kralj Sejf ibn Zi Jezen el-Himjeri, uz Kisrinu pomoć. U Buharijinom Sahihu i Muslimovom Sahihu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na dan oslobađanja Meke rekao: (692) "Allah je slona spriječio da ne uđe u Meku i nad njom vlast dao Svome Poslaniku i pravovjernima. Njena nepovredivost ponovno se vratila danas kao što je bila jučer. Jeste li čuli? Neka prisutni prenese odsutnom!"

Ovim se, zahvaljujući Allahu i Njegovoj pomoći, završava kratki komentar poglavlja "Slon" الفيل.

106
KUREJŠ / KUREJŠIJE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 4 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ① إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ② فَلْيَعْبُدُوا
رَبَّ هَٰذَا الْبَيْتِ ③ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ ④

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Zbog navike Kurejšija"/1/ "navike njihove da zimi i ljeti putuju",/2/ "neka oni Gospodaru ove Kuće robuju", /3/ "Koji ih gladne hrani i od straha brani." /4/

لإيـــلاف قريـــش ***"Zbog navike Kurejšija"***, tj. zbog njihovog skupljanja sastajanja i sigurnosti u njihovom gradu.

إيلافهم رحلة الشتاء والصيف

"...navike njihove da zimi i ljeti putuju." Neki kažu da to znači: zbog njihove navike da zimi putuju u Jemen, a ljeti u Šam, zbog trgovine i sl. i da se na svome povratku kući vraćaju sigurni. Što se tiče njihovog sigurnog boravka u Gradu /tj. Meki/, o tome Allah Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

أولـم يـروا أنـا جعلنـا حرمـا آمنـا ويتخطـف الناس من حولهم

"Zar ne vide da smo Harem sveti i sigurnim učinili, dok se svuda oko njih otima i pljačka?" On ih zatim poučava da na ovoj velikoj blagodati budu zahvalni, pa kaže:

فليعبـدوا رب هـذا البيـت ***"...neka oni Gospodaru ove Kuće robuju"***, tj. neka samo Njega obožavaju, kao što Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

قل إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الـذي حرمـها ولـه كـل شـيء وأمـرت أن أكـون مـن المسلمين

"Ja sam primio zapovijest da robujem jedino Gospodaru ovoga grada, Koji je On učinio svetim - a Njemu sve pripada - i naređeno mi je da budem predan (musliman)." (27:91)

الذي أطعمهم من جوع ***"...koji ih gladne hrani"***, tj. Gospodar Kabe

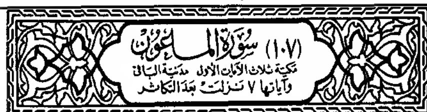
وآمنهم من خوف ***"...i od straha brani"***, tj. On je Taj Koji im daje da su sigurni, pa neka samo Njega obožavaju i neka Mu nikoga ravnim ne smatraju i neka mimo Njega nikakve kipove i idole ne obožavaju. Zato onome ko se odazove ovoj zapovijedi, Allah da i ovaj i onaj svijet, a onome ko Mu bude neposlušan, oduzme i jedno i drugo. Tako Uzvišeni kaže:

وضـرب الله مثـلا قريـة كـانت آمنـة مطمئنـة يأتيـها رزقـها رغدا مـن كـل مكـان فكفرت بـأنعم الله فأذاقـها الله لبـاس الجـوع والخـوف بمـا كـانوا يصنعـون . ولقـد جـاءهم رسـول منـهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون

* Objavljena nakon sure "Smokva".

"Allah navodi kao primjer grad, siguran i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah. I njima je došao Poslanik, jedan od njih, ali su ga oni lažljivcem nazvali, i njih je stigla kazna zato što su nepravedni bili." (16:112-113)

Ovim se, uz Allahovu zahvalu i pomoć, završava kratki komentar poglavlja قريش "Kurejšije".

107 EL-MAUN / DAVANJE U NARUČ

OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 7 AJETA

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يُكَذِّبُ بِٱلدِّينِ ① فَذَٰلِكَ ٱلَّذِى يَدُعُّ ٱلْيَتِيمَ ②
وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلْمِسْكِينِ ③ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ④ ٱلَّذِينَ هُمْ
عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ⑤ ٱلَّذِينَ هُمْ يُرَآءُونَ ⑥ وَيَمْنَعُونَ ٱلْمَاعُونَ ⑦

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Znaš li ti onoga koji onaj svijet poriče?"/1/ "Pa to je onaj koji (grubo) odbija siroče", /2/ "i koji da se nahrani siromah - ne podstiče"/3/ "Pa teško klanjačima", /4/ "koji su nemarni prema svome namazu", /5/ "koji se samo pretvaraju" /6/ "i nikome ništa u naruč ne daju!" /7/

Tj. Muhammede, jesi li vidio ko poriče proživljenje na onom svijetu, nagradu i kaznu?

فذلك الذي يدع اليتيم ***"Pa to je onaj koji grubo odbija siroče"***, tj. onaj ko ga zlostavlja i čini mu nepravdu.

* Objavljena nakon sure "Nadmetanje."

ولا يحض على طعام المسكين ***"...i koji da se nahrani siromah - ne podstiče"***, tj. siromah koji nema ništa o čemu bi živio. Uzvišeni zatim kaže:

فويل للمصلين . الذين هم عن صلاتهم ساهون ***" Pa teško klanjačima, koji su nemarni prema svome namazu."***

Od Sad ibn Vekkasa prenosi se da je rekao: (693) "Pitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ko su oni koji su nemarni prema svome namazu, pa je rekao: "To su oni koji svoje namaze ne obavljaju na vrijeme."[1]

الذين هم يراءون ***"...koji se samo pretvaraju."*** Imam Ahmed od Abdullaha ibn Amra prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (694) 'Ko ljudima priča o svojim djelima, tj. hvali se, Allah ga u očima svojih stvorenja umanjuje i prezire.'" U vezi sa riječima Uzvišenog:

الذين هم يراءون ***"...koji se samo pretvaraju"*** treba reći da se u (rija) pretvaranje ne ubraja kad neko uradi neko dobro djelo u ime Allaha pa to svijet sazna i onome ko ga je uradio bude drago. Dokaz da je to tako jesu Ebu-Hurejreove riječi koje u svome Musnedu navodi Hafiz Ebu-Ja'la el-Mensuli, gdje Ebu-Hurejre, r.a., kaže: (695) "Klanjao sam kad je ušao jedan čovjek pa mi je bilo drago. To sam spomenuo Allahovom Poslaniku,

[1] Mi smo o naklanjavanju propuštenih namaza napisali jednu brošuru pod naslovom نصوص الشريعة الثابتة في حكم قضاء الصلوات الفائتة ***"Vjerodostojni šerijatski izvori o naklanjavanju propuštenih namaza"***.

s.a.v.s., pa je rekao: 'Potvrđene su ti dvije nagrade: tajna i javna.'"

ويمنعون الماعون ***"...i nikome ništa ni u naruč ne daju"***, tj. svoj ibadet prema svome Gospodaru ne obavljaju kako treba, niti prema Njegovim stvorenjima postupaju kako treba i ne pomažu ih, čak ni davanjem u naruč onoga čime bi se mogli koristiti. Neki kažu da se pod riječi الماعون "naruč" misli na zekat. Takvo mišljenje prenosi se od Alije i Ibn-Umera. Hasan el-Basri kaže: "Ako klanja, pretvara se, a ako ga namaz prođe, ne brine se. On od svog imetka, zekat ne izdvaja" - a u drugoj verziji - "...sadaku od svoga imetka." Upitan šta znači riječ الماعون "naruč" Ibn-Mes'ud rekao je: "To je ono što ljudi između sebe jedan drugom pozajmljuju kao što su: sjekira, lonac, kofa i slično." Od Ibn-Abbasa se prenosi da se pod tim misli na kućne stvari, i izbjegavanje da se pomogne imetkom ili na drugi način. Zato Muhammed ibn Ka'b u vezi sa riječima Uzvišenog ويمنعون الماعون ***"...i nikome ništa ni u naruč ne daju"***, kaže da se pod tim misli na učinjeno dobro prema drugome. Zato u hadisu stoji: (696) "Svako dobro djelo je sadaka"

Ibn-Mani preko Amira ibn Rebia prenosi da je Ali ibn Fulan en-Numejri rekao: "Čuo sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (697) 'Musliman je muslimanu brat; kad ga sretne, nazove mu selam, a ako mu se nazove selam, uzvrati pozdrav još bolje i ne susteže se da, kad mu se nešto zatraži u naruč, to da.'" Rekao sam: "Božiji Poslaniče, šta je naruč?" "Kamen, drvo i slično", odgovorio je. Allah, opet, najbolje zna!

Ovim se završava, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, kratki komentar poglavlja الماعون ***"Davanje u naruč".***

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Mi smo ti, uistinu, Kevser dali", /1/ "pa klanjaj se Gospodaru svome i kurban kolji", /2/ "onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez spomena ostati."/3/

Muslim u svome Sahihu od Enesa ibn Malika navodi da je rekao: (698) "Dok je sa nama bio u džamiji, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakratko je zadrijemao, a onda je podigao glavu smijući se. Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, čemu si se nasmijao?' Rekao je: 'Upravo mi je objavljeno jedno poglavlje, pa je proučio:

بسم الله الرحمن الرحيم. إنـا أعطينـاك الكوثـر. فصل لربك وانـحر. إن شانئك هو الأبتر

'U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Mi smo ti, dali Kevser, pa klanjaj se Gospodaru svome i kurban kolji, onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez pomena ostati', a zatim je rekao: 'Znate li šta je: الكوثر "Kevser?' Rekli smo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Rekao je: 'To je rijeka sa mnogo dobra koju mi je obećao moj Gospodar. To je bazen na koji će na Sudnjem danu, sa posudama brojnim kao nebeske zvijezde, dolaziti moji sljedbenici, pa će jednom robu između njih biti spriječeno da priđe.[1] Ja ću reći: 'Gospodaru, i on je moj sljedbenik.' On će mi reći: ***'Ti ne znaš kakve je sve novine on uveo poslije tebe.'"*** Na osnovu ovoga mnogi učenjaci izvukli su zaključak da je ovo poglavlje objavljeno u Medini[2] i da je Bismilla sastavni dio poglavlja i da je sa njime objavljena.[3] Od Enesa se, također, prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (699)"Ušao sam u Džennet i ugledao rijeku na čijim su stranama šatori od bisera."

Buhari od Enesa ibn Malika prenosi da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., bio na miradžu i vratio se rekao je: 'Prošao sam pored jedne rijeke sa čije su i jedne i druge strane bile kupole od šupljeg bisera, pa sam upitao: - Šta

* Objavljena nakon sure "Oni koji jure". Mnogi učenjaci kažu da je objavljena u Medini.

[1] Tj. od izvora ga meleki odvraćaju.

[2] Zato što Enes ibn Malik kaže: "Dok je sa nama bio u džamiji Allahov Poslanik...Enes je ensarija i njegove riječi "u džamiji" upućuju da se radi o džamiji Allahovog Poslanika. Dakle, objavljeno je u Medini, a ne u Meki.

[3] To što je Poslanik, a.s., proučio Bismilu prije sure vjerovatno je zbog toga da bi otpočeo učenje , a ne zbog toga što bi ona mogla biti sastavni dio sure.

je ovo Džibrile? - Ovo je mnogo dobro, الكوثر odgovorio je.'"

O riječima Uzvišenog:

إنـا أعطينـاك الكوثـر ***"Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali"***, ranije smo govorili i rekli da je to jedna rijeka u Džennetu, kako stoji i u hadisu koga prenosi Enes i koji smo naveli.

Riječi Uzvišenog: فصل لربك وانحر ***"Pa klanjaj se Gospodaru svome i kurban kolji"***, znače: Kao što sam ti dao mnogo dobro na ovom i onom svijetu, između ostalog i rijeku kakvu smo opisali, budi iskren prema svome Gospodaru i kolji, tj. budi predan u obavljanju propisanih i nafila-namaza i u klanju kurbana, tj. kolju kurban u ime Uzvišenog Koji je Jedan i Koji nema sudruga, kao što se na drugom mjestu kaže:

قل إن صلاتـي ونسكي ومحيـاي ومماتي لله ربّ العالمين.

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova.'" (6:62) Zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: (700) "Ko sa nama klanja namaz i zakolje kurban, taj je zaklao kurban kako treba, a ko zakolje kurban prije namaza, taj kao da ga nije ni zaklao." Ebu-Burda ibn Nejjar je ustao i upitao: "Allahov Poslaniče, ja sam svoju ovcu zaklao prije namaza znajući da je danas dan u kome se jede meso." Na to je on odgovorio: "To je obično bravlje meso." Onda je on rekao: "Imam', (mlađu od godine) koja mi je draža od dvije ovce, pa mogu li zaklati ponovo (kurban) ?" "Možeš, ali više ne može niko poslije tebe", odgovorio je."

إن شانئك هو الأبتر ***"...onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez spomena ostati"***, tj. Muhammede, onaj ko mrzi tebe, istinu, uputu, dokaze i jasno svjetlo koje donosiš, taj će biti ponižen i bez pomena ostati. Es-Suddi kaže: "Kad bi pomrla muška djeca nekog čovjeka govorili bi: "Ostao je bez spomena. Kada su pomrli Muhammedovi sinovi rekli su: 'Muhammed je ostao bez spomena", pa je Allah objavio:

إن شانئك هو الأبتر ***"...onaj ko tebe mrzi sigurno će on bez spomena ostati."*** Bože sačuvaj, naprotiv... Allah je njegov spomen visoko uzdigao tako da se svaki dan spominje, a njegov učinio obavezujućim za Svoje robove, za sva vremena, sve do Sudnjeg dana, neka je Allahov blagoslov i spas na njega sve do dana kada će se pozvati /na Sudnjem danu/.

Ovim se završava kratki komentar poglavlja "Mnogo dobro" الكوثر, uz Allahovu zahvalu i Njegovu pomoć.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ① لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ② وَلَا أَنتُمْ
عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ③ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ ④ وَلَا أَنتُمْ
عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ⑤ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ⑥

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Reci: 'O vi nevjernici', /1/ "ja ne robujem onome čemu vi robujete",/2/ " niti ste vi robovi onome Kome ja robujem", /3/ "niti sam ja rob onome čemu vi robujete", /4/ " niti ste vi robovi Onome Kome ja robujem",/5/ "vama vaša vjera, a meni moja."/6/

U Muslimovom Sahihu se od Džabira navodi da je rekao: /701/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovo je poglavlje i قل هو الله أحد ***'Reci: 'On, Allah je jedan!"***, učio na dva rekata namaza poslije obavljenog tavafa." U Muslimovom Sahihu od Ebu- Hurejrea prenosi se da je /702/ Allahov Poslanik, s.a.v.s., poglavlja:

قل يا أيها الكافرون ***"Reci: 'O vi nevjernici'"***, i قل هو الله أحد ***"Reci: 'On je Allah-Jedan'"***, na dva rekata sabaha. u Ahmedovom Musnedu od Ibn-Omera se prenosi da je /703/ Allahov Poslanik ova dva poglavlja učio na dva rekata namaza prije sabaha i dva rekata namaza poslije akšama, proučio dvadeset i nekoliko puta, ili deset i nekoliko puta." Ebu-Kasim et-Taberani prenosi da je Džebele ibn Haris, brat Zejda ibn Harisa, rekao da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /704/ "Kad legneš u postelju prouči:

قل يا أيها الكافرون ***'Reci: 'O vi nevjernici..."*** do kraja, jer je ovo poglavlje odricanja od idolopoklonstva /širka/. Od Ibn-Abbasa prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: /705/

قل يا أيها الكافرون ***"Reci: 'O vi nevjernici'"***, vrijedi koliko četvrtina Kur'ana." Ovim poglavljem odriče se od onoga što rade idolopoklonici. Ono naređuje iskrenu predanost Allahu (ihlas). Riječi Uzvišenog:

قل يا أيها الكافرون ***"Reci: 'O vi nevjernici'"***, odnose se na svakog nevjernika na Zemlji, iako su one u prvom redu upućene nevjemicima, Kurejšijama. Priča se da su oni bili tolike neznalice /džahili/ da su Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pozvali da jednu godinu zajedno obožavaju njihove kumire, a drugu ono što on obožava, pa je Allah objavio ovo poglavlje u kome je Svome Poslaniku, s.a.v.s., naredio da se u potpunosti odrekne njihove vjere, pa je rekao:

* Objavljena nakon sure "Davanje u naruč".

لا أعبد ما تعبدون *"... **ja ne robujem onome čemu vi robujete**"*, tj. kipove i one koje Mu ravnim smatrate. ولا أنتم عابدون ما أعبد *"... **niti ste vi robovi onome Kome ja robujem** "*, tj. Allaha Koji nema nikakva sudruga. Čestica ما ovdje je u ulozi odnosne zamjenice من. On je zatim rekao:

ولا أنا عابد ما عبدتم. ولا أنتم عابدون ما أعبد *"... **niti sam ja rob onome čemu vi robujete** "*, tj. ja niti ću obožavati ono što vi obožavate, niti ću to slijediti i za njim se povoditi, nego ću vjerovati i obožavati Allaha onako kako On voli i kako je On zadovoljan. Zato je rekao: ولا أنتم عابدون ما أعبد *"... **niti ste vi robovi Onome Kome ja robujem** "*, tj. niste se povodili ni slušali Allahove naredbe i propise vezane za Njegove ibadate, nego ste sami od sebe izmislili kriva božanstva. U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

إن يتبعون إلاّ الظن وما تهوى الأنفس ولقد جاءهم من ربّهم الهدى

*"**Oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dolazi od Gospodara njihova prava uputa**"* ***(53:23)***, pa se Poslanik, s.a.v.s., odrekao svega što je njihovo. Otuda je značenje riječi:

لا إله إلاّ الله محمد رسول الله *"**Nema boga osim Allaha, Muhammed je Allahov poslanik**"*, tj. nema nikoga ko bi se mimo Allaha mogao obožavati, a jedini put da bi se ispravno vjerovalo jeste da se slijedi ono što je donio Poslanik, s.a.v.s. Međutim, idolopoklonici nisu obožavali Allaha, nego druga božanstva mimo Njega. Dakle, njihovo obožavanje nije propisao ni dozvolio Allah. Zato je Poslanik, s.a.v.s., rekao: لكم دينكم ولي دين *"**A i vama - vaša vjera, a meni - moja.**"* U tom smislu Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

وإن كذبوك فقل لي عملي ولكم عملكم أنتم بريئون مما أعمل وأنا بريء مما تعملون

*"**...i ako te oni budu u laž utjerivali, ti reci: 'Meni moja, a vama vaša djela; vi nećete odgovarati za ono što ja radim, a ja neću odgovarati za ono što vi radite.'**"* ***(10:41)*** Eš-Šafi i drugi učenjaci, Allah im se smilovao, na osnovu kur'anskog ajeta:

لكم دينكم ولي دين *"**A vama vaša vjera, a meni moja**"* izvlače zaključak da su sve vrste kufra (nevjerovanja), zapravo jedna (ne)vjera. On smatra da je dozvoljeno da jevrej naslijedi kršćanina i obratno, jer su sve vjere, osim islama, neistina i jedna te ista stvar. Ahmed i neki drugi smatraju da nije dozvoljeno da se međusobno nasljeđuju radi hadisa: /706/ "Ne nasljeđuju se međusobno sljedbenici dvije različite vjere".

Ovim se, uz Allahovu zahvalu i Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja "Nevjernici" الكافرون.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ① وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ
أَفْوَاجًا ② فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ③

"U Ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu", /1/ "i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze", /2/ "ti slavi Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima." /3/

El-Buhari od Ibn-Abbasa prenosi da je rekao: "Omer me uvodio u društvo istaknutih učesnika Bitke na Bedru. Nekima od njih kao da se to nije sviđalo pa su rekli: 'Zašto da ovaj sjedi s nama kad i mi imamo sinova poput njega?' Omer je odgovorio: 'Za njega znate ko je i od koga je...' Jednog dana me je pozvao i poveo me kod njih sa sobom. Mislim da me je toga dana poveo samo da im pokaže...pa je upitao: 'Šta kažete o riječima Allaha, dž.š.:

إذا جاء نصر الله و الفتح ***'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu?'*** Neki su rekli: 'Naređeno nam je da zahvaljujemo Allahu kad nam pomogne i da pobjedu.' Drugi su šutjeli i nisu ništa odgovorili. Mene je upitao: 'Ibn-Abbase, kažeš li i ti tako?' Rekao sam: 'Ne!', pa me je upitao: 'A šta ti kažeš?' Rekao sam: 'To je smrtni čas Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji mu je (Allah) nagovijestio riječima:

إذا جاء نصر الله و الفتح ***'Kad Allahova pomoć i pobjeda dođe'*** to je znak tvoje bliske smrti.

فسبح بحمد ربك و استغفره إنه كان توابا

'...ti slavi Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On pokajanje prima.' Na to je Omer b. el-Hattab rekao: 'Iz ovog poglavlja ne vidim ništa drugo, do što ti kažeš.'" Ovu verziju navodi jedino El-Buhari.

Imam Ahmed od Ibn-Abbasa navodi da je rekao: /707/ "Kada je objavljeno:

إذا جاء نصر الله و الفتح ***'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu.'*** Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Nagoviještena mi je smrt.' On je, doista u toj godini i umro." Od Aiše se, također, prenosi da je rekla: (708) "Pred kraj života Allahov Poslanik, s.a.v.s., često je učio: 'Neka je slavljen i hvaljen Allah. Njega molim za oprost i Njemu se kajem', a zatim bi rekao: 'Gospodar moj mi je unaprijed dao do znanja da ću u svome ummetu vidjeti predznak i naredio mi, kada ga vidim,

---

* Objavljena za vrijeme Oprosnog hadža. Objavljena nakon sure "Et -Tevba" / "Pokajanje". Ubraja se u medinske sure. Ovo je posljednja objavljena kuranska sura.

da Ga veličam i hvalim i da od Njega oprost tražim, jer On uvijek pokajanje prima. Ja sam taj predznak vidio u: إذا جاء نصر الله والفتح ***'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...'"*** Ovaj hadis prenosi Muslim. Nakon što je objavljeno ovo poglavlje Allahov Poslanik, s.a.v.s., nastojao je da se što više posveti ahiretu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /709/ "Došla je pobjeda, došla je Allahova pomoć, došli su Jemenjani. "Neko je rekao: "Allahov Poslaniče, a ko su Jemenjani?" "Narod mehkanih srca i prefinjene naravi, kad zavlada vjera i razboritost u vjeri" Značenja ovog poglavlja, kako su ga protumačili učesnici Bitke na Bedru iz Omerova društva o kome se govori u hadisu koji navodi El-Buhari, da nam je Uzvišeni, kad dođe pobjeda i osvajanje gradova i utvrđenja, naredio da Ga veličamo, slavimo i zahvaljujemo Mu, svakako je ispravno i tačno. Kao dokaz za to služi namaz koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., od osam rekata u doba "Ed-Duha" klanjao u Meki prilikom njenog oslobođenja. Neki su rekli da je to "Duha-namaz" صلاة الضحى , ali su drugi odgovorili da ovaj namaz Allahov Poslanik nije redovno obavljao ni kad je bio kod kuće, pa kako će ga obavljati kao musafir koji nije namjeravao zadržati se u Meki? Zbog toga je u Meki ostao do kraja ramazana, oko devetnaest dana, skraćujući namaz i mrseći ramazan, ne samo on nego i sva vojska koja je brojala oko deset hiljada ljudi. Ovi drugi kažu da je to bio "Salatul-feth" i dodaju da je preporučeno da komandant vojske, prilikom oslobađanja grada, klanja čim u njega uđe. Ovaj namaz sastoji se od osam rekata. Zna se da ga je klanjao Sa'd ibn Ebu-Vekkas prilikom oslobađanja Medine. Neki kažu da se klanja sa jednim selamom. Ispravnije je da se selam predaje svaka dva rekata kako se navodi u Ebu-Davudovu Sunenu: /710/ "Da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na namazu prilikom oslobađanja Meke selam predavao svaka dva rekata."[1] Što se, pak, Ibn-Abbasova i Omerova tumačenja tiče, kako se navodi u hadisu koji navodi El-Buhari, da je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nagoviješteno da će ubrzo umrijeti, njega treba shvatiti u značenju: Znaj da, kad oslobodiš Meku, svoj rodni grad iz koga si prethodno protjeran, i kad vidiš ljude da u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, sa ovim je svijetom za tebe završeno. Zato se pripremaj za odlazak sa njega. Onaj svijet za tebe je, zaista, bolji od ovog. Tvoj Gospodar će ti dati pa ćeš zadovoljan biti. Zato je i rečeno:

فسبح بحمد ربك واستغفره إنه كان توابا

"...I ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima." Ovdje se pod pbojedom misli na oslobođenje

[1] Molimo Uzvišenog Allaha da ovaj namaz uskoro klanjamo u svim gradovima oslobođene Palestine i cijeloga svijeta. Ovo ostavljamo u amanet i mladim generacijama koje dolaze iza nas sve dok Allahova riječ na Zemlji ne bude gornja.

Meke, jer je cio okolni svijet očekivao kada će i ona primiti islam, što se konačno i desilo. I oni koji nisu primili islam govorili su: "Ako pobjedi svoj narod, zaista je, poslanik." Jedan od Džabir b. Abdullahovih komšija pričao je: /711/ "Došao sam sa puta kada me je posjetio i poselamio Džabir b. Abdullah. Pričao sam mu o neslozi među svijetom i kakve je sve novotarije izmislio, pa je počeo plakati rekavši mi na kraju: 'Čuo sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Ljudi su u skupinama ulazili u Allahovu vjeru. U skupinama će je i napuštati.''"

Ovim se,
zahvaljujući Allahu i
uz Njegovu pomoć,
završava kratki komentar
poglavlja "Pomoć" النصر.

111 EL - LEHEB / PLAMEN OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 5 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!"/1/ "neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao", /2/ "ući će on sigurno u vatru rasplamsalu", /3/ "i žena njegova što drvlje nosi", /4/ "o vratu njenu će biti uže od ličine usukane."/5/

Buhari od Ibn-Abbasa navodi /712/ da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izašao jednog jutra u Bathu (dolinu Meke), popeo se na brdo i počeo dozivati. Oko njega su se okupili Kurejševići pa im je rekao: "Šta mislite, kad bi vam rekao da će vas neprijatelj, jutros ili večeras napasti, bi li mi povjerovali?" "Bismo", odgovorili su. "Ja vas onda, samo, prije teške patnje opominjem", rekao je. Na to je Ebu-Leheb rekao: "Propao dabogda, zar si nas zbog toga skupio?" Na ovo je Allah objavio:

تبت يدا أبي لهب وتب ***"Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!"***, tj. propao i uzalud mu trud i nastojanje bili.

Ebu-Leheb je jedan od Poslanikovih, s.a.v.s., amidža. Njegovo ime je bilo Abdul-Uzza b. Abdul-Muttalib, a ime po djetetu (kunje) Ebu-Utbe.

Ebu-Lehebom su ga zvali zbog plamenkaste boje lica. Mnogo je vrijeđao, mrzio i ismijavao se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Ponižavao ga je i omalovažavao vjeru koju je poslanik saopćavao. Kad bi Božiji Poslanik, s.a.v.s., pozivao: "O ljudi, recite: "Nema drugog boga osim Allaha, uspjet ćete!" I dok su se ljudi oko njega okupljali, on bi ga pratio, stajao iza njega i govorio: "Laže, on je napustio svoju vjeru!" Pratio ga je i ne bi mu dao nikuda mirno ići.

وتبٌ ***"I propao je"***, tj. gotovo je, već se desila njegova propast i nesreća. Ebu-Leheb bi govorio: "Ako je istina ono što moj bratić govori, ja ću se na Sudnjem danu imetkom i djecom iskupiti od kazne." Na to je Uzvišeni Allah objavio:

ما أغنى عنه ماله وما كسب ***"Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao"***, tj. imetak i djeca. Riječi Uzvišenog:

سيصلى نارا ذات لهب ***"...ući će on sigurno u vatru rasplamsalu"***, tj. vatru sa varnicama i plamenom koja će sve pred sobom pržiti, žariti i paliti.

* Objavljena nakon sure "Pristup".

وامرأته حمالة الحطب *"...i žena njegova što drvlje nosi."* Bila je jedna od uglednijih kurejšijskih žena. Zvali su je Ummu-Džemil. Pravo joj je ime bilo Erva bint Harb b. Umejje, Ebu-Sufjanova sestra. Svoga muža je bodrila i pomagala u nevjerovanju i inadu. Zato će sa njim na Sudnjem danu dijeliti zajedničku kaznu i muke u džehenemskoj vatri. Zato Uzvišeni kaže:

وامرأته حمالة الحطب في جيدها حبل من مسد

"...što drvlje nosi, o vratu njenu bit će uže od ličine uskukane." Seid b. el-Musejib kazuje da je imala skupocjenu ogrlicu i da je govorila: "Prodat ću je i potrošiti u borbi protiv Muhammeda!", pa će joj Allah umjesto nje u Džehennemu dati oko vrata uže od ličine usukane. Neki učenjaci kažu da se pod riječima Uzvišenog:

في جيدها حبل من مسد ***"...o vratu njenu bit će uže od ličine usukane"*** misli na uže od vatre oko vrata koje će je do vrha, a onda do dna paliti i tako naizmjenično. Učenjaci, također, kažu da se u ovoj suri krije mu'džiza i nepobitni dokaz o istinitosti Muhamedovog, alejhis selam poslanstva, jer mu je objavom ovog poglavlja:

سيصلى نارا ذات لهب . وامرأته حمالة الحطب . في جيدها حبل من مسد

"...ući će on sigurno u vatru rasplamsalu i žena njegova što drvlje nosi; o vratu njenu bit će uže od ličine usukane", dato do znanja da su njih dvoje nesretnici i da nikada ni srcem ni jezikom, ni javno i tajno, neće povjerovati. Ovo se ubraja u dokaze njegovog poslanstva.[1]

---

1 Mi kažemo: I nakon svega ovog, u ovom ummetu ima još onih koji se sažalijevaju na Ebu-Leheba i izbjegavaju da uče poglavlje: تبت يدا أبي لهب وتب ***"Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je"*** što često zabranjuju i drugima, smatrajući da to uznemiruje poslanika, s.a.v.s.!? Iako mu je on bio amidža, Božiji Poslanik, s.a.v.s., se od njega, zato što je bio idolopoklonik, odrekao. Kako bi Allah Svome miljeniku, vjerovjesniku i poslaniku, objavio poglavlje koje ga uznemiruje!? U ovom se poglavlju govori kakvu je kaznu u Džehennemu pripredio Svome neprijatelju i neprijatelju Božijeg Poslanika, zbog toga što je bio nevjernik, što je poricao poslanstvo, ugonio u laž poslanika i prema njemu pokazivao neprijateljstvo. Prema tome, ovo je poglavlje Allahova podrška, a ne uznemirenje Njegovom poslaniku. Kako bi ga onda učenje ovog poglavlja moglo uznemiravati? Istina je drugačija, da su oni koji izbjegavaju da ga uče, pod izgovorom da ono uznemirava poslanika, izmislili san da je neko imao običaj često učiti" u namazu: تبت يدا أبي لهب وتب ***"Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je",*** pa da je usnio da ga je Poslanik, s.a.v.s., u snu ukorio riječima: "Subhanallah!!!..." zar od Kur'ana napamet ne znaš ništa drugo do: تبت يدا أبي لهب وتب ***"Neka je proklet Ebu-Leheb i propao je!",*** i da mu je naredio da ovo poglavlje više ne uči. Ovakav san je čista izmišljotina na Božijeg Poslanika, s.a.v.s., kao što oni u drugim prilikama čine... Neka nas Allah sačuva zla i laži takvih lažova, nevjernika i dvoličnih bogomoljaca. Mi ćemo uz zadovoljstvo Allaha i Njegovog poslanika, s.a.v.s., a za inat Ebu-Lehebovim pristalicama i dalje još više učiti i ponavljati ovo poglavlje:

تبت يدا أبي لهب وتب . ما أغنى عنه ماله وما كسب . سيصلى نارا ذات لهب . وامرأته حمالة الحطب . في جيدها حبل من مسد

"Neka propadne Ebu - Leheb i propao je! Neće mu biti od koristi njegovo blago, a ni ono što je stekao, ući će on sigurno u

***Ovim se,
zahvaljujući Allahu
i uz Njegovu pomoć,
završava kratki
komentar
poglavlja "Plamen" اللهب.***

vatru rasplamsalu i žena njegova što drvlje nosi; o vratu njenu bit će uže od ličine usukane!" i voljeti onog koga je volio Allahov Poslanik, a mrziti onog koga je on mrzio.

112 EL - IHLAS / ČISTO VJEROVANJE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 4 AJETA

Povod za njeno objavljivanje: Imam Ahmed od Ubbej ibn Ka'ba navodi da su idolopoklonici rekli Muhammedu, a.s.: (713) "Navedi nam rodoslovlje svoga Gospodara", pa je Allah objavio:

قل هـو الله أحـد . الله الصمـد . لـم يلـد ولـم يولد. ولم يكن له كفوا أحد

"Reci: 'On je Allah - Jedan! Allah je utočište svakom. Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!'" Et-Taberani od Ebu-Hurejrea navodi da je rekao: "Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (714) 'Svaka stvar ima svoje srodstvo, a Allahovo srodstvo je:

قل هو الله أحد الله الصمد ***'Reci: 'On je Allah - Jedan! Allah je utočište svakom!'"*** Onaj ko je utočište svakom nije šupalj." Odabranost ovog poglavlja: (715)"Jedan od ensarija, kao imam, klanjao je u džamiji Kuba, pa bi svaki put kad bi htio da prouči neko poglavlje, prvo proučio:

قل هو الله أحد الله الصمد ***'Reci: 'On je Allah - Jedan! Allah je utočište svakom!',*** a onda tek to poglavlje. Tako je radio na svakom rekatu. Oni koji su za njim klanjali, rekli su mu: 'Stalno na početku učiš ovo poglavlje, a onda ti se učini da to nije dovoljno dok ne proučiš još jedno. Ili ćeš ga učiti i zadovoljiti se njime, ili ćeš ga izostaviti i učiti drugo?' On je odgovorio: 'Ja ga neću izostaviti. Ako vam se sviđa da vam tako imamim, nastavit ću, a ako ne, onda ću se povući.' U isto vrijeme, držali su da je najbolji među njima i nije im se sviđalo da im imami iko drugi mimo njega. Kad je došao Božiji Poslanik, s.a.v.s., i o ovome ga upoznali, upitao je pomenutog: 'Šta te sprečava da ne postupiš onako kako od tebe traže tvoji drugovi i šta te navodi da ovo poglavlje obavezno učiš na svakom rekatu?' 'Ja ga volim', odgovorio je. 'Tvoja ljubav prema njemu uvest će te u Džennet', rekao je." El-Buhari od Ebu-Seida navodi: /716/ "Da je neki čovjek čuo od drugoga kako uči:

قل هو الله أحد ***'Reci: 'On je Allah - Jedan!"*** i to ponavlja, pa je, kad je svanulo, otišao Poslaniku, s.a.v.s., i misleći da nije tako značajna, to pomenuo, pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Tako mi Onog u Čijoj je ruci moj život, ono je ravno trećini Kur'ana.'" El-Buhari od Aiše, r.a., o Vjerovjesniku, s.a.v.s., prenosi:(717) "Da je, kad bi lijegao naveče u postelju, skupljao dlanove, u njih puhnuo i proučio: قل هو الله أحد ***'Reci: 'On je Allah - Jedan",***

قل أعوذ برب الفلق ***'Reci: 'Utičem se Gospodaru svitanja"*** i

* Objavljena nakon sure "Ljudi".

قل أعوذ برب الناس ***'Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi'***, a zatim njima potrao što bi mogao od tijela, počevši od glave i lica pa naniže niz tijelo i ponovivši to tri puta." Ovako ovo predanje prenose sastavljači Sunena preko Ukajla.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ① ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ② لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ③ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ④

"U ime Allaha Svemilosnog, Milostivog!"

"Reci: 'On je Allah - Jedan!'/1/ Allah je utočište svakom!' /2/ Nije rodio i nije rođen, /3/ i niko Mu ravan nije!'"/4/

قل هو الله أحد ***"Reci: 'On je Allah - Jedan!'"*** Znači On je Jedan i Jedini Koji nema Sebi ravna, Koji nema nikakva sudruga ni pomoćnika i Kome nije niko sličan. Ovim imenom naziva se samo Allah, dž.š., jer je On savršen po svim Svojim osobinama i djelima. Ibn-Abbas kaže da riječi Uzvišenog: الله الصمد ***"Allah je utočište svakom!"*** znače da kod Njega utočište traže sva stvorenja, da od Njega mole i traže ono što im je potrebno, da za Njega kažu da je Gospodar, Koji nema unutrice, da ne jede, ne pije, te da je vječan, za razliku od svojih stvorenja. Sve ovo je tačno, jer su to svojstva Uzvišenog nam Gospodara. Riječi Uzvišenog:

لم يلد ولم يولد ***"Nije rodio i rođen nije"*** znače da On nema ni djeteta ni roditelja ni družice

ولم يكن له كفواً أحد ***"...i niko Mu ravan nije"***, tj. među Svojima stvorenjima nema nikog ko bi se sa Njim mogao porediti, niti bliskog koji bi Mu bio ravan. Suviše je On Uzvišen da bi mu nešto takvo dolikovalo!!

بديع السموات والأرض أنى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة وخلق كل شيء

"On je stvoritelj nebesa i Zemlje! Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara." Uzvišeni, također, kaže:

وقالوا اتخذ الرحمن ولدا . لقد جئتم شيئا إدا . تكاد السماوات يتفطرن منه وتنشق الأرض وتخر الجبال هدا . أن دعوا للرحمن ولدا . وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدا . إن كل من في السماوات والأرض إلا آتي الرحمن عبدا . لقد أحصاهم وعدهم عدا . وكلهم آتيه يوم القيامة فردا.

"I oni govore: 'Svemilosni je uzeo dijete!' Vi, doista, nešto odvratno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe što Svemilosnom pripisuju dijete. Nezamislivo je da Svemilosni ima dijete, ta svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, kao robovi u Svemilosnog tražiti utočište! On ih je sve zapamtio i tačno izbrojao, i svi će Mu na Sudnjem danu doći pojedina-čno."(19:88-95)

U Buharijinom Sahihu stoji: /718/ "Nema nikoga da se od Allaha više može strpiti na uznemirenje koje čuje.

Oni mu pripisuju da ima dijete, a On ih hrani i daje im zdravlje."

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz Njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja الإخلاص "Čisto vjerovanje".

113 EL - FELEK / SVITANJE
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 5 AJETA

Imam Ahmed od Zerr b. Hubejša navodi da je rekao: "Ubej b. Kabu rekao sam da Ibn-Mes'ud u svome Mushafu ne piše poglavlja الفلق i الناس "pa mi je rekao: /719/ 'Svjedočim da mi je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da mu je Džibril, a.s., rekao:

قل أعوذ برب الفلق ***'Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja'',*** pa sam rekao. Onda mi je rekao: 'Reci:

قل أعوذ برب الناس ***'Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi'',*** pa sam i to rekao. Mi izgovaramo ono što je izgovarao i Vjerovjesnik, s.a.v.s." Ovo prenosi El-Buhari i En-Nesai.

Vjerovatno ova dva poglavlja Ibn-Mes'ud nije bio čuo od Vjerovjesnika, s.a.v.s., ni svojim ušima ni sigurnim predanjem i vjerovatno je kasnije promjenio mišljenje i priklonio se mišljenju većine (džema'a), jer su njihovo postojanje u mushafima potvrdili ashabi, r.a., i tako ih prenijeli u druge krajeve.

Muslim u svome Sahihu od Ukbe b. Amira navodi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /720/ 'Zar ne vidiš da su noćas objavljeni ajeti kakve nikada nije vidio:

قل أعوذ برب الفلق ***'Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja''*** i

قل أعوذ برب الناس ***'Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi.''''*** Od Ebu-Seida prenosi se: /721/ "Da je Poslanik, s.a.v.s., tražio zaštitu od očiju džina i ljudi." Za ovo predanje Et-Tirmizi kaže da je hasenun-sahihun.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ① مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ② وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ③
وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى ٱلْعُقَدِ ④ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja, /1/ od zla onoga što On stvara, /2/ i od zla mrkle noći kad razastre tmina, /3/ i od zla smutljivca kad smutnje sije, /4/ i od zla zavidljivca kad zavist ne krije.''' /5/

O tome šta znači riječ الفلق dato je mnogo mišljenja. Ipak, najispravnije je ono koje kaže da se pod njom misli na svitanje. Za ovakvo mišljenje opredjeljuje se i El-Buhari u svome Sahihu, neka mu se Uzvišeni Allah smiluje.

Riječi Uzvišenog: مـن شـر مـا خلـق ***"...od zla onoga što On stvara",*** znače: od zla svih Njegovih stvorenja, a riječi: ومن شر غاسق إذا وقب ***"...i od zla mrkle noći kad razastre tmine",*** po Mudžahidu znače: od noćne tmine

---
* Objavljena nakon sure "Slon".

koja obavije Zemlju kad zađe Sunce. Ovakvo mišljenje prenosi se i od El-Buharije i Ibn-Abbasa, kao i drugih. Neki kažu da se pod ovim misli na Mjesec. Oni se u ovakvom tumačenju oslanjaju na Imama Ahmeda koji od Harisa b. Ebi-Seleme prenosi da je Aiša, r.a., rekla: /722/ "Poslanik me je uzeo za ruku i pokazao na Mjesec kad je izašao i rekao: 'Zatraži od Allaha da te sačuva od ovoga kad se pomoli.'" Ovaj hadis prenose Buhari i Nesai. Zastupnici prvog mišljenja kažu da je to znak noći kad izađe. Ovo se ne kosi sa našim mišljenjem, jer je Mjesec znak noći i jer on samo u njoj dolazi do izražaja. Takav je slučaj i sa zvijezdama koje sijaju samo noću. Radi se najvjerovatnije o onome što smo već ranije rekli. Allah, opet najbolje zna!

Riječi Uzvišenog:

ومن شر النفاثات في العقد ***"...i od zla onih koji u čvorove pušu"*** znače one koji čaraju i u uzlove pušu. Buhari u svome Sahihu u poglavlju o liječenju od Aiše, r.a., prenosi da je rekla: /723/ "Allahov Poslanik bio je opčaran do te mjere da mu se činilo da prilazi svojim ženama, a zapravo im nije prilazio." Sufjan kaže: "Ovo je najteži vid čarolije, kad do nje dođe." Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Aiša, znaš li da mi je Allah dao rješenje za ono što sam Ga molio? Došla su mi dva čovjeka, pa je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored nogu. Onaj koji je sjedio kod glave rekao je onom drugom: 'Šta je ovom čovjeku?' 'Opčaran je', odgovorio je. 'A ko ga je opčarao?', upitao je. 'Lubejd b. Asam, čovjek iz plemena Beni-Zurejk, dvoličnjak i saveznik jevreja', odgovorio je. Ovaj je upitao: 'A čime?' 'Češljom i dlakama', odgovorio je. 'Gdje?', upitao je. 'U kori muškog izdanka palme ispod jedne ploče u bunaru Zervan.'" Aiša je dalje rekla: "Otišao je tamo, izvadio ono što je u njemu bilo i rekao: 'Ovo je taj bunar koji sam u snu vidio. Voda mu je bila ustajala baruština, a palme oko njega, oblika šejtanskih glava.' Kad je to izvadio, upitala sam: 'Jesi li ozdravio?' pa je rekao: 'Tako mi Allaha, On me je izliječio. Ne volim da ikome od ljudi nanosim bilo kakvo zlo.'" Ovaj hadis prenose Muslim i Ahmed. Komentator Kur'ana Es-Sa'lebi u svome tefsiru navodi da su Ibn-Abbas i Aiša, r.a., pričali da je jedan jevrejski mladić služio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i da se jevreji nisu okanili dok mladić nije uzeo češljanjem opale dlake od Poslanika, s.a.v.s., i nekoliko zubaca od češlja Allahovog Poslanika koje je dao jevrejima da ga opčaraju. Imam Ahmed od Zejda b. Erkama prenosi da je rekao: /724/ "Jedan jevrej opčarao je Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa ga je to mučilo nekoliko dana, kad je došao Džibril i rekao: 'Jedan te je jevrej opčarao, spleo ti uzlove u tom i tom bunaru, pa pošalji nekoga da ti to donese.' Allahov je Poslanik poslao da mu se to donese, pa je kad mu je bilo doneseno uzeo i razvezao uzlove, ustao i ustao kao da je oslobođen okova. Jevrejinu to nije spomenuo niti ga je vidio dok je bio živ. Ibn-Džerir navodi:

/725/ "...da je Džibril došao Poslaniku, s.a.v.s., i upitao: 'Nešto te muči, Muhammede?', pa je odgovorio: 'Da!' Džibril je tada rekao: 'U ime Allaha liječim te od svake bolesti koja te muči, od zla zavidnika i oka pakosna. Neka te Allah izliječi!'" Vjerovatno se na ovo žalio Poslanik kad je bio opčaran, nakon čega ga je Uzvišeni Allah izliječio, a spletke čarolije i zavidnosti okrenuo protiv jevreja, osramotio ih i ponizio. Usprkos ovome Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije ukorio onoga ko mu je to učinio, jer ga je Allah izliječio i dao mu zdravlje.

Ovim se, zahvaljujući Allahu i uz njegovu pomoć, završava kratki komentar poglavlja الفلق ***"Svitanje".***

سُورَةُ النَّاسِ مَكِّيَّة (١١٤)
وَآيَاتُهَا ٦ نَزَلَتْ بَعْدَ الْفَلَقِ

114 EN - NAS / LJUDI
OBJAVLJENA U MEKI*, IMA 6 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ١ مَلِكِ النَّاسِ ٢ إِلَٰهِ النَّاسِ ٣ مِن شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ٤ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ٥
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ٦

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, /1/ Vladara ljudi, /2/ Boga ljudi, /3/ od zla šejtana - koji nanosi zle misli pa se skrije, /4/ koji zle misli unosi u srca ljudi /5/ "od džinova i od ljudi.'" /6/

Ovdje su istaknuta tri svojstva Uzvišenog Gospodara: gospodstvo /rububijjet/, vlast /el-mulk/ i Božanstvenost /el-uluhijjet/. On je dakle Gospodar, Vladar i Bog svega što postoji - Sve što je stvoreno pripada Njemu i Njegovi su robovi. On naređuje onima koji traže zaštitu od zla šejtana - napasnika, koji nabacuje zle misli da je traže od /725/ onoga koji je opisan gore navedenim svojstvima, jer nema nijednog čovjeka, a da nema svoga šejtana koji mu uljepšava grijehe i na njih ga navodi. U vjerodostojnom hadisu stoji: /726/ "Nema niko od vas a da nema svoga druga /šejtana/." Rekli su: "Ni ti, Allahov Poslaniče!" "Ni ja", odgovorio je, samo što me Allah pomogao pa sam ga savladao, te mi naređuje samo dobro." U vjerodostojnom hadisu koji navode Muslim u svome i Buharija u svome Sahihu, od Enesa se prenose riječi Allahovog Poslanika u kojima je rekao: /727/"Šejtan po čovjekovom tijelu kruži kao krv." Imam Ahmed preko Ebu-Temime navodi opis pratioca Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i kaže: /728/ "Magarac na kome je jahao Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom prilikom je posrnuo, pa sam rekao: "Propao šejtan!" Na to je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Ne govori: 'Propao je šejtan', jer kad to kažeš on je još veći", dodavši: "Ja sam ga svojom snagom savladao. Kad kažeš: 'U ime Allaha', on se smanji i postane sitan kao mušica." Ovaj hadis bilježi samo Ahmed,a lanac prenosilaca dobar je i jak.

U ovom hadisu aludira se na to kad god se srce sjeti Allaha, dž.š., šejtan biva pobijeđen i ponižen, a ako se ne spomene Allah, dž.š., šejtan pobijedi i biva veći.

Seid bin Džubejr prenosi od Ibn-Abbasa da je u vezi sa riječima "...koji nanosi zle misli, a potom se sakrije", rekao: "Šejtan čuči (i vreba) na ljudskom srcu i ako čovjek zaboravi i nemaran je od sjećanja na Allaha, dž.š., šejtan mu nanosi zle misli, a ono se sjeti (i spomene) Allaha, dž.š., on se skrije.

* Objavljena nakon sure "Svitanje".

El-Mu'temir bin Sulejman prenosi od svog oca da je rekao: "Rečeno je da šejtan koji nanosi zle misli, radi to sa ljudskim srcem kada je čovjek u stanju tuge ali i radosti, a ako čovjek spomene Allaha, dž. š., tada šejtan nestane i skrije se.

Allahove riječi: ***"...koji zle misli unosi u srca ljudi (i džina)."*** Ovdje riječ označava i ljude i džine.

Ibn-Džerir kaže: "Za džine je u Kur'anu upotrijebljen izraz (ljudi od džina) i nije nikakvo čudo što se riječ odnosi i na njih."

Riječi Uzvišenog: ***"...od džina i od ljudi"***, jačaju stav da se riječ upotrebljava i za ljude i za džine.

Postoji mišljenje da se riječi odnose na onoga koji nanosi ružne misli pa bio on od ljudi - šejtana ili od džinskih šejtana. Kao što kaže Uzvišeni:

"Tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džinova koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli." (El-En'am)

Kao što prenosi Imam Ahmed od Ebu-Zerra koji je rekao: /729/ "Došao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a bio je u džamiji, pa mi je rekao: 'O Ebu-Zerre, jesi li klanjao?' Rekoh: 'Nisam.' On reče: 'Ustani I klanjaj.'" Ebu-Zerr dalje kazuje, pa kaže: "Ustao sam pa klanjao, a zatim sam sjeo, a Poslanik ponovo reče: 'O Ebu-Zerre, traži od Allaha zaštitu od zla ljudi-šejtana, i zla džina-šejtana.' Ja sam ga upitao: 'O Allahov Poslaniče, zar i među ljudima ima šejtana?', a On reče: 'Da.'"

Imam Ahmed sa svojim lancem prenosilaca prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: /730/ "Došao je neki čovjek kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mu je rekao: 'O Allahov Poslaniče, ja u sebi zamišljam neke stvari, a draže mi je da padnem sa neba nego da to i spomenem.' Poslanik reče: 'Allahu ekber (Allah je najveći), Allahu ekber, elhamdu lillah (hvala Allahu) koji je šejtanske spletke sveo na nanošenje loših misli.'" Hadis bilježe Ebu-Davud i Et-Tirmizi.

Završetak skraćenog komentara sure En-Nas, Allahu hvala na tome.